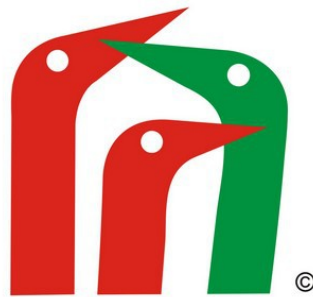

JELENTÉS
A FERTŐ-HANSÁG NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG
2011. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

Fertő-Hanság
Nemzeti Park

Összeállították:

Reischl Gábor igazgató
Kassai Terézia gazdasági igazgatóhelyettes
Fersch Attila általános igazgatóhelyettes
Dr. Ambrus András szakreferens
Goda István osztályvezető
Kiss Miklós turisztikai szakreferens
Kozák Gábor osztályvezető
Pellinger Attila osztályvezető
Szalai Imre szakreferens
Takács Gábor szakreferens
Váczai Miklós őrszolgálat-vezető

Sarród, 2012. március 13.

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék	1
Táblázatok	3
1. Bevezetés.....	5
2. Személyi állomány.....	7
3. Területi adatok.....	9
3.1 Védett, védelemre tervezett természeti, Natura 2000 és egyéb területek.....	9
3.2 Területvásárlások, kisajátítások adatai.....	11
3.3 Saját vagyongazdálkodású területek.....	11
3.4 Terület nélküli értékek.....	12
4. Kutatás és monitorozás.....	17
4.1 Kutatás.....	17
4.2 Monitorozás.....	18
4.3 TIR-be betöltött és betöltésre előkészített adatok modulonként.....	23
4.4 Jelentési kötelezettség.....	23
5. Kezelési tevékenység.....	27
5.1 Kezelési tervek.....	27
5.2 Élőhely fenntartás.....	28
5.3 Élőhely-rehabilitáció.....	32
5.4 Fajmegőrzési tevékenység.....	35
5.5 Tájvédelem.....	44
5.6 Saját állatállomány.....	45
5.7 Erdőterületek, erdőgazdálkodás.....	47
5.8 Vadászterületek, vadgazdálkodás.....	48
5.9 Halászati vízterek.....	50
6. Projektek.....	54
7. Jogi és ügyiratforgalommal kapcsolatos tevékenység.....	59
7.1 Az Igazgatóság ügyiratforgalma.....	59
7.2 Szabálysértés.....	60
7.3 Természetvédelmi bírság.....	60
7.4 Büntető ügyek.....	60
7.5 Polgári perek.....	60
8. Őrszolgálat.....	63
8.1 Személyi állomány.....	63
8.2 Felszereltség.....	63
8.3 Szolgáltatelljesítés jellemzői.....	63
8.4 Fejlesztési tervek.....	64
9. Költségvetés és vagyon.....	66
9.1 Kiadások.....	66
9.2 Bevételek.....	66
9.3 Vagyon.....	67
9.4 Épületek.....	68

9.5 Eszközök.....	68
10. Bemutatás, oktatás, társadalmi kapcsolatok.....	72
10.1 Ökoturisztikai és környezeti nevelési infrastruktúra.....	72
10.2 Ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások.....	76
10.3 Kiadványok.....	80
10.4 Látogató statisztika.....	81
10.5 Tervezett fejlesztések.....	83
10.6 Együttműködési megállapodások.....	83
10.7 Fontosabb események.....	83
11. Kapcsolattartás hazai partnerszervezetekkel	94
11.1 Együttműködés hivatalokkal, intézményekkel:.....	94
11.2 Együttműködés civil szervezetekkel:.....	95
12. Belföldi és külföldi együttműködés.....	97
13. Ellenőrzés.....	101
14. Fontosabb célkitűzések a következő évre (Munkaterv).....	102
14.1 Gazdasági téren.....	102
14.3 Társadalmi kapcsolatok terén:.....	102
14.4 Természetvédelmi, tájvédelmi és erdészeti téren.....	103
14.5. Hatósági tevékenység terén.....	103

Táblázatok

1. táblázat: Nyelvismereti szint.....	7
2. táblázat: Személyi állomány.....	8
3.1 táblázat: Védett és védelemre tervezett területek.....	13
3.2 táblázat: Saját vagyongazdálkodású területek.....	14
3.3 táblázat: Saját vagyongazdálkodású területek hasznosítási módja.....	15
3.4 táblázat: Terület nélkül értékek.....	16
4.1 táblázat: Kutatás.....	24
4.2 táblázat: Monitorozás.....	25
5.1 táblázat: Kezelési tervek.....	27
5.2 táblázat: Élőhely fenntartás.....	31
5.3 táblázat: Élőhely-rehabilitáció.....	34
5.4 táblázat: Fajvédelem.....	42
5.6 táblázat: Saját állatállomány.....	46
5.8 táblázat: Vadászterületek.....	49
5.9.1 táblázat: Halászati vízterek.....	51
5.9.2a táblázat: Védett vízterek.....	52
5.9.2b táblázat: Védett halastavak.....	53
6. táblázat: A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság gondozásában futó projektek.....	54
7.1 táblázat: Ügyiratforgalom.....	61
7.2 táblázat: Bíróságok.....	61
7.3 táblázat: Büntető ügyek.....	62
7.4 táblázat: Polgári perek.....	62
8. táblázat: Őrszolgálat.....	65
9.1 táblázat: Kiadások.....	69
9.2 táblázat: Bevételek.....	69
9.3 táblázat: Vagyongazdálkodás (eFt).....	70
9.4 táblázat: Épületek.....	70
9.5 táblázat: Eszközök.....	71
10.1 táblázat: Turisztikai infrastruktúra.....	85
10.1a táblázat: Oktató- és látogatóközpontok – szállás.....	85
10.1b táblázat: Az Igazgatóság szálláshelyeinek kihasználtsága.....	86
10.1c táblázat: Kiállítás.....	87
10.1d táblázat: Tanösvények.....	88
10.2 táblázat: Környezeti nevelési intézkedések.....	89
10.3 táblázat: Kiadványok.....	90
10.4 táblázat: Látogatottság.....	91
10.5 táblázat: PR.....	93

<u>12. táblázat: Belföldi és külföldi együttműködés.....</u>	<u>99</u>
<u>13. táblázat: Ellenőrzések.....</u>	<u>101</u>

1. Bevezetés

A 2011-es esztendő nagy változást hozott: az alapítás óta eltelt időszak vezetőjének nyugállományba vonulásával 2011. január 17.-ei dátummal új vezetés kezdte meg munkáját a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóságnál. Az általános igazgatóhelyettes és az osztályvezetők a helyükön maradtak, míg a gazdasági igazgatóhelyettes posztján az év közepén következett be személyi változás szintén nyugdíjazás miatt.

Az új vezetés első – és talán a legfontosabb – intézkedése egy teljes körű jogi és pénzügyi átvilágítás kezdeményezése volt, amelyre külső szakértő (egy ügyvédi iroda és egy könyvvizsgáló) került felkérésre. A mintegy három hónapos vizsgálódás eredményeképpen egy jogi- és egy könyvvizsgálói jelentés készült el, amely feltárta az elmúlt időszak működési hibáit, rávilágított a hiányosságokra, egyszersmind lezárta az előző vezetés felelőssége alá eső időszakot. Az elkészült jelentés felettes szervünk részére felterjesztésre került. A feltárt hiányosságok orvoslására egy intézkedési terv készült, amely végrehajtását – az év során szintén új alapokra helyezett – belső ellenőrzés vizsgálata tárgyává tettük, és amelyről az éves belső ellenőrzési jelentésünkben számot is adtunk.

Az Igazgatóság szervezetében egy jelentős változtatást hajtottunk végre, nevezetesen létrehoztuk a Természetvédelmi Vagyongazdálkodási Osztályt, amely közvetlenül az igazgató felügyelete alatt végzi tevékenységét.

A végrehajtott átalakítások, személyi változások (újonnan kinevezett gazdasági igazgató-helyettes, vagyongazdálkodási osztályvezető) után egy ütőképes vezetői gárda állt össze. Így minden személyi feltétel adott volt ahhoz, hogy 2011. év során sikereket érzünk el a természetvédelmi munkánk és a vagyongazdálkodásunk terén is.

Ez a jelentés a következő fejezetekben részletesen ismerteti az év során végzett munkánkat, így a bevezetőben csak néhány jelentős eseményt, eredményt kívánok kiemelni:

Kormányhatározat szabta Igazgatóságunk feladatául a győri Audi gyártelep bővítési területéről a védett természeti értékek mentését egy természeti kármérséklő intézkedés keretében. Úgy vélem, hogy ennek az új, eddig ismeretlen kihívásnak kiválóan megfeleltünk, a feladatot minden érintett fél megelégedésére végeztük. Az itt kifejtett értékmentő munkánkat a felügyelő hatóság elfogadta. E tevékenységünket az idei évben folytatjuk és őszre be is fejezzük.

A Nyugat-dunántúli Operatív Program által finanszírozott Kerékpárral a Fertő – Neusiedler-See kultúrtájon pályázat keretében elkészült a lászlómajori bemutató majorság I. üteme, a fogadóépület mintegy 80 MFt költségvetéssel. Ezt az új objektumunkat ünnepélyes keretek között adtuk át és mutattuk be a leendő látogatóinknak és a sajtónak 2011. év nyárelőjén.

Új alapokra helyeztük a korábban kissé elhanyagolt kapcsolatunkat az osztrák oldali partnerünkkel a Nationalpark Neusiedler-See – Seewinkellel. Az év során havi rendszerességgel folytattunk szakmai megbeszéléseket, tájékoztattuk egymást a természetvédelmi tevékenységünk aktuális kérdéseiről. Közös kiadtuk és – a határ mindkét oldalán – a környező települések lakosságához ingyenesen eljuttattuk a hasonló tartalommal megjelentetett újságainkat a Kócsagtollat, illetve a Geschnatter-t. Ez évtől mi is bevezettük – az egyébként már 1994-ben közösnek elfogadott – logót, amely e jelentés címlapján látható.

A vagyongazdálkodás terén is sikeres évet tudhatunk magunk mögött: a gyenge műszaki állapotú mezőgazdasági gépparkunkat a tavaszi munkakezdetre sikeresen felkészítettük, és ezt az elért jó műszaki színvonalat a szezon során sikeresen fenntartottuk. A mezőgazdasági munkák kiváló szervezésének köszönhetően (amely az újonnan felállított Természetvédelmi Vagyon-

gazdálkodási Osztály munkáját dicséri) rekord mennyiségű téli takarmányt állítottunk elő az egyre gyarapodó, ma már mintegy 2500 legelő állatot számláló állományunk részére.

Ezen kiragadott példákon keresztül kívántam érzékeltetni azt az áldozatos munkát, amelyet munkatársaim nap, mint nap végeznek a védett természeti értékek, azok élőhelyeinek megőrzése érdekében vívott küzdelmünk során. A kiragadott példák nem említhetnek mindenkit, ezért e helyütt mondok köszönetet az Ökológiai Osztály, a Természetvédelmi Oktatási és Ökoturisztikai Osztály, a Természetvédelmi Őrszolgálat valamint az újonnan felállított Pályázatkezelő Csoport, és végül, de nem utolsó sorban a Gazdasági és Számviteli Csoport munkatársainak is elhivatott szakmai tevékenységükért.

Sarród, 2012. március 13.

Reischl Gábor
igazgató

2. Személyi állomány

Az Igazgatóság személyi állománya megfelelő, jó képzettséggel rendelkező elhivatott szakemberekből áll. A leterheltség egyenletes. Állásbetöltő, de valóságos munkával nem rendelkező személy nincs az Igazgatóságon. A személyzeti munkát jellemzi, hogy a szakembereket természetvédelmi, illetve tudományos múlttal rendelkező jelentkezők közül választjuk, pályázat útján.

Tudományos fokozattal, (Phd., illetve kandidátusi) 1 fő rendelkezik, egyetemi szintű posztgraduális végzettséggel rendelkezik 10 fő (halászati, növényvédelmi, vadgazdálkodási, környezetvédelmi, ingatlan-kataszteri szakmérnök; mérnök-tanár, zoológus), 1 fő címzetes egyetemi docens.

2011. évben a kormánytisztviselők jogállásával összefüggő kötelező szakvizsgát 2 fő tette le.

1. táblázat: Nyelvismereti szint

Nyelv	Típus	Fő
német felső	“C” típus	1 fő
német közép	“B” típus	1 fő
német közép	“C” típus	6fő
német közép	“A” típus	1 fő
német alap	“C” típus	3 fő
angol felső	“C” típus	1 fő
angol közép	“C” típus	4 fő
angol közép	“A” típus	3 fő
angol alap	“C” típus	3 fő

2. táblázat: Személyi állomány

		Szakképzettség				
		Alapfokú	Középfokú	Felsőfokú	Nyelvismeret (fő/nyelvek száma)	Továbbképzések, 2011-ben szerzett oklevelek, diplomák
dolgozók (fő)	Kormánytisztviselő		9	23	32	
	Ügykezelő	1			1	
	MT hatálya alá tartozó	30	5	1	36	
	Szerződéses					
	Összesen	31	14	24	69	

3. Területi adatok

3.1 Védett, védelemre tervezett természeti, Natura 2000 és egyéb területek

3.1.1 Védett területek

Az Igazgatóság területén országos vagy helyi jelentőségű védett természeti terület kialakítására 2011-ben nem került sor.

Név	Törzskönyvi szám	Teljes terület (ha)	Fokozottan védett terület (ha)
Fertő-Hanság Nemzeti Park	238/NP/91	23730,9034	7659,4587
Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet	253/TK/92	8271,5081	63,8697
Soproni Tájvédelmi Körzet	40/TK/77	4890,9984	734,2594
Szigetközi Tájvédelmi Körzet	187/TK/87	9681,6974	1426,5741
Soproni Botanikus Kert Természetvédelmi Terület	169/TT/78	17,2064	0
Liget-patak menti Természetvédelmi Terület	302/TT/06	27,3223	0
Ikva-patak menti Természetvédelmi Terület	304/TT/06	18,0385	0
Bécsi-domb Természetvédelmi Terület	303/TT/06	7,8512	0
Pannonhalmi Arborétum Természetvédelmi Terület	81/TT/63	25,6133	0
Nagyecenki hársfasor Természetvédelmi Terület	7/TT/42	11,0929	0
Összesen:		46682,2319	9884,1619

3.1.2 Védelemre tervezett területek

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság működési területén jelenleg kilenc védetté nyilvánítási eljárás (országos jelentőségű) van folyamatban. Ezek közül hat meglévő országos jelentőségű védett természeti terület bővítésére, három pedig új természetvédelmi terület kialakítására irányul. A bővítések közül a legnagyobb területtel a Szigetközi Tájvédelmi Körzet (5922 hektár) érintett, de jelentősnek nevezhető a Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet bővítése (692 hektár) is. A védett és védelemre tervezett területek adataiban 2011-ben nem történt változás.

Név	Terület (hektár)	Ebből átminősítés (hektár)	Védetté nyilvánítás helyzete
Fertő-Hanság Nemzeti Park bővítése I.	149	0	Tárcaegyeztetésen
Fertő-Hanság Nemzeti Park bővítése II.	58	0	Előkészítés alatt
Soproni Tájvédelmi Körzet bővítése I.	156	49	Tárcaegyeztetésen
Soproni Tájvédelmi Körzet bővítése II.	8	0	Előkészítés alatt
Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet bővítése	693	0	Tárcaegyeztetésen
Szigetközi Tájvédelmi Körzet bővítése	5923	446	Előkészítés alatt
Ebergőci láprét TT létrehozása	49	0	Tárcaegyeztetésen
Iváni szikések TT létrehozása	96	0	Tárcaegyeztetésen

Név	Terület (hektár)	Ebből átminősítés (hektár)	Védetté nyilvánítás helyzete
Várbalogi héricses TT létrehozása	50	0	Tárcaegyeztetésen
Védelemre tervezett összesen:	7182	495	

A védelemre tervezett területek tulajdonosok szerinti megoszlása

Név	állami ter.	gazdasági tars.	önk.	szöv. ter.	természetes szem.
Ebergőci láprét TT			2		47
Fertő-Hanság NP	189		2		15
Iváni szikesek TT	4		4	3	86
Pannonhalmi TK	658		4		31
Soproni TK	93	1	13		8
Soproni TK (láp)	49				
Szigetközi TK	3938	116	42	316	1065
Szigetközi TK (láp)	205	49	1	114	78
Várbalogi héricses TT	38		1		11
Összesen:	5174	166	69	433	1341

3.1.3 Ex lege védett természeti területek

Igazgatóságunkon 2011-ben megtörtént az ex lege védett lápok felülvizsgálata és az érintett helyrajzi számok aktualizálása. A felülvizsgálat során megállapításra került, hogy több, korábban ismert terület esetében intézkedésre van szükség (pl. védettség bejegyzése az ingatlan-nyilvántartásba). A felmérések során 8 új terület (210 ha) esetében került megállapításra, hogy megfelelnek a Tvt.-ben megfogalmazott feltételeknek. Az igazgatóság 2012-ben fogja kezdeményezni a természetvédelmi hatóságnál a láp tényének megállapítását.

3.1.4 Natura 2000 területek

A 66/2011. (VII.12.) VM rendelet alapján a HUFH20009 Gönyői-homokviédék kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület kiterjedése részben az INMOD területbővítések, részben az AHM Kft. beruházásához kapcsolódó kompenzációk miatt 421 ha-ral nőtt.

3.1.5 Nemzetközi jelentőségű területek

A nemzetközi jelentőségű területek esetében 2011-ben nem történt változás. Lásd. 3.1 táblázat.

3.1.6 Megkülönböztetett védelemben részesülő területek

Erdőrezervátumok

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság működési területén található erdőrezervátumokat a 13/2000. (VI. 26.) KöM rendelet hirdette ki. A működési területen 4 erdőrezervátum található, amelyek összes kiterjedése 695,71 ha, ebből 242,82 ha a magterület, amely fokozottan védettnek minősül.

Név	Terület (ha)	Magterület területe (ha)	Kihirdetés éve	Kihirdető jogszabály
Bikafej	285,62	74,51	2000	13/2000. (VI. 26.) KöM rendelet
Dombos-ház	287,59	83,21	2000	13/2000. (VI. 26.) KöM rendelet
Erebe-szigetek	64,4	64,4	2000	13/2000. (VI. 26.) KöM rendelet
Hidegvíz-völgy	58,1	20,7	2000	13/2000. (VI. 26.) KöM rendelet
Összesen	695,71	242,82		

Nemzeti Ökológiai Hálózat

A Nemzeti Ökológiai Hálózat területében 2011-ben nem történt változás.

3.2 Területvásárlások, kisajátítások adatai

2011-ben Vipera Life pályázat keretében 19 ha erdőt vásároltunk Lébény határában. A vagyongazdálkodási szerződés megkötése a Nemzeti Földalappal folyamatban van.

3.3 Saját vagyongazdálkodású területek

Igazgatóságunk vagyongazdálkodásában 12.106 ha terület van a 2011. december 31-i állapot szerint.

a) Rét, legelő:

Az összterülethez viszonyítva legnagyobb arányban gyepterületeket (6.581 ha) vásároltunk korábban a védett természeti területek védelmi szintjének helyreállításáról 1995. évi XCIII. törvény alapján. A területek nagyobb részét az Igazgatóság gépi eszközeivel, ill. saját állományával kezeli. 278 ha-t szigorú, természetvédelmi előírásokkal, időnyire kötött haszonbérleti szerződésekkel hasznosítja. A maradék területet pedig kisebb beavatkozások kivételével érintetlenül hagyja.

b) Erdő (1.161. ha)

A Fertő-Hanság Nemzeti Park és Szigetközi Tájvédelmi Körzet területén, a Soproni Tájvédelmi Körzetben és a Pannonhalmi Tájvédelmi Körzetben 2011. évben folytatott erdőgazdálkodási tevékenységet jellemző főbb adatok: Folyamatos erdőművelés területe 2011 évben 66,53 hektár. Fahasználati tevékenységünk: A véghasználatokat az átvett nemesnyárasokra korlátoztuk. Az őshonos fajokból álló állományokban csak egészségügyi termeléseket végeztünk. Véghasználat (TRV) 5,61 hektár, egészségügyi termelések közül területes termelés 0,5 ha széldöntött nemesnyár állomány volt. Nevelővágások (NFGY) 6,92 ha területen két erdőrészt érintettek. Erdőfelújítási munkáink során nehézségként jelentkezett a szigetközi és a hansági területeken egyaránt a rendkívül aszályos tavaszi, és nyári időszak. Eredményesen befeje-

zett területünk 5,2 hektár volt az év folyamán. Aszálykár 1,6 ha területen 1 erdőrészletet érintett, ahol határidő módosítási kérelmet kellett előterjeszteni a sikeres első kivitel határidejére vonatkozóan. Az erdőfelújítási munkákat - a fafajcserét - vágásérett nemesnyárasok vég-használatából finanszírozzuk. Erdőtelepítést a klímaerdők telepítésére kiírt program keretében kapott 10 millió forint támogatásból 9,83 ha területen végeztünk Dunasziget községhatárban még 2010 évben. A telepítések fejlődése 2011 évben is kielégítő, 2012 évben minimális pótlásra szorulnak az elegyarány javítása érdekében.

Bejelentkeztünk erdőgazdálkodónak 19,0577 ha erdő területre, melyet pályázati pénzből vásároltunk.

c) Nádas:

A vagyonkezelésben lévő nádasok 77 %-a a Fertő-tó jogi partvonalán belül található a natúr-zónában. Ez összesen 1912 ha-t jelent. A területek aratását és egyéb használatát a KTVF hatósági határozatban engedélyezte, amelyhez szakvéleményt készített az Igazgatóság. Igazgatóságunk vagyonkezelőként van bejegyezve a tulajdoni lapra de a terület földhasználója a földhasználati nyilvántartás alapján a Fertő-tavi Nádgazdasági Zrt. A parti fekvésű, saját kezelésű nádasok (amelyek egy része gyepterületen van) aratását idényre szóló haszonbérleti szerződések keretében végezteti el az Igazgatóság. Ezek területe 69 ha. Az értékesítés licit útján történik. Barbacsi-tó 44 ha.

d) Tó:

2011-ben az FVM Vadászai és Halászati Főosztálya, valamint Igazgatóságunk között 2003-ban aláírt 15 éves időtartamú haszonbérleti szerződés keretében folytattuk a halgazdálkodási tevékenységet a Fertőn. Az 1744 ha kiterjedésű halászvízen négy halászati kerületet tartottunk fenn ez évben is, amelyek közül három halászatát biztosítottuk östermelő halászok számára. A halászok éves díj ellenében területi engedélyt kaptak Igazgatóságunktól tevékenységük végzéséhez. A fokozottan védett Madárvárta-öböl kerületben nem folytattunk halászati tevékenységet, megfelelően így a nemzetközi egyezmények előírásainak, valamint az osztrák oldali nemzeti parkkal és a halgazdálkodókkal kialakított egyezségnek.

A Nyirkai-Hany vizes élőhely-rekonstrukciós területen, ökológiai célú halgazdálkodást végzünk. Elkészült a Dél-Hansági vizes élőhely rekonstrukció 300 ha terület elárasztásával.

e) Szántó:

A védett területek fenntartásában nélkülözhetetlen szereppel bír a régi magyar háziállataink takarmány szükségletét egészítik ki a 56 hektár területen termelt lucerna Fertőrákos, Fertőszéplak és Sarród községhatárban. A többi szántó művelési ágú ingatlan gyepesítése folyamatban van. 15 ha szántót haszonbérbe adtunk Fertőrákos községhatárban.

A szántó művelési ágú területeink nagy részén már vetett gyepterület, vagy természetes módon települt gyepterület található, ezeket kaszálóként hasznosítjuk.

3.4 Terület nélküli értékek

A terület nélküli természeti értékek számában és besorolásában 2011-ben nem történt változás.

2011-ben 6 kunhalom feltüntetésre került a MePAR-ban a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot feltételrendszereként, mint megőrzendő tájképi elem és 2011-től az ellenőrzések kiterjednek a kunhalmok ellenőrzésére is.

3.1 táblázat: Védett és védelemre tervezett területek

Illetékességi terület (hektár)	409519					
	Védett		Ebből fokozottan védett (ha)	Változás a tárgyévben (ha)	Védelemre tervezett	
	Száma (db)	Kiterjedése (ha)			Száma (db)	Kiterjedése (ha)
Nemzeti Park	1	23731	7659	0	2	207
Tájvédelmi Körzet	3	22844	2225	0	4	6780
Természetvédelmi Terület	6	107	0	0	3	195
Ex lege védett láp	20	642	0	0		
Ex lege védett szikes tó	0	0	0	0		
Összesen	30	47324	9884	0	9	7182
Ramsari terület	2	8849		0	0	0
Bioszféra Rezervátum	1	12 627		0	1	43 854
Világörökség	2	23 052		0	0	0
Európa Diploma	0	0		0	0	0
NATURA 2000 Madárvédelmi terület*					4	52655
NATURA 2000 Természetmegőrzési terület*					14	74337

* A NATURA 2000 Madárvédelmi terület és a NATURA 2000 Természetmegőrzési terület tartalmazza kiterjedésében a már eddig védetté nyilvánított területeket is.

3.2 táblázat: Saját vagyonkezelésű területek

Terület	Szántó	Gyep	Gyümölcsös	Nádas	Halastó	Erdő	Kivett	Összesen
Bécsi-domb TT		7,8512						7,8512
Ex lege		130,2468		16,1089		26,7835	32,1007	205,2399
Fertő-Hanság NP	187,0487	5 801,0267	0,4827	2 398,8350	410,6208	338,1200	1 169,0410	10 305,1749
helyi védett		19,1215					1,5660	20,6875
Ikva-patak menti TT		11,0342					1,5454	12,5796
Iváni szikések TT		3,5242						3,5242
Liget-patak menti TT		22,5407					0,6828	23,2235
Nem védett		2,8757				1,7358	13,2411	17,8526
Pannonhalmi TK	1,8419	151,0495		12,1103		73,0599	8,9440	247,0056
Soproni TK		84,6583	1,1148	3,0570		148,3180	6,5847	243,7328
Szigetközi TK	0,8981	332,3743		65,9281		549,1988	34,7893	983,1886
Várbalogi héricses TT		14,8891				23,8626		38,7517
Összesen	189.7887	6 581,1922	1,5975	2 496,0393	410,6208	1 161,0786	1 268,4950	12 106.8121

3.3 táblázat: Saját vagyongazdálkodású területek hasznosítási módja

Művelési ág	Tárgyévben vásárolt terület	Összes	Saját használatban		Haszonbérbe (hasznosításba) adva	
	(ha)		(ha)	ha	%	ha
Szántó	0	190	175	93	15	7
Gyep	0	6581	6354	98	150	3
Kert	0	0	0	0	0	0
Szőlő	0	0	0	0	0	0
Gyümölcsös	0	1	1	100	0	0
Nádas*	0	2496	471	24	113	8
Halastó	0	410	410	100	0	0
Erdő	19	1161	1161	100	0	0
Kivett	0	1268	1268	100	0	0
Összesen	19	12106	11827	98	278	2

* A nádasok esetében 1912 ha nemzeti parki vagyongazdálkodású területen a Fertő-tavi Nádgazdaság Rt.-nek van használati joga.

3.4 táblázat: Terület nélkül értékek

Objektum	Nyilvántartott összesen (db)	Ebből a tárgyévben nyilvántartásba vett (db)
Természeti emlék	0	0
Forrás	27	0
Barlang	16	0
Víznyelő	0	0
Kunhalom	33	0
Földvár	14	0
Egyedi tájérték	1716	0

4. Kutatás és monitorozás

4.1 Kutatás

Az Igazgatóság működési területén többek között az MTA Geodéziai és Geofizikai Kutatóintézete, a Nyugat-Magyarországi Egyetem, Savaria Múzeum, a Pécsi Tudományegyetem, a Szegedi Tudományegyetem, az Eötvös Lóránt Tudományegyetem és a Magyar Természettudományi Múzeum végeznek természetvédelmi szempontból is jelentős kutatásokat. Kisebb kutatási programokat saját forrásból szerveztünk meg a természetvédelmi kezelési és fenntartási munkák, illetőleg egyes fajok és közösségek hatékonyabb védelme érdekében.

a) Kezelések hatása a hangyaboglárka (*Maculinea sp.*) fajokra

A Fertő mentén, Ebergőc és Cirák térségében, valamint a Hanságban található vérfüves rétek hangyaboglárka (*Maculinea teleius*, *M. nausithous* és *M. alcon*) és nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) állományainak részletes populáció vizsgálatát végeztük, ahol az lehetséges volt, az állományok igényeinek megfelelő beavatkozások, kezelések saját kivitelezésével párhuzamosan, illetve azt követően. A cél az érintett fajok számára optimális kezelési eljárások, kaszálási mintázat kialakítása (tér- és időbeli megosztás, fenntartandó, kaszátlan területek kijelölése) és alkalmazása a fenológiai viszonyoknak megfelelően, továbbá a megfelelő hidrológiai viszonyok fenntartása, valamint a nádasodás megállítása és az elnadasodott területek eredeti állapotának visszaállítása. A fertői területeken a korábban kezdett víz visszatartási beavatkozások hatására a keskenylevelű gyapjúsás (*Eriophorum angustifolium*) állomány terület foglalása tovább növekedett, újabb kis foltokon is megjelent a faj. A *Maculinea*-fajok térfoglalása, a frissen kikelő példányok alapján ismét némi átstrukturálódást mutat, az újra benépesített foltok mellett elnéptelenedő fragmentumokat és stabilan maradt foltokat is meg lehetett figyelni. Ez mindenképp alátámasztja a korábban megkezdett (és ebben az évben is folytatott) átjáró kialakítási törekvések indokoltságát, valamint a nádas visszaszorításáért folytatott erőfeszítések indokoltságát. A területen található nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) állomány stabil, de elég alacsony abundanciát mutatott. Az állományok populáció méretének becslésére és a mozgási mintázatok elemzésére, illetőleg a 2, illetve 3 *Maculinea* faj együttes előfordulása esetén megfigyelhető niche-szegregáció vizsgálatára jelölés-visszafogásos módszerrel történtek felmérések. A vizsgálatokba külföldi és hazai szakemberek és önkéntesek is bekapcsolódtak.

b) A sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) állományok felmérésével kapcsolatos ökológiai vizsgálatok

A nemzeti park igazgatóság illetőségi területén az országosan zajló sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) állomány felméréshez csatlakozva, az előző év tapasztalataira támaszkodva (Sáfián Szabolccsal megkezdett munkák eredményei nyomán, azokat tovább fejlesztve) folytatódott a faj népségének felmérése és bizonyos területeken ismételt állapotfelvételt is sor került. A monitorozáshoz elengedhetetlenül szükséges paraméterek felvétele mellett számos további, a faj ökológiai igényeinek, fenológiai és rajzási tulajdonságainak ismeretét bővítő adattal szolgáltak a felmérések. Néhány, kiemelkedően magas denzitású területen kvantitatív felméréseket is végeztünk, mintaterületeken. Az alap adatok kiértékelése után egyértelművé vált, hogy régióinkban számos, országosan is kiemelkedő kolónia található, főként felhagyott, vagy alacsony intenzitással használt legelőkön. Szórvány populációk bizonyos területeken, főként zavart (vadrágott) cserjesorokhoz, sövényekhez kapcsolódnak, de a sűrű, egybefüggő szegélyekből és cserjés foltokból kiszorul a faj. Az extenzív legelőkhöz kötődő élőhely veszélyeztetettségi foka igen magas, az elmúlt, vizsgált időszakban néhány terület – vagy egyes terület foltok – ismét művelésbe lettek vonva, illetve a legeltetés számára „alkalmassá” téve. Ez a tevékenység sok esetben jelentős mértékű cserjeirtással járt, melynek befolyásolására, szabályo-

zására (nem Natura 2000 területek esetében) nincs is módunk. Ugyanakkor az adott szukcessziós stádium fenntartásához (illetve a cserjés bezáródásának megakadályozásához, ami a sárga gyapjaszövő számára is a területről való eltűnéssel jár) bizonyos mértékű cserjeirtás, záródás megbontás szükséges.

A jelenlegi tapasztalatok szerint a sárga gyapjaszövő számára optimális az a szukcessziós stádium, amikor a cserjék (kőkény, galagonya, vadkörte) egymástól való távolsága 1-2 cserje magasságnál nem nagyobb, kisebb csoportok még kialakulhatnak, de az állomány - összességében – nem ér össze, nem záródik, a napsütés körbe éri és bizonyos mértékű (legelő állatoktól, vagy vadtól származó) rágás is tapasztalható. A felmérések és vizsgálatok eredményei helyi gazdálkodókkal és a mezőgazdasági szakigazgatás szakembereivel megvitatásra kerültek, az összefoglaló előadási anyag interneten elérhető. A HMKÁ bizonyos mértékű módosítására és egyes előírások megváltoztatására lenne szükség a faj számára alkalmas élőhelyek fennmaradása érdekében.

c) Lápi póc és réti csík állományok felmérése

A két faj állományainak vizsgálatára indított korábbi felmérések folytatása ebben az évben a Szigetközben előző évben megkerült (korábban kipusztultnak hitt) lápi póc népszerűség kiterjedésének további behatárolását célozta meg. Sajnos a száraz időszakban több, korábban alkalmasnak talált víztest is kiszáradt és a póc számára alkalmatlanná vált, azonban a népszerűség egy része így is meg tudott menekülni. A Nyirkai-Hany területén is történt a szárazság miatt bizonyos mértékű élőhely veszteség, azonban ott is fenn tudott maradni a populáció. A réti csík mindkét helyen megmaradt.

4.2 Monitorozás

4.2.1 A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (beleértve: Natura 2000) keretében folyó monitoring vizsgálatok

4.2.1.1 Országos programok

a) Élőhely-térképezés

2011-ben az NBmR keretében Igazgatóságunk területén az R5x5_109 Fertőd kvadrát (2009-ről áthúzódó), az O5x5_007 Brennbergbánya és környéke és a T5x5_065 Felső-Szigetköz térképezését terveztük részben külső szakértők bevonásával. Az O5x5_007 és a T5x5_065 kvadrátok térképezése 2011-ben rendben befejeződött, azonban az R5x5_109 kvadrát felmérése belső kapacitás hiány miatt részben áthúzódik 2012-re.

b) Védett növényfajok monitorozása

Egységes protokoll alapján történik a kiválasztott 57 növényfaj monitorozása. A programot egészíti ki a természetvédelmi örök éves adatszolgáltatása keretében történő adatgyűjtés. 2011-ben 9 faj felmérését terveztük, ezek papucskosbor (*Cypripedium calceolus*), kiséfészű aszat (*Cirsium brachycephalum*), henye boroszlán (*Daphne cneorum*), homoki nőszirm (*Iris arenaria*), hagymaburok (*Liparis loeselii*), májvirág (*Parnassia palustris*), leánykőkörcsin (*Pulsatilla grandis*) és lápi hízóka (*Pinguicula vulgaris*). A kijelölt fajok, kivéve a májvirágot, felmérése a protokollnak megfelelően megtörtént.

c) Ürgemonitoring

Négy mintavételi területen (Sarród – Ürgedomb, Fertőszéplak – Széplaki legelő, Pér – repülőtér, Fertőszentmiklós – repülőtér) egységes módszer alapján történik a monitorozás évenkénti gyakorisággal. 2011-ben a felmérést elvégeztük, az adatokat értékelésre továbbítottuk az országos központba.

d) Pelemonitoring

Az aktív pelevédelmi tevékenységet 2007-ben kezdtük a Szárhalmi erdő északi (Fertőrákosi oldal) szélén kialakított 40 odúból álló Szárhalom 1. nevű pele teleppel. A 2009-es év során a meglévő Szárhalom 1 telep 50 odúra történt bővítése mellett, újabb 50 odút számláló telep lett kialakítva Szárhalom 2. néven. A 2011-es év során a Szárhalmi-erdő területén elhelyezett 1. és 2. számú telep ellenőrzése kéthavi rendszerességgel folyamatos volt. Mind a két telep ellenőrzése során megfigyeltünk mind tápanyag raktár, mind szaporodó és alvó fészekként használt odúkat. A Szárhalom 1. ellenőrzése során mind mogyorós (*Muscardinus avellanarius*) mind nagy pele (*Glis glis*) megfigyelésre került, a Szárhalom 2. ellenőrzése során csak mogyorós pele került szem elé 2011-ben, de hátrahagyott nyom alapján a nagy pele jelenléte is feltételezhető.

A 2009-es évben a Kecse-helyen kialakított 50 odúból álló odúsor a 2011. novemberében beszedésre került, a beszedés során (a telep kihelyezése óta először) 2 pld. az odúban elpusztult juv. nagy pele tetemét találtuk. A beszedett odúk takarítás után a raktározásra kerültek a 2012. év során megfelelő helyen ismét telepítésre kerülnek.

A 2008-ban a Hédervári erdőben kihelyezett odúsor megmaradt 35 odúját 50-re kipótolva 2009-ben kihelyezésre került a Lipót határában található 30/F erdőrészletbe a fogási sikertelenség miatt újból áthelyezésre került 2011-ben próbaként 12 db Halászi 30/F és 12 db Mária-kálnok 1/H erdőrészletbe. A kihelyezés óta pele jelenlétére az adott erdőrészletekben nem bizonyított

4.2.1.2 Helyi programok

a) Szitakötő fajok monitorozása

A program keretében mintegy 100 kijelölt mintavételi helyen, 1996 óta folyik egységes módszerrel a szitakötő fauna monitorozása. Ennek során imágó, lárva és exuviumok vonatkozásában egyaránt történik adatgyűjtés. A felvételezés kiemelten kezeli azokat az élőhelyeket, amelyek a hazai és nemzetközi szintű védettséget élvező fajok populációinak adnak otthont. 2011-ben a ritka hegyiszitakötő (*Cordulegaster heros*) lárvális előfordulási helyeinek, mikrohabitat-preferenciájának vizsgálata folyt tovább a Rák-patak vízrendszerén Sopronban, kiegészítő adatokat szolgáltatva a szalamandra lárvák előfordulási adataihoz is. Az imágók kibújása ismét a korábbi években tapasztalt, június végi időszakban történt, jelenleg ez tekinthető általánosnak, bár az exuviumok még július közepéig (nagyobb, heves esőzések kivételével) megtalálhatók a kibújás helyén. A faj legjelentősebb élőhelyein az exuviumok mennyiségi felvétele ismét megtörtént, a kijelölt mintaterületen, ahol az előző évekhez hasonló denzitás volt tapasztalható. További vizsgálatok történtek a faj előfordulására, élőhely preferenciájának és szaporodásbiológiájának tisztázására is.

Az idén a Fertő mentén a védett, élőhelyvédelmi irányelv II. függelékébe sorolt lápi szitakötő (*Leucorrhinia pectoralis*) kibújó állománya elég alacsony denzitást mutatott, de szórványosan a fiatal imágók a Fertő medence több pontján megfigyelhetők voltak.

A díszes légivadász (*Coenagrion ornatum*) a Fertő-menti csatornáknál nem túl magas, de jól

kimutatható egyedszámban megfigyelhető volt, valamint a Kardos-ér felső-középső szakaszán ismét jó egyedszámban rajzott.

A folyami szitakötők (*Gomphidae*) közül az erdei szitakötő (*Ophiogomphus cecilia*) ismét csak a Répcén került elő, bár imágó példányok a Soproni-hegységben is megfigyelésre kerültek, azonban azok tenyésző helye az osztrák oldalra esik.

A védett sárgafoltos szitakötő (*Somatochlora flavomaculata*) adatai tovább gyarapodtak a Hanságból.

c) Nappali lepke monitoring

Elsősorban az élőhelyvédelmi irányelvben szereplő nappali lepkék helyi állományainak felmérésére szolgáló, 2000 óta folyó monitorozási munka. A program különös figyelmet fordít a lápréti hangyaboglárkák, a nagy tűzlepke, a farkasalmalepke, valamint a Hanságban újra felfedezett ezüstsávós szénalepke populációknak. (Egyes kiválasztott mintaterületeken jelölés-visszafogásos kvantitatív és habitat szelektív kutatások is történtek a Fertő mentén (ld. kutatások). A vizsgálatok kiemelt célja az egyes fajok élőhely kezelési-fenntartási irányelveinek kidolgozása és gyakorlatban, mintaterületeken való alkalmazása, valamint a környező területekre való kiterjesztése, hogy a szűk, lehatárolt élettér bővülhessen, valamint a meglévő területen a környezeti feltételek, vízellátottság, vegetáció struktúra kedvezőbbé váljon.

A főként nappal, a hernyófészkek számlálásával és megfigyelésével vizsgálható sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) monitorozásához is csatlakozott az igazgatóság, a faj alaposabb vizsgálatával és ökológiai igényeinek felderítésével és denzitási vizsgálatokkal együtt (ld. kutatások)

Az áttelelő, nagytestű tarkalepkék (*Nymphalidae*) állományának figyelemmel követése is tovább zajlott, melynek – egyebek között – az enyhébb és esetenként több felmelegedési szakaszt is tartalmazó téli időszak hatásának becslésében is lehet szerepe, hosszabb időszak vonatkozásában (globális klíma változás lehetséges hatásai). Főként a gyászlepke (*Nymphalis antiopa*) és nagy rókalepke (*Nymphalis polychloros*) irányába fordítunk nagyobb figyelmet a Soproni-hegység patak völgyeiben. A kis rókalepke – alacsony egyedszámban ugyan, de – több helyről is előkerült, a nappali pávaszem és a c-betűs lepke változatlanul elterjedt a térségben.

A program keretében éjszakai lepkék felmérése, nyomon követése is zajlik, többek között az éjjeli nagy pávaszem (*Saturnia pyri*) esetében, melynek a helyi populáció megerősítése céljából előnevelt hernyók kihelyezésére is sor került

d) *Coenonympha oedipus* monitorozás

A mintavétel során 12 alkalommal történt jelölés/visszafogás, 420 példány került megjelölésre, ami meghaladja az előző évben ugyanezen a területen végzett mintavételi intenzitást. A visszafogási arány 26,7 % körül alakult, ami elég jónak mondható a további feldolgozás szempontjából. A repülési időszak nagyjából az előző két évhez hasonlóan alakult, a korai szakaszban – ezúttal - a kedvezőtlen időjárási körülmények miatt nem volt értelme a jelölés elkezdésének, bár a lepkék kelése megindult, az alacsony fogási értékek becslésre alkalmatlanná teszik az adatsort. A repülés középső, legintenzívebb két hetében napi gyakorisággal történt a mintavétel, kivéve az esős napokat, amikor a várható pontatlan becslési eredmények nem indokolják az állatok zavarását. Megjegyzendő egyébként, hogy enyhe, szitáló esőben tapasztalataink szerint az *oedipus* hajlamos még a repülésre. A repülés vége felé ritkább mintavételi gyakorisággal zajlott a felmérés, az utolsó időszakban már nem volt újabb jelölés. Az első, durva becslési eredmények alapján valószínűsíthető, hektárankénti 50-60 egyed a rajzás csúcsi időszakában elfogadható, jó értéknek minősíthető.

e) Magyar tarsza monitorozása

Az Igazgatóság illetékességi területéről eddig egyedüliként ismert *Isophya costata* előfordulási terület monitorozására 2008-ban került sor. 2011-ben a kaszálás – az előzetes javaslatok ellenére – a faj élőhelyét tartalmazó rétek nagy részén (az állománysúlypontot jelentő gyepeken is) a május 23–25 közötti időszakban megtörtént, így csak az 1-es és 3-as számú mintavételi területek vizsgálatára nyílt mód. Ezeken jelentősen magasabb *Isophya costata* egyedszámokat detektálhattunk 2011-ben, mint a korábbi évben. Ez nagy valószínűséggel az előző évnél aszályosabb, de a magyar tarsza számára kedvező időjárási körülmények eredményének tekinthető. Az *Isophya costata* Halászlét térségében található élőhelyein a faj védelme a jelenlegi művelési ág és művelési mód fenntartásával, minimum az állomány-súlypontot jelentő élőhelyfolt rendszeresen késői (lehetőleg július közepe/vége) kaszálásával hosszútávon biztosítható.

f) Nyugat-magyarország Fészkelő Madarainak Elterjedési Atlasza

A Nyugat-magyarországi Egyetem Vadgazdálkodási és Gerinces Zoológiai Intézete koordinálásával és az MME együttműködésével zajlik a fészkelő madárfajok feltérképezése Győr-Moson-Sopron, Vas illetve Zala megyék területén. Ez a munka a jövőbeni országos adatgyűjtés alapjává válhat, aminek keretében elkészül majd hazánk Fészkelő Madarainak Elterjedési Atlasza.

4.2.2 Saját szervezésben folytatott monitoring jellegű vizsgálatok

a) Vízimadár-állományok monitoring vizsgálata

Más szervezetekkel (Nyugat-Magyarországi Egyetem Vadgazdálkodási Intézet, Birdlife Österreich, Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület) együttműködve évek óta folyik a fontosabb vizes élőhelyek madárállományainak monitoring vizsgálata. Ez jelenleg a Fertő-tó öblözeteire, a Mekszikópusztai és a Nyirkai-Hany élőhely-rekonstrukciós területeire, a hansági tavakra terjed ki. A felmérés eredményei adatbázisba kerülnek, ezekből a Nyugat-Magyarországi Egyetem Vadgazdálkodási Intézet készít összefoglaló jelentéseket a Minisztérium számára.

2011-ben is kimutatták a madártani monitoring eredményei a Nyirkai-Hany vízimadárélőhely fontosságát, amely megalapozhatja a további vizes élőhelyrekonstrukciók szükségességét. Fontosabb fészkelő fajok: 47 pár szürke gém (*Ardea cinerea*), 36 pár vörös gém (*Ardea purpurea*) és 22 pár bakcsó (*Nycticorax nycticorax*) fészkel. A kis kócsag (*Egretta garzetta*) állománya 1 pár volt, a kanalasgéméből (*Platalea leucorodia*) 2 pár fészkel. A terület jelentős pihenő és táplálkozó hely számos vízimadár-faj számára az egész év folyamán.

b) Ritka és telepesen fészkelő madarak monitorozása

Az országos felmérési program a fokozottan veszélyeztetett, telepesen fészkelő és meghatározott ritka fajok állományainak felmérésére irányul. Működési területünkön, 2011-ben is megtörtént a telepesen fészkelők egy részének a felmérése. A ritka fészkelők felmérését csak korlátozottan, kisebb területekre tudtuk elvégezni, mivel a megye déli részén, ahol nincsen védett terület, nincsen lehetőségünk a fajok állományainak pontos felmérésére. Az eredmények adatbázisba kerülnek. A monitoring legfontosabb eredményei a következők: a kormorán (*Phalacrocorax carbo*) hansági állománya stabilizálódott (99 pár). A Fertő hazai oldalán 95 pár nagy kócsag (*Egretta alba*) költött. A kónyi tavon 72 pár, Fehértónál pedig 23 pár nagy kócsag (*Egretta alba*) költött. A lipóti morotvatónál 6 pár, a dunaszezinél 16 pár nagy kócsag (*Egretta alba*) fészkel.

c) A dél-hansági rekonstrukciók monitorozása

2000-ben készült el a Nyirkai-Hanyban a hansági rekonstrukciók első üteme. Már a rekonstrukció építésének kezdetekor megkezdődött a monitorozási munka. A monitoring magába foglalja a növényzet, a madárvilág, a vízi gerinctelen fauna, a vízminőség és a vízkémiai változások vizsgálatát. A monitorozásban a Szegedi Tudományegyetem Ökológiai Tanszékének és a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság kutatói vesznek részt.

A növényzet vizsgálata elsősorban állandó transzektek (24 db) cönológiai vizsgálataiból, illetve a teljes terület 3 évente elkészülő vegetáció-térképéből áll. A madárvilág vizsgálatát a heti számolásokon keresztül sikerült biztosítani. A vízi gerinctelen makrofauna monitorozása azokra az árasztáshoz csatlakozó, alulról táplálkozó, lápi jellegű kisvizek vizsgálatára koncentrálódott, melyek a tözezes jelleget a leginkább mutatják. A rekonstrukció területén kívül a Fövényes-tó, mint kontroll mintavételi ponton folytak még vizsgálatok. 2009-ben botanikai mintavétel nem történt. 2011-ben madárszámlálásokat végeztünk, a téli hónapokban havi rendszerességű vadlúd szinkronszámlálásokat szerveztünk a területen a Magyar Madártani Egyesülettel közösen. A korábbi évek tapasztalatai alapján a botanikai mintavételeket a jövőben csak háromévente fogjuk elvégezni. Amennyiben a rekonstrukció területén beindul a vízszint-ingadoztatáson alapuló kísérletes üzemeltetés, akkor ismét évente fogjuk a mintavételeket végezni.

d) A rákosi vipera észak-hansági állományának vizsgálata

2011-ben a Hanságban, a korábbi években ismertté vált élőhelyeken tizenöt napon történt mintavétel. Összesen 1 egyedet sikerült megfigyelni, amelyek mindegyik azévi példány volt. Felnőtt, szaporodásképes példányt nem sikerült fogni. E területen 30 rackajuh legelésével biztosítottuk az élőhely megfelelő kezelését. A másik helyen a peremterületeken egyszeri kaszálás történt, de a domb kaszálása elmaradt.

Az állományt veszélyeztető tényezők közül a borz szelektív predációját kell kiemelni, amely a drasztikusan csökkentette minden hulló, így a rákosi viperák egyedszámát is. A magas aranyvessző mindkét területen, a fűzlevelű peremizs (*Inula salicina*) térhódítása részben okoz élőhely átalakulást, és leromlást. Megjelent és terjed a területen a selyemkóró. Továbbra is veszélyeztető tényezőnek kell tekinteni a cserjésedést.

e) Egyenesszárnyúak monitorozása a rákosi vipera élőhelyeken

2011-ben folytattuk a Fűzfa-szigetek, valamint a Pintér-sziget gyepterületein korábban kijelölt kvadrátok mintavételezését. A felmérés forrásait a *Rákosi vipera védelme a Kárpát-medencében* (LIFE07 NAT/H/000322) LIFE+ pályázatból sikerült biztosítani. A fűhálós mintavételezéseket négy ismétléssel végeztük. Az egyenesszárnyúak mintavételezése fűhálós módszerrel történt. 10 × 10 m-es kvadrátban 300 fűháló-csapással gyűjtött egyedeket tekintettük egy mintának, melyeket egyeléssel kiegészítettük.

A projekt eddigi 3 évének eredményeit összevetve megállapítható, hogy 2011-ben – eltérően 2010-től és hasonlóan 2009-hez – nem futott fel az egyenesszárnyúak összegyedszáma a nyár második felében (ahogy azt élőhelyre jellemző dinamika indokolná). A jelenség hátterében időjárási okok feltételezhetők, melyek vizsgálatára a további évek mintavételi eredményei, ill. azok meteorológiai adatokkal való összevetése szükséges. 2011-ben június és július hónapokban az üde gyepekben azonban jelen volt a magasabb egyedszámú egyenesszárnyú-együttes. Ezáltal a rákosi vipera számára ezeken az élőhelyeken a jelentősebb táplálékbázis biztosított volt, azonban annak mennyisége a késő nyári időszakra – az együttesek dinamikai jellemzőinek megfelelően – lecsökkent. A fentiekből következően az idei évben a késő nyári időszakban egyik részterületen sem volt jelen a vipera számára számításba jövő jelentősebb, egyenesszárnyúakból álló táplálékbázis. Meg kell azonban jegyezni, hogy az időjárási okokból sikertelen talajcsapdázás miatt továbbra sem rendelkezünk kvantitatív értékelésre alkalmas adatok-

kal a lokális *Gryllus campestris* állományra vonatkozóan.

Az egyenesszárnyú biomasszára vonatkozó vizsgálatok is a fenti, élőhelyek és évek közötti különbségeket és hasonlóságokat erősítették meg. A mintavételi területeken 2011-ben mért egyenesszárnyú biomassza értékeket hektárra vetítve elmondható, hogy a június-szeptember időszakban az irodalom szerint (Baron 1992, Szövény 2007) magas egyedsűrűségű vipera-populációk kialakulásához alkalmas 4 kg/ha értékeket nagyságrendileg három szárazgyep (2,3,4), illetve két üde gyep (1,8) közelítette meg, 2,2, illetve 2,5 kg/ha egyenesszárnyú biomassza értékekkel. Ismereteink szerint az elmúlt évek viperafogásai a fenti mintavételi területek környékére esnek.

f) Kisemlős közösségek vizsgálata a rákosi vipera élőhelyeken

A Hanság Fűzfaszigetek élőhelyén 2011-ben is folytattuk a kisemlős közösség elevenfogó csapdázásos vizsgálatát. A tavaszi időszakban – hasonlóan a 2010-es évhez – alacsony fogásszámot tapasztaltunk, a nyári és őszi időszakban azonban a vizsgált közösség fogásszámai jelentősen emelkedtek. A terület domináns faja a pirókegér (*Apodemus agrarius*) volt, amelynek állománya az elmúlt 3-4 évben jelentősen megerősödött a térségben. A faj mellett a mezei pocok (*Microtus arcalis*) dominanciája jellemezte a rágcsáló közösséget. Korábban nem regisztrált fajként, a törpeegér (*Micromys minutus*) került a csapdába a nyári periódusban. A cickány fajok továbbra is stabil egyedszámmal voltak jelen a kisemlős közösségben, elsősorban az erdei (*Sorex araneus*) és mezei cickányok (*Crocidura leucodon*) révén. Ismételten csapdába került emellett a közönséges vizicickány (*Neomys fodiens*) egy példánya.

4.3 TIR-be betöltött és betöltésre előkészített adatok modulonként

Biotika modul

Az 1998 és 2010 között gyűjtött adatokat előkészítettük importálásra, de tényleges betöltésre nem került sor egy általunk nem feltárható hiba miatt. A TIR support hiánya miatt a problémát nem tudtuk megoldani. Az adatok tényleges importálását 2012-ben tudjuk elvégezni.

Védett értékek modul

Feltöltésre kerültek az országos és helyi jelentőségű védett természeti területek adatai. Előbbiek lezárásra kerültek, utóbbiak esetében folyamatban van az adatok ellenőrzése és az adathiányok pótlása, ennek érdekében felvettük a kapcsolatot az érintett önkormányzatokkal.

4.4 Jelentési kötelezettség

Jelentési kötelezettség 2011-ben nem volt.

4.1 táblázat: Kutatás

No.	Kutatási projekt megnevezése	Összeg (e Ft)	A kutatást végző szervezet/magánszemély	Az eredmények rövid ismertetése	Megjegyzések
1.	Kezelések hatása a hangyaboglárka (<i>Maculinea sp.</i>) fajokra	0	FHNPI	Lásd. szöveges rész.	
2.	A sárga gyapjasszövő állományok felmérése	0	FHNPI		
3.	Lápi póc és réti csík állományok felmérése	0	FHNPI		

4.2 táblázat: Monitorozás

No.	Monitorozási projekt megnevezése	Összeg (e Ft)	A monitorozást végző szervezet/ Magánszemély	Az eredmények rövid ismertetése	Megjegyzések
1	Élőhelytérképezés (NBmR országos)	800	Környezeti Projekt Kft. Takács Gábor (FHNPI) Dall-Oll Ker. Kft.	Lásd. a szöveges részben	
2	Védett növényfajok monitorozása (NBmR országos)	100	Takács Gábor (FHNPI)	Lásd. a szöveges részben	
4	Ürgemonitoring (NBmR országos)	25	Váczai Miklós, Takács Gábor	Lásd. a szöveges részben	
5	Pelemonitoring	100	Kugler Péter (FHNPI)	Lásd. a szöveges részben	
6	Göttemonitoring	50	Takács Gábor (FHNPI)	Lásd. a szöveges részben	
7	Isophya costata monitorozás	100	Kenyeres Zoltán	Lásd. a szöveges részben	
8	Coenonympha oedipus monitorozás	50	Ambrus András (FHNPI)	Lásd. a szöveges részben	
9	Szitakötő monitoring	125	Ambrus András (FHNPI)	Lásd. a szöveges részben	
10	Nappali lepke monitoring (NBmR helyi)	25	Ambrus András (FHNPI)	Lásd. a szöveges részben	Az országos program része
12	Egyenesszárnyúak monitorozása a rákosi vipera élőhelyeken		Kenyeres Zoltán	Lásd. a szöveges részben	
13	Vízimadár-állományok monitoring vizsgálata	0	Pellinger Attila, Ferenczi Márta	Lásd. a szöveges részben	
14	Ritka és telepesen fészkelő madarak monitoringja	0	Pellinger Attila (FHNPI)	Lásd. a szöveges részben	
16	Rákosi vipera monitoring		Dankovics Róbert (Savaria Múzeum)	Lásd. a szöveges részben	

JELENTÉS A FERTŐ-HANSÁG NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG 2011. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

No.	Monitorozási projekt megnevezése	Összeg (e Ft)	A monitorozást végző szervezet/ Magánszemély	Az eredmények rövid ismertetése	Megjegyzések
17	Kisemlősök monitorozása bagolyköpetek vizsgálatára alapozva	120	Horváth Győző (Oeconomus Bt.)	Az eredmények kiértékelése még folyamatban van.	
19	Kisemlős közösségek monitorozása a rákosi vipera élőhelyeken		Kalmár Sándor	Lásd. a szöveges részben	

5. Kezelési tevékenység

5.1 Kezelési tervek

2011-ben folytatódott a Fertő-Hanság Nemzeti Park, a Soproni Tájvédelmi Körzet és a Szigetközi Tájvédelmi körzet korábban elkészített tervezetének az új jogszabály szerinti átdolgozása, de egyéb feladatok miatt jelentős előrehaladás nem történt.

5.1 táblázat: Kezelési tervek

A védett vagy védelemre tervezett terület neve	A tervezési terület nagysága (ha)	Megalapozó dokumentáció (+,-)	Részletes természetvédelmi kezelési terv (+,-)	"C" fejezet, jogszabály melléklete (+,-)
Fertő-Hanság Nemzeti Park	23731	+	+	+
Fertő-Hanság Nemzeti Park bővítése I.	149	+	+	+
Fertő-Hanság Nemzeti Park bővítése II.	58	-	-	-
Szigetközi TK és bővítése	15605	+	+	+
Pannonhalmi TK	8272	+	+	+
Pannonhalmi TK bővítése	693	+	+	+
Soproni TK	4891	+	+	+
Soproni TK bővítése I.	156	+	+	+
Soproni TK bővítése II.	8	-	-	-
Nagycenki Hársfasor TT	11	+	+	+
Pannonhalmi Arborétum TT	26	+	+	+
Soproni Botanikus kert TT	17	+	+	+
Ikva-patak menti TT	18	+	+	+
Liget-patak menti TT	27	+	+	+
Iváni szikések TT	96	+	+	+
Bécsi-domb TT	8	+	+	+
Várbalogi héricses TT	50	+	+	+
Ebergőci láprét TT	49	+	+	+

5.2 Élőhely fenntartás

5.2.1 Az élőhelyeket érintő jelentősebb ökológiai állapotváltozások

Nyílt vizes élőhelyek

Az előző évi csapadékos esztendőt követően az idei évben sem volt probléma a kisebb vízállásokkal. A kétéltűek szaporodási időszakában mindössze néhány sekélyebb tocsogó száradt ki.

Láprétek, mocsárrétek

A hansági mocsárrétek esetében még mindig komoly problémát okoz a magas aranyvessző elterjedtsége, bár az utóbbi években nagy területekről sikerült visszaszorítani kaszálással és szártépőzéssel. A gyepek fenntartásához szükséges kaszálások elvégzését akadályozza az ÉTT gyepes programjának azon előírása, miszerint június 1 és július 15 között nem lehet kaszálni. Az előírás a kaszálásokat gyakorlatilag lehetetlenné teszi, mert május végén nincs elegendő idő a kaszálások elvégzésére, július és augusztus pedig a térség legcsapadékosabb hónapja, amikor a lekaszált széna betakarítása gyakorlatilag lehetetlen. A kaszálások késő őszi időzítése pedig számos közösségi jelentőségű lepkefaj (pl. hangyaboglárkák) állományát veszélyezteti.

Egyes helyeken, különösen a Dél-Hanságban problémát okoz a gyepek kiszáradása és a túlleltetés.

Szikes és száraz gyepek

A Fertő táj keleti részén elsősorban szikes és száraz homoki gyepeket találunk. A tó déli és nyugati partvidékén különböző természetességi állapotú mocsárrétek, kaszálórétek és vetett gyepek vannak. Az elsősorban legelőként hasznosított szikes gyepek esetében a legkomolyabb természetvédelmi probléma a legeltetés miatt bekövetkező gyomosodás kezelése, illetve egyes helyeken az ezüstfa terjedése. Utóbbi visszaszorítására az elmúlt 5-10 évben jelentős előrelépések történtek, de a korábban megtisztított területen többfelé ismét megjelent a faj.

Előrelépés történt a legelők gyommentesítésében, az idei évben csaknem minden területen sikerült a tisztító kaszálásokat időben elvégezni. Az élőhelyek állapotának és a szikes jelleg fennmaradásának nem elhanyagolható tényezője a terület vízháztartási viszonyainak megváltozása. A szikes jellegű talaj kialakulásának feltétele a felfele áramló talajvíz, amely a talajban oldott sókat kioldja és a felszínre hozza. Ez a folyamat jelenleg csak nagyon kis területen tapasztalható, így a tó körüli gyepek szikes csökken.

A működési területen található egyéb száraz gyepek (homoki gyepek, löszgyepek) esetében általános probléma a korábbi használat felhagyása és a fűavar felhalmozódása. Ez néhány kisebb, különösen értékes területen időlegesen orvosolható égetéssel, de a hosszú távú megoldás a kíméletes legeltetés biztosítása lenne. A megvalósítást azonban akadályozza a tulajdonosi szerkezet és a számtalan túlságosan kisméretű ingatlan, továbbá a támogatási rendszer hiányosságai.

5.2.2 Élőhely-fenntartási kezelési tevékenységek ismertetése

Fertő-parti szikesek és rétek (1667 hektár)

Az Igazgatóság saját állatállományával és gépeivel végzi a szikes gyepek kezelését. Az élőhely-kezelés célja a szikes vegetáció fenntartása, az elnádasodás megakadályozása. Ugyanis a mély fekvésű területeken kialakuló sekély vízborítás kedvez a nádas terjedésének, ez csak rendszeres legeltetéssel és kaszálással akadályozható meg.

A Lászlómajor és Hegykő közötti területrészen komoly problémákat okoz az adventív ezüstfa terjedése. A becserjésedés felszámolása több mint 10 évvel ezelőtt kezdődött meg és a feladat még évekig sok munkát fog adni.

A fertőparti gyepterületek kezelésének célja az elgyomosodás, a beerdősülés és az elnádasodás elleni védekezés. A kezelés saját gépekkel és állatállománnyal. 528 db magyar szürkemarha és 778 db racka juh legeli a területeket.

Észak-Hansági és Tóközi gyepek (1360 hektár)

A hansági területeket az elmúlt években az elgyomosodás veszélye fenyegette, mivel csökkent a széna iránti kereslet. 2011-ben a hansági gyepeket az Igazgatóság saját eszközparkjával kezelte és a szénát az állatállomány téli etetésére használja fel. Összesen 310 magyar szürkemarhával legeltettünk itt.

Megkezdtük a rákosi vipera ismert és potenciális élőhelyeként ismert, aranyvesszővel és nádal borított gyepterületeinek rekonstrukcióját is. Ennek keretében 285 hektáron történt évi egyszeri szárazzás.

Dél-Hanság gyepterületei (1182 hektár)

A Király-tó környéki gyepterületeken 2011-ben az Igazgatóság saját állatállománnyal – bivaly (206 egyed) és magyar szürke szarvasmarha (481 egyed) – legeltetett. A dél-hansági kaszálóréteket az Igazgatóság saját eszközparkjával biztosította.

Szigetközi Tájvédelmi Körzet gyepterületei (206 hektár)

A Szigetközi Tájvédelmi Körzet gyepterületein a kezeléseket célja az elgyomosodás, a beerdősülés és az elnádasodás elleni védekezés. A Szigetközi Rehabilitáció keretében minden évben folyik a mentett oldali mocsárrétek kezelése. A területeken a vízpótló rendszerrel biztosítjuk a megfelelő vízellátást, illetve kaszáljuk és szárazúozzuk a területeket. A rehabilitáció keretében 2011-ben mintegy 131 hektáron folyt kaszálás és szárazúozás.

A további saját kezelésű területek kaszálását vállalkozóval végeztettük 75 hektár területen és a szénát értékesítettük

Pannonhalmi Tájvédelmi körzet gyepterületei (111 hektár)

A Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet gyepterületei kezelésének célja az elgyomosodás, a beerdősülés és az elnádasodás elleni védekezés. A területek kezelését 2011-ben haszonbérletbe adással oldottuk meg.

Fertői nádasok (50 hektár)

A Fertő menti nádasok kezelését haszonbérletbe adással oldottuk meg az Igazgatóság kezelésébe tartozó 50 hektáron 2011-ben. A területkezelés fő célja a nádas további terjeszkedésének megakadályozása, a part menti gyepterületek rovására. A Fertő-meder nádas állományainak

többségére a Fertő-tavi Nádgazdasági ZRt. rendelkezik aratási joggal.

Tóközi nádasok (Fehértó, Barbacsi-tó, Kónyi-tó) (147 hektár Igazgatóságunk kezelésében)

A tóközi nádasok kezelését haszonbérletbe adással oldjuk meg, kivéve a gémtelep és környezetének területét. A területkezelés célja a tavak vízminőségének védelme. 2011-ben összesen 44 hektár területet adtunk haszonbérbe.

Fertő-Hanság Nemzeti Park, Szigetközi TK és Soproni TK erdőterületei (összesen 1.161 hektár van Igazgatóságunk kezelésében)

A Fertő-Hanság Nemzeti Park és Szigetközi Tájvédelmi Körzet területén, a Soproni Tájvédelmi Körzetben és a Pannonhalmi Tájvédelmi Körzetben 2011. évben folytatott erdőgazdálkodási tevékenységet jellemző főbb adatok:

- Folyamatos erdősítéseink területe 2011 évben 66,53 hektár.
- Fahasználati tevékenységünk: A véghasználatokat az átvett nemesnyárasokra korlátoztuk. Az őshonos fajokból álló állományokban csak egészségügyi termeléseket végeztünk. Véghasználat (TRV) 5,61 hektár, egészségügyi termelések közül területes termelés 0,5 ha széldöntött nemesnyár állomány volt.
- Nevelővágások (NFGY) 6,92 ha területen két erdőrészt érintettek.
- Erdőfelújítási munkáink során nehézségként jelentkezett a szigetközi és a hansági területeken egyaránt a rendkívül aszályos tavaszi, és nyári időszak. Eredményesen befejezett területünk 5,2 hektár volt az év folyamán. Aszálykár 1,6 ha területen 1 erdőrészt érintett, ahol határidő módosítási kérelmet kellett előterjesztenünk a sikeres első kivitel határidejére vonatkozóan. Az erdőfelújítási munkákat - a fafajcserét - vágásérett nemesnyárasok véghasználatából finanszírozzuk.
- Erdőtelepítést a klímaerdők telepítésére kiírt program keretében kapott 10 millió forint támogatásból 9,83 ha területen végeztünk Dunasziget községhatárban még 2010 évben. A telepítések fejlődése 2011 évben is kielégítő, 2012 évben minimális pótlásra szoruló az elegyarány javítása érdekében.

Bejelentkeztünk erdőgazdálkodónak 19,0577 ha erdő területre, melyet pályázati pénzből vásároltunk.

5.2 táblázat: Élőhely fenntartás

No.	A terület megnevezése	Az érintett terület nagysága (ha)	Élőhely típusa	Fenntartás célja - fő beavatkozások/kezelések
1	Soproni TK	74	Gyep	kaszálás, beerdősülés elleni védelem
2	Szigetközi TK	206	Gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
3	Pannonhalmi TK	111	Gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
4	Dél-Hanság	1182	Gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
5	Észak-Hanság	871	Gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
6	Tóköz	489	Gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
7	Tóköz	44	Nádas	nádaratás, nádas fenntartása
8	Fertő (NY)	257	Gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
9	Fertő (NY)	25	Nádas	nádaratás, nádas fenntartása
10	Fertő (K)	1410	Gyep	kaszálás és legeltetés, szikes gyep fenntartása
11	Fertő (K)	72	Nádas	nádaratás, nádas fenntartása
12	Erdők	1116	Erdő	fafaj csere, átállás szálaló gazdálkodásra

5.3 Élőhely-rehabilitáció

5.3.1 A mekszikópusztai szikes élőhely-rekonstrukció

Az 1989-től megvalósított mekszikópusztai elárasztások üzemeltetése a kezelési tervben foglaltak szerint folyik. A terület vízellátása a Fertőből történik, a Hanság-főcsatornán és a Csempész-csatornán lévő zsilipeken keresztül. 2011-ben a Hanság-főcsatorna jobb és bal parti területek (Nyéki szállás, Paprét, Borsodi-dűlő) voltak víz alatt az előző évi rendkívüli sok csapadék miatt. Ez rámutatott arra, hogy a feltöltő-leeresztő árokrendszer feliszapolódása miatt kotrási munkák váltak szükségessé az eredményes üzemeltetés érdekében, amit a Kapuvári Víztársulattal az ősz folyamán elvégeztünk. A költési időszakot követően szürkemarhával legettünk a nádasodás ellen.

5.3.2 Nyirkai-Hany élőhely-rekonstrukció

A 2000 őszén megindult kivitelezési munkálatok keretében 2001 március közepén az első (88 hektár), április elején a második (119 hektár), októberben a harmadik kazetta (216 hektár) is feltöltésre került. 2011-ben a vízjogi engedély tartalma szerint végeztük a vízkormányzást. Vízkorlátozás nem volt.

A rekonstrukciónak köszönhetően ma sok olyan madárfaj fészkel itt, amelyek számára a Dél-Hanságban korábban nem voltak költésre alkalmas területek. Gyarapszik a nyári lúd (*Anser anser*), üstökös réce (*Netta rufina*), a cigányréce (*Aythya nyroca*) és a szerecsensirály (*Larus melanocephalus*) állománya. Fészkelő fajként megjelent a nagy kócsag (*Egretta alba*), költ többek között a vörös gém (*Ardea purpurea*), a bölömbika (*Botaurus stellaris*) és a barna réti-héja (*Circus aeruginosus*) és a küszvágó csér (*Sterna hirundo*). 2005-ben fészkel első ízben kanalasgém (*Platalea leucorodia*), 2006-tól pedig kis kócsag (*Egretta garzetta*) és az üstökös-gém (*Ardeola ralloides*), 2007-től a fattyúszerkő (*Chlydonias hybrida*), 2009-től a kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*) is költő faj a területen. A 2011-ben átlagosnak mondható viszonyok voltak jellemzőek.

A rekonstrukciós terület 2. sz. víztere – a korábbi víz leeresztést követően – csak alacsony vízszinttel üzemel, annak érdekében, hogy a mocsári vegetáció számára alapvető fontosságú vízszint ingadozás természetes dinamikáját pótolni tudjuk és ismét benővényesedjenek a korábban kiritkult foltok. A szárazabb periódust a következőkben óvatos, kisebb mértékű vízszint emelés fogja követni, amint a litorális növényzet megerősödése kimutatható.

5.3.3 Oslai-Hany - Királytó élőhely-rekonstrukció

A Nyirkai-Hanyhoz hasonló vizes élőhely-rekonstrukció kivitelezése KEOP forrásokból megkezdődött. Elkészültek a gátak és a műtárgyak. A vízjogi engedélyt megszerzése folyamatban van.

5.3.4 Kistóalmi láprét gyeprekonstrukciója

2011-ben is folytattuk a láprét rekonstrukcióját, az évre az erősen nádasodó területeken két kaszálást terveztünk, míg a legértékesebb, már közel 10 éve kezelt területeken csak egyet. A korábbi évek tapasztalatából okulva 2011-ben a lekaszált nádat a száradást követően azonnal összegyűjtöttük kazlakba, ahol azok – az átnedvesedéstől többé-kevésbé megvédve – várták az alkalmas időt az eltüzelésre. Az égetést önkéntesek és közmunkások bevonásával magunk végeztük el, illetve tervezzük a továbbiakban is elvégezni.

5.3.5 Fertőhomok és Hidegség közti láprétek rehabilitációja

Az évek óta vizsgált terület hangyaboglárka (*Maculinea sp.*) állomány élőhelyi állapotának

megőrzése és javítása érdekében, a lefolyó víz visszatartására készítettünk egy tervet, mely vízjogi engedélyezés alatt van és 2007-ben a KEOP keretében benyújtottuk központi finanszírozásra, de nem kapott támogatást. 2008-ban, majd 2010-ben és 2011-ben más forrásokat próbáltunk keresni az élőhely-rekonstrukció finanszírozására, eddig sikertelenül. A tervben szereplő megoldás egyúttal a szintén a területen élő, ugyancsak élőhelyvédelmi irányelv II. függelékű nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), lápi szitakötő (*Leucorrhinia pectoralis*) és díszes légivadász (*Coenagrion ornatum*) számára is kedvezőbb életfeltételeket tud teremteni. Forrás hiányában kisebb, ideiglenes víz visszatartásra és az egyes mozaik foltok közti átjárhatóság biztosítására végeztünk beavatkozásokat. Az idén a keskenylevelű gyapjúsás (*Eriophorum angustifolium*) virágzó és termést hozó példányainak további térhódítását sikerült megfigyelni a terület egyik, mélyebb fekvésű foltján. A rekonstrukciós terv a rét elfolyó vizeit összegyűjtő (és 2000-ben még megkotort) csatorna fenék szintjének megemelését, és összességében a vizek lefolyásának csökkentését célozza meg, a szomszédos szántó területek depóniás védelmével együtt. A munka megvalósítását a források hiánya mellett az igazgatóság által kezelt területekbe beékelődő, idegen tulajdonban szereplő, egykori tőzegbánya (kivett) jelenlegi tulajdoni helyzete akadályozza meg. A probléma megoldását a terület állami tulajdonba vétele, megvásárlása tudná megoldani, miáltal az elfolyó vizek visszatartását kisebb, egyszerűbb beavatkozásokkal, küszöbök kialakításával meg tudnánk oldani saját kivitelezésben is.

5.3.6 Répce, Rábca menti területek, vizes élőhelyek helyreállítása, vízellátásának javítása

A tervet – melynek előkészítésében igazgatóságunk is részt vett – az ÉDUKÖVIZIG nyújtotta be KEOP pályázatra 2008-ban. A projekt célkitűzése a Répce alsó szakaszán a folyó kontinuitás helyreállítása, a bőségesebb vízhozam biztosítása (a Répce-árapasztón a Rába felé elfolyó víztömeg jelentős részének a főmederben való tartásával), amely különösképpen a Rábca mentén lévő hansági élőhely rekonstrukciós területek (Nyirkai-Hany és a tervezett Osli-Hany) vízellátásának mennyiségi és főleg minőségi javulását lenne hivatott megoldani. A pályázat – többszöri elutasítást követő átdolgozások után – 2010-ben pozitív elbírálást nyert, így 2011-ben megkezdődhetett a projekt előkészítése.

5.3.7 Fertőbozi rét rekonstrukciója

A korábban megkezdett láprét rehabilitáció folytatásaként, a korábban a rekettyefűz állománytól megszabadított területen, a felverődött sarjak visszaszorítása zajlott, egytengelyű alternáló kaszával. A sarjaktól mentes területen kézi kaszálást folytat egy helyi állattartó.

5.3 táblázat: Élőhely-rehabilitáció

No.	A terület megnevezése	Az érintett terület nagysága (ha)	Élőhely típusa	A rehabilitáció célja - fő beavatkozások/kezelések
1	Mekszikópusztai szikesek	150	Szikes	A mekszikópusztai szikes élőhely-rekonstrukció. Elárasztások, kaszálás, legeltetés.
2	Nyirkai-Hany élőhely-rekonstrukció	423	Láp, mocsár	Elárasztás, növénytelepítés, haltelepítés.
3	Kistóalmi láprét	3	Láprét	Nád visszaszorítása
4	Osl-Hany - Királytó élőhely-rekonstrukció (tervezett)	1362	Láp, mocsarak	Elárasztás, növénytelepítés, haltelepítés. (engedélyezési terv)
5	Répcse, Rábca menti területek, vizes élőhelyek helyreállítása, vízellátásának javítása (tervezett)	500	Mocsárrét	Időszakos elárasztások biztosításával a mocsárrétek ökológiai vízigényének kielégítése.
6	Fertőhomok és Hidegség közti láprétek rehabilitációja (tervezett)	46	Láprét	Nád visszaszorítása, hidrológiai rehabilitáció
7	Fertőbozi rét rekonstrukciója	6	Láprét	Reketyefűz visszaszorítása

5.4 Fajmegőrzési tevékenység

5.4.1 Hagymaburok kosbor (*Liparis loeselii*) és lápi hízóka (*Pinguicula vulgaris*)

A két fokozottan védett fajnak egyedül a Kistómalmi lápréten van ismert előfordulása az Igazgatóság területén. Mindkét faj az elmúlt 10 évben a kipusztulás szélére került. A hagymaburok állománya általában 10-25 tő körül alakult, a lápi hízókának 1993-ban volt utoljára ismert előfordulása. Az Igazgatóság 1997-ben készítette el a láprét botanikai felmérését és ennek alapján kezdődött meg a terület kezelése. Az első két évben a rét középső részének téli leégetését végeztük el, majd 2000-ben és 2001-telén kaszálással, majd gereblyézéssel távolítottuk el az elhalt szerves anyagot a területről. A beavatkozás eredményeképpen a hagymaburok populációja kezdetben gyors növekedést mutatott és újra megtaláltuk a lápi hízókát. 2005 óta a láprét kaszálását egytengelyes alternáló kaszával végezzük, a szénát önkéntesek segítségével gyűjtjük össze és égetjük el a terület szélén.

Több év szünet után a hagymaburok kosbor 2008-ban ismét kihajtott, ekkor összesen 4 tövet sikerült megfigyelnünk, majd 2009-ben 13 tövet találtunk, amelyekből 12 virágzott, de 2010-ben és 2011-ben nem sikerült megtalálni a növényt.

A lápi hízóka esetében az idei volt legmagasabb megfigyelt egyedszám, a 2007. évi 26 tő után 2008-ban 41 tövet találtunk, 2009-ben 62, majd 2010-ben 133 tövet sikerült megfigyelni. 2011-ben egyetlen tövet sem találtunk, aminek az okát egyelőre nem ismerjük.

5.4.2 Pókbangó (*Ophrys sphecodes*)

A pókbangó fertő-menti élőhelyén a tavaszi időszakban elkerítéssel biztosítjuk a lelőhely védelmét, majd a termések beérése után a területet szürkemarkarával legeltetjük. A faj érdekében szükséges kezeléseket 2011-ben is sikerült elvégeznünk a Fertő-menti területeken. A nagyszentjánosi és a harkai lelőhelyeken az Igazgatóság kezelést nem végez, de megkíséreltük felvenni a kapcsolatot az érintett tulajdonosokkal a jövőbeni kezelések biztosítása érdekében. A faj esetében 2008-ban volt teljes felmérés, akkor összesen 1300 tövet számoltunk meg a működési területen. 2011-ben a faj ismert lelőhelyein csak ellenőrző bejárásokat tartottunk, a bejárások során új veszélyeztető tényező nem került kimutatásra.

5.4.3 Méhbangó (*Ophrys apifera*)

A Szigetközben 2011-ben források hiányában ismét nem sikerült folytatni a Lóvári-erdőben ismert állomány élőhelyének rehabilitációja. Az élőhelyre telepített nemes nyaras korábban (2001) levágásra került, illetve eddig folyamatosan végeztük a bolygatás miatt megjelent veresgyűrűs som irtását. A kezelés hiányában 2011-re a veresgyűrűs som teljesen elborította a lelőhelyet, az idei évben egyetlen tő sem virágzott, a tőleveleket nem találtuk meg. A terület sürgős beavatkozást igényel!

2005-ben új állomány is előkerült a Győrújbarát melletti Tokaj és Józán-völgy területén. A jelenleg nem védett terület védetté nyilvánítási eljárást Igazgatóságunk elindította és a területi egyeztetéseket 2007-ben lezárta.

5.4.4 Rákosi vipera (*Vipera ursinii rakosiensis*)

2011-ben a Hanságban, a korábbi években ismertté vált élőhelyeken tizenöt napon történt felmérés. Szokatlanul kevés egyed került megfigyelésre, ennek magyarázata a csapadékos előző év miatt magasabb növényzet lehet. A két ismert élőhelyen juhlegeltetéssel és egyszeri, mozaikos kaszálással történt területkezelés.

Az állományt veszélyeztető tényezők közül a borz szelektív predációja és a vaddisznó túrása

jelentős probléma, ezek korábban drasztikusan csökkentették minden hulló, így a rákosi vipera egyedszámát is. A magas aranyvessző mindkét területen probléma, a selyemkóró és a füzlevelű peremizs (*Inula salicina*) térhódítása jelenleg csak kisebb foltokban okoz élőhely átalakulást, és leromlást. A korábbi években elmaradt területkezelés és a kaszálók felhagyása következtében jelentős veszélyeztető tényező a cserjésedés. A rákosi vipera védelmére indult LIFE+ pályázat keretében folyik a cserjék visszaszorítása.

5.4.5 Lápi póc (*Umbra krameri*)

A faj ismert élőhelyei az elmúlt másfél évtizedben aszály és víz elterelés miatt egy, vagy több alkalommal részben vagy egészben kiszáradtak, 2002-re a térségben nem maradt ismert népessége. A 2003-ban az Észak-Hanságban, addig nem ismert új élőhelyen megtalált fajt azóta további pontokról is sikerült kimutatni. A Lébényi forrás-tavak felső tavából (a korábban ismert tápláló csatornával közvetlenül összefüggő területről) az ÉDUKÖVIZIG szakemberei kimutatták a faj jelenlétét, mely a horgászto működésével és vízpótlási rendszerének kialakításával kapcsolatosan jelenít meg természetvédelmi igényeket a jövőben.

A forrástavakat tápláló csatornán a faj jelentős, öfenntartó állományát évek óta folyamatosan kísérjük figyelemmel, valószínű, hogy a tavakba is innen terjedt el.

A Szigetközben a mentett oldali vízpótló rendszer ökológiai célú átalakítását szolgáló élőhelyrekonstrukciós projekthez (KEOP, ÉDUKÖVIZIG) kapcsolódó vizsgálatok, valamint a szigetközi Interreg program (FHNPI) felmérései új, meglepő eredménnyel szolgáltak, a Szigetközből kipusztultnak hitt lápi póc egy jelentős állománya került meg az Alsó-Szigetköz mentett oldali csatornáinak egy szakaszából.

2011-ben a Nyirkai-Hany élőhely rekonstrukcióhoz kapcsolódó vizes élőhelyeken is tovább folyt a korábbi állománymentésből származó lápi póc utód népesség felmérése, valamint egyes potenciális élőhelyek állapotának vizsgálata a jövőbeni visszatelepítés szemszögéből is. Ennek során az árasztáson kívül eső részek mélyebb fekvésű részein, feltehetően egykori Rábca meder maradványokban sikerült további, a megtelepített állomány utód népességét képező lápi póc egyedeket találni. A Kismetszés-csatorna növénydús szakaszáról nem sikerült a pócot az idén kimutatni, feltehetően a nyári időszakban bekövetkezett igen alacsony vízállás miatt (pedig itt a csatorna fenntartási, kotrási munkákat már csak az egyik oldalról lehet végezni), azonban a réti csík állomány itt is túlélte a kisvízes időszakot.

5.4.6 Vonuló kétéltűek mentése a fertőparti közúton

Az 1987-ben megkezdett program keretében 2001-ben elkészült a leginkább veszélyeztetett útszakasz békaalagút-terelő rendszere, amely lehetővé teszi, hogy a tavasszal és ősszel vonuló kétéltű- és hullópopulációk emberi beavatkozás nélkül jussanak át az úttest alá beépített átke-lőhelyeken. 2002-ben ennek a rendszernek a tovább építésére elkészültek a tervek, amelyek megvalósítására 2003 tavaszán került sor (175 m hosszúságú terelő megépítésével). Kibővítését folyamatosan tervezzük. A rendkívüli szárazság miatt a vonulás intenzitása 2001-2005-ben igen alacsony volt, ami az elhúzódó aszálynak tulajdonítható tartósan alacsony vízállás miatti gyenge szaporodási eredményekre utal. A 2005/2006-os tél első felében a viszonylag nagyobb mennyiségű lehullott csapadék következtében némileg megemelkedett a tó vízszintje és ez a tendencia folytatódott 2008-ban is. Ősszel az esős időszakban már tömeges vonulást észleltünk, ami sikeres szaporodási időszakra utal. A KEOP-ból elnyert támogatásból 2011-ben újabb, 1080 m-es szakaszon épült ki a terelő-áteresz rendszer.

5.4.7 Hangyaboglárkák (*Maculinea sp.*)

A fertő-parti, hansági, soproni, szigetközi és répcementi vérfüves lápréteken 2002-től folyamatosan zajlik a hangyaboglárkák, a vérfübgoglárka (*Maculinea teleius*) és zanótboglárka

(*Maculinea nausithous*) állományainak felmérése. A populációk egyedsűrűség értékei, rajzdinamikai paraméterei, az élőhelyek jelenlegi állapota és az eddigi kezelések hatásai kerültek felmérésre. Az ismert ökológiai igények alapján az egyes területekre specifikus kezelési eljárások (pl. kaszálási rend) kerültek kidolgozásra és alkalmazásra, valamint a terület vízgazdálkodási rehabilitációjára készült terv és történtek apróbb beavatkozások. Az élőhely mozaikosságának megtartása mellett az egyes foltok közti átjárhatóság biztosítására átjárókat vágunk az elválasztó cserjesávokon, valamint a nád visszaszorítására végeztünk kaszálásokat. A munkák végzésébe hazai és külföldi önkéntesek is bekapcsolódtak. A korábban vizsgált területek és fajok mellé az Ebergőci-láprét esetében a szürkés hangyaboglárka (*Maculinea alcon*) népszerűség és – egy véletlen égetés következtében – a felhalmozódott fűalom égetéssel való eltávolításának követő vizsgálata is felsorakozott. A területen legalább 10 éve nem történt kaszálás, ez egyfelől zombékos szerkezet kialakulását tette lehetővé, ami igen kedvező, másfelől viszont egyes foltokon erőteljesen beindult a cserjésedés, máshol nádasodás, illetve *Solidago* elszaporodás jelent veszélyt. A véletlen tüzeset nedves, fagyos talaj felszín mellett a területnek csak egy részét érintette, így lehetőség nyílt a tűz hatását összevetni a tűz által nem érintett területével. Az eddigi eredmények azt mutatják, hogy a vegetációban nem esett kár és a boglárkalepke népszerűség is túlélte a tüzet, sőt, igen abundánsnak bizonyult.

5.4.8 Ezüstsávós szénalepke (*Coenonympha oedippus*)

A fokozottan védett, Natura 2000 II. függelékes nappali lepke hazai recens, természetes előfordulási adatai csak Ócsa környékére szorítkoznak. A faj hazai túlélésének biztosítására fölmerült más, alkalmas élőhelyekre történő áttelepítés (illetve visszatelepítés) igénye is. Az irodalmi adatok a Hanság (Csorna, Kapuvár) területéről is említik a fajt, bizonyító példányok is vannak, azonban a megjelölt helyeken azóta senki nem látta a fajt és az eredetileg említett élőhely is megszűnt már. Az élőhelyi igények tisztázása és a potenciális élőhelyek behatárolása után, 70 évvel az utolsó példány megkerülését követően sikerült a hansági ezüstsávós szénalepke népszerűségét 2009-ben megtalálni, az elterjedési területet hozzávetőlegesen meghatározni, valamint egy kiválasztott mintaterületen egy gyors denzitás becslést elvégezni. A populáció pontosabb felméréséhez a jelöléses vizsgálatok 2010-ben és 2011-ben is folytak tovább.

A mintaterületül kiválasztott „Háromszögletű rét” területén, egyes foltokon egytengelyű alternáló kaszával, illetve motoros kaszával kísérletek történtek cserjeirtásra és *Solidago* állomány gyérítésre, ám az egyenetlen terep miatt csak nagyon kis foltokban sikerült az eredeti növényzet felszabadítása. Vontatott, vagy függesztett, traktor által meghajtott munkagépekkel a kaszálás és/vagy száruzás elvégezhető lenne, azonban ezek a gépek a rétek mikrodomborzati változatosságát, több szintű növényzetét és zombékos szerkezetét tönkre tennék, így nem kerülhetnek itt alkalmazásra. Egyelőre csak az egyedi cserje eltávolítás és kisebb léptékű, sávós kaszálás jöhet csak szóba. A faj itteni (Észak-Hanság) előfordulása számos további kérdést fölvet a területkezelések, vízgazdálkodás, kaszálási rendszer kapcsán, melyeket a következő években sürgősen végig kell gondolni és a faj itteni népszerűségének megerősítésére tervet kell kidolgozni. Ugyanígy az egyes élőhely foltok összekötését is meg kell valósítani annak érdekében, hogy a fragmentáció megszűnjön.

5.4.9 Szitakötők (*Odonata*)

A lápi szitakötő (*Leucorrhinia pectoralis*) fertői, hansági és szigetközi állományainak és a faj számára alkalmas potenciális élőhelyek felmérése folyamatban van, a Fertőhomokon korábban megtalált állomány további behatárolása és vizsgálata tovább folyt, azonban az idén a tovább csökkenő népszerűség az egykori tőzgebánya területén a vízszint magasságának növelését, a víz nagyobb mértékű visszatartását (és a fölmelegedés megakadályozását) indokolja. Ismert dolog, hogy a lápi szitakötő nagy állományai által kedvelt élőhelyek általában a lápi póc által is lakottak, így a fertőhomoki terület potenciális élőhelyként számításba vehető (a lápi póc rég

kipusztult a Fertőből). A mintaterületen való exuvium számlálás során a tőzegbánya népsége igen alacsony volt az idén, bár a környező területeken – nyilván a Fertő belső tavaiból származó – imágókat lehetett találni.

A díszes légivadász (*Coenagrion ornatum*) egyes populációinak felmérése szintén zajlott 2011-ben is, az egyes kisvízfolyások, csatornák vizsgálatával. A fertőhomoki vizes élőhely mozaik-komplexum egyik eleme, egy áramló kisvízfolyás és a hozzá tartozó vízrendszer néhány további eleme ad otthont a faj jelentős állományának. A korábban is vizsgált szakaszok közül némelyik vízellátottsága jelentős romlást mutatott már a tavasszal is, nyárra pedig teljesen ki is száradt, így a népségben bizonyos mértékű visszaszorulás fog mutatkozni. Mivel a faj a régióban – a Fertő parti csatornák kivételével - jórészt a védett területeken kívüli kisvízfolyásokon tenyészik, ezért rendkívül fontos a külön védelmi program kidolgozása a Víz Keret Irányelv követelményeivel összefüggésben. Így a kisvízfolyások vízgazdálkodási, kotrási munkáinak viszonylatában, különösen a saját kezelésű csatornák esetében, a megfelelő fenntartási munkák kiviteli módjának és ütemezésének összeegyeztetése igen fontos az élőhely megőrzés célkitűzéseivel. Ezzel párhuzamosan az agrártámogatási rendszer vizes élőhelyekkel kapcsolatos programjainak beindítása és a pufferzónák kialakítása alapvető fontosságú a faj megőrzésével kapcsolatosan.

A hegyi szitakötő (*Cordulegaster heros*) Soproni-hegyvidéken lévő populációjának monitorozása 2011-ben is folytatódott. A népség fenntartása érdekében a hegyvidéki patakok vízgyűjtőjén alkalmazott erdőgazdálkodási munkák intenzitása és ütemezése, valamint a vízügyi beavatkozások tekintetében irányelvek és korlátozások fognak megfogalmazásra kerülni. Ezek lényeges eleme a vízfolyások fölötti árnyaló állomány folyamatos fenntartása és a meder természetes fejlődésének, lefutásának szabad érvényre juttatása. A faj itteni népségének vizsgálatába sikerült ismét szakdolgozókat is bevonni, miáltal a vizsgált területek kiterjesztése is megtörtént olyan szakaszokra és völgyekre, ahol korábban nem sikerült a faj jelenlétét és tenyésztését kimutatni, ennek eredményeként az Óbrennbergi-völgyből is megkerült a *C. heros* lárvabőre és imágója.

A folyami szitakötők (*Gomphidae*) állományai az igazgatási területen a Szigetköz (Mosoni-Duna), Rába, Kis-Rába és a Répce mentén élnek. Megőrzésükkel kapcsolatosan a Víz Keret-Irányelv előírásait kell alkalmazni, vagyis fennmaradásuk a vízfolyások jó ökológiai állapotának elérésétől függ. Ezt az állapotot 2015-ig (vízminőségi és biológiai értelemben egyaránt) el kell érni, de az adminisztratív eszközök jelentős része nem a természetvédelem kompetenciájába tartozik. Új adatok ebben az évben csak a Soproni-hegységből kerültek elő, de csak imágó alakra vonatkozóan. Ezek tenyésző helye – minden bizonnyal – a hegység ausztriai oldalára eső, bővebb vizű patakok némelyike lehet.

5.4.10 Tűzok (*Otis tarda*)

A Mosoni-sík tűzokállományának (jelenleg több, mint 200 teelő példány) védelme során fő feladatunk a Mosoni-síkon mint Natura 2000 és Magas Természeti Értékű Terület-en folyó gazdálkodás felügyelete, ellenőrzése. A tűzok lassú állománynövekedése a tárgyévben tovább folytatódott, kivéve a Moson-Projektet, ahol a területen eddig folyó ugaroltatás helyett a gazdálkodó újból intenzív művelésbe kezdett, továbbá a határ átjárhatósága miatt megnőtt a gépjármű és a teherforgalom is, nem beszélve a tiltakozásunk ellenére kialakított ún. „Vasfüggöny” túraútvonalról. Igazgatóságunk mindent megtesz e negatív hatások kiküszöbölése céljából, ezért tárgyalásokat kezdeményeztünk a fenti tevékenységekben érintett gazdálkodókkal, önkormányzatokkal, és civil szervezetekkel, de hosszú távon – különösen ha a közvetlen közelbe tervezett bezenyei kaszinóváros is megvalósul – e terület megszűnhet mint tűzokéllőhely. További probléma a Mosoni sík Natura 2000 területtel közvetlenül határos osztrák oldalra tervezett több 100 szélerőműtorony, amelyek folyamatos tiltakozásunk ellenére fognak felépülni, jelentősen beszűkítve a Nyugat-pannon tűzokállomány életterét.

5.4.11 Ragadozómadár védelem

Az Igazgatóság működési területén fészkelő védett és fokozottan védett ragadozó madárfajok állományainak védelme, monitorozása a tárgyévben is folytatódott.

A kerecsensólyom (*Falco cherrug*) állomány jelenleg 10 pár, de ebben az évben csak 6 konkrét fészkelőhelyet sikerült felderíteni, melyekben azonban rekord számú, 2x5, 2x4, 2x3, tehát összesen 24 fióka nevelkedett (mind általunk kihelyezett műfészkekben), melyek mindegyikét elláttuk ornitológiai gyűrűvel, egy fiatal és két öreg madarat pedig a LIFE+ program keretében műholdas jeladóval is.

A parlagi sas (*Aquila heliaca*) állomány viszont drasztikus csökkenést mutatott, év elején nyomtalanul eltűnt egy, majd áprilisban még egy költőpár, további kettő eredménytelenül költött, a 2 sikeres párnál pedig csak 1-1 fióka repült ki. Az okok között szerepelhet az emberi zavarás és a mérgezés is.

Rétisas (*Haliaeetus albicilla*) állományunk jelenleg nem növekszik, az ismert párok azonban stabilan költöttek egy kivételével, amelyet illegális fakivágási munkálatok zavartak el ismételt fészkelőhelyéről. A kirepült fiókák száma összesen 15 volt, 7 kapott színes gyűrűt. November folyamán egy legyengült öreg példány került kézre Rőjtökmuzsaj közeléből, ami jelenleg is vendégszeretetünket élvezzi.

Uhu (*Bubo bubo*): a tárgyévben a korábbi ismert 6 párból 5 kezdett költésbe, 1 sikertelen maradt, a többi 1x2, és 3x1 fiókát repített, azonban egyre több információ van a Kisalföld sík vidéki erdő területeiről a faj jelenlétére, ezért várható újabb párok felbukkanása is.

Egyéb ritka fajok – kék vércse (*Falco vespertinus*), barna kánya (*Milvus migrans*), darázsölyv (*Pernis apivorus*) – állományairól továbbra is csak szórványos információink voltak, amelyekből messzemenő következtetéseket levonni nem lehet, de állományaik valószínűleg csökkenőben vannak.

Fekete gólya (*Ciconia nigra*): a tárgyévben 17 lakott fészket ismertük, színes gyűrűzésre nem került sor.

A fentiekben túl elláttuk azt a számtalan sérült madarat, amelyek többnyire lakossági bejelentésre kerültek igazgatóságunkra (10 vörös vércse, 4 egerészölyv, 2 macskabagoly, 2 kuvik, 1 gyöngybagoly, 1 rétisas, 2 barna rétihéja, 2 vetési varjú, 2 holló, továbbá egy fehér és egy fekete gólya).

5.4.12 Fészkelő vízimadarak védelme

1999-től ismét telepesen fészkel a vörös gém (*Ardea purpurea*) a Fertőn. Több éves stagnálás után (kb. 30 pár) 2005-től jelentősen megnőtt a fészkelők mennyisége, 2010-ben 140 pár fészkel. 2006-ban egy 55 párból álló új nagy kócsag (*Egretta alba*) telepet is találtunk repülőgép területellenőrzés során, az állomány 2011-ben 95 pár volt.

A mekszikópusztai és a dél-hansági (Nyirkai-Hany) vizes élőhelyrekonstrukciók a vízimadár-fajok jelentős fészkelőhelyeivé váltak. A két terület eltérő jellege a fészkelő faunában különbségeket is eredményezett, de közelségük miatt számos tekintetben hasonlóak, azonos élőhely- és fajvédelmi problémákkal. 2011-ben a megfelelő mennyiségű víz biztosítása nem jelentett nehézséget a Hanságban, a csapadékos előző év miatt. Mindkét élőhely közös problémája az invázió predátorok túlszaporodása (róka és dolmányos varjú), amely ellen vadászati eszközökkel lépünk fel, együttműködve más vadgazdálkodókkal. A védett nyári lúd ismételt tapasztalt mezőgazdasági kártétele megelőzése érdekében egyeztetést folytattunk az érdekelt gazdálkodókkal és vadásztársaságokkal. A riasztás módjáról megállapodást kötöttünk az érintettekkel és ehhez anyagi segítséget nyújtottunk.

5.4.13 Fehér gólya (*Ciconia ciconia*)

A működési terület gólyaállománya kismértékű növekedést mutat. A megye településein mintegy 220 fészek ismert, amelyből 150 fészek volt lakott. A veszélyeztetett fészkek áthelyezését, tartóra emelését folyamatosan végezzük a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesülettel és az áramszolgáltató EON-nal együttműködve. Ehhez rendelkezünk saját forrásból és központilag legyártott fészektartó kosarakkal, amelyekkel igény szerint ellátjuk az együttműködő partnereket. 2003-ban kötöttünk együttműködési megállapodást az ÉDÁSZ Rt.-vel az elektromos hálózat tartóoszlopain fészkelő állomány védelme érdekében, amely 2004-től sikeresen működött. A jogutód EON-nal és a természetvédelmi hatósággal közös együttműködési megállapodást kötöttünk, ezt a megváltozott tulajdonos, illetve a hatóság és a természetvédelmi kezelő szétválása indokolja. 2011-ben a kedvező időjárás miatt a költségi eredmények jók voltak.

5.4.14 A Győr keleti iparterület körüljárását biztosító utak építéséhez kapcsolódó mentési munkák

A Győr keleti iparterület körüljárását biztosító utak környezetvédelmi engedélyének (4199-23/2011) engedélyese a Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt. (NIF Zrt.), az engedélyben előírt kármérséklő intézkedések közül a védett és fokozottan védett fajok mentésével a Magyar Kormány 1041/2011. számú határozatával a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóságot bízta meg. Az Igazgatóság a mentési munkákat, illetve ezek előkészítését a 2011. március elején elkészített időtervnek megfelelően haladéktalanul megkezdte és az ütemtervnek megfelelően elvégezte. Az elvégzett fontosabb tevékenységek:

- Természetvédelmi engedélyek megkérése, egyeztetés a tulajdonosokkal és kezelőkkel
- Nyomvonalon található védett növényfajok egyedeinek felmérése és áttelepítésre kijelölése
- A befogadó hely természeti állapotának felmérése
- A befogadó hely előkészítő munkái
- Védett növényfajok mentése

A virágzási időszakban megjelölt egyedeket átültetését szeptember 20-án kezdtük meg és október végén fejeztük be. Erre az időszakra a fajok egy része (pl. orchideák) teljesen visszahúzódott vagy természetes állapotban volt (pl. csajkavirág). A megjelölt egyedek többnyire 20x20 cm földlabdával kerültek kiemelésre, de egyes fajoknál (pl. vitézkosbor) 30x30 cm földlabdával ástuk ki. A kiemelt egyedeket 6-8 tövenként M30-as szállítóládába helyeztük és a befogadó helyre szállítottuk. A befogadó helyen a növények földlabdástól az előre elkészített ültetőgödrökbe helyeztük el. Az ültetési helyekre a növények csoportosan kerültek kihelyezésre, egymástól 20-50 cm-re.

Faj	Egyedszám	Pénzben kifejezett érték	Mentett érték
Orchis militaris	14	10000 Ft	140 000 Ft
Orchis morio	103	10000 Ft	1 030 000 Ft
Dianthus serotinus	374	2000 Ft	748 000 Ft
Linum tenuifolium	682	5000 Ft	3 410 000 Ft
Oxytropis pilosa	2477	10000 Ft	24 770 000 Ft
Összesen:	3650		30 098 000 Ft

- Magyar futrinka mentése

A beruházási területen összesen 257 csapda került kihelyezésre. A csapdák ürítése általában 2, legfeljebb 3 naponta történt. A megfogott 92 futrinkából 33 egyed volt nőstény és 59 egyed volt hím. A befogott egyedek a befogás napján elengedésre kerültek a Szitásdombon. A csapdák felszedése 2011. október 18-19-én történt meg.

Faj	Egyedszám	Pénzben kifejezett érték	Mentett érték
Carabus hungaricus	92	100000 Ft	92 000 000 Ft

A nyomvonalon Igazgatóságunk a mentési munkákat 2011. október 28-án, az előzetes időtervnek megfelelően befejezte, a befogadó helyül szolgáló Szitásdombon az utókezelések és monitoring azonban 2016-ig folytatódik.

5.4.15 A Győr keleti iparterület kialakításához kapcsolódó mentési munkák

Az AUDI Motor Hungária 370-27/2011 számon kapott egységes környezethasználati engedélyt (IPPC engedély) telephelyének bővítésére, melyet egy fellebbezést követően az Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőség a 1596-20/2011 számú határozatában megerősített. Az egységes környezethasználati engedélyben a természetvédelmi hatóság kármérséklő, illetve kompenzációs intézkedések elvégzését írta elő a beruházó részére. Az AHM Kft. a kármérséklő intézkedések egyes elemeinek (mentési munkák) elvégzésével a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóságot bízta meg.

Az IPPC engedélyben kijelölt befogadó helyeken (Nagyszentjános 0132/2 és Ács 0328/1 hrsz. a Győr 0748/67 hrsz., a Gönyű 20TI1, 17TI2 és 15TI3 erdőrészetek) szükséges élőhely helyreállítási munkákat, így invazív fás és lágyszárú irtás, kaszálás, kerítés létesítés, fásszárú növényzet kitermelése elvégeztük. A befogadó helyeken potenciálisan okozható kár megelőzése érdekében részletes botanikai és zoológiai állapotfelmérés történt, ami lehetővé tette az ültetési helyek kijelölését, illetve dokumentálja a beavatkozások előtti alapállapotot.

A 2011-ben kimentett védett növényfajok összes egyedszáma **35099** tő, ebből 27465 tő az I. ütem területén, míg 7634 tő a II. ütem területéről került kiemelésre. Az egyedi mentést a tömegesen előforduló fajok esetében maggyűjtéssel és vetéssel egészítettük ki.

A magyar futrinka mentési munkálatait az előzetes területbejárások után, olyan helyeken végeztük, melyek élőhelyi adottságai megfelelnek a faj által megkívánt élőhelyi minimumoknak. Összesen **228** pld. magyar futrinka lárva és imágó fogását és a kijelölt befogadóhelyekre áttelepítését végeztük el március 30. és október 21. között.

A beruházási területen a kétéltű és hulló fajok mentési munkáit terelőfal-csapda rendszer, illetve egyeléssel végeztük. A mentés során kilenc kétéltű faj **62 068** egyedét mentettük ki a beruházási területről. A hullók mentési munkálatai a kétéltű mentéssel együtt zajlottak, az egyeléses mentés során, illetve a terelőfal-csapda rendszer segítségével négy hulló faj összesen **496** egyedét helyeztük el a kijelölt befogadó területeken.

5.4 táblázat: Fajvédelem

No.	A faj magyar és tudományos neve	Fajvédelmi terv (+,-)*	Védettség foka**	A tevékenység és az eredmények rövid ismertetése
1	Rákosi vipera (<i>Vipera ursinii rakosiensis</i>)	+	fv, Natura 2000	Élőhely bekerítése villanypáztorral, állományfelmérés, kaszálás.
2	Hagymaburok kosbor (<i>Liparis loeselii</i>) és lápi hízóka (<i>Pinguicula vulgaris</i>)	x	fv, Natura 2000	Kaszálás, gereblyezés, égetés
3	Vonuló kétéltűek mentése a fertőparti közúton	-	V	Békaalagút és ezeket összekötő terelőrendszer kiépítése Fertőboz és Hidegség között.
4	Ürge (<i>Citellus citellus</i>)	-	Natura 2000	A faj visszatelepítésének megkezdése a Mosoni síkra
5	Ragadozómadár védelem	-	fv, Natura 2000	Veszélyes oszlopok szigetelése, téli etetés
6	Hód visszatelepítés	-		Korábban visszatelepített állomány monitoringja.
7	Fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>)	+	fv, Natura 2000	Veszélyeztetett fészkek áttelepítése, magasítóra emelése.
8	Túzok (<i>Otis tarda</i>)	+	fv, Natura 2000	Natura 2000 terület kijelölése, ÉTT terület kijelölése, monitoring. Kapcsolattartás és szaktanácsadás a gazdálkodó felé.
9	Hangyaboglárka védelem (<i>Maculinea teleius</i> , <i>Maculinea alcon</i> és <i>Maculinea nausithous</i>)	x	Natura 2000	Állományok és potenciális élőhelyek felvétele, élőhely preferenciák, ökológiai igények felderítése, a szükséges kezelési eljárások (kezelési útmutatók) kidolgozásához. (Natura 2000). Élőhelyek helyreállítása, cserjeirtás, szártépzés

* Van (+); Nincs (-); Fajvédelmi/kezelési terv kidolgozása a cél (x)

** Védett(V)/fokozottan védett(FV); Natura 2000, illetve nemzetközi egyezmények hatálya alá tartozik (Berni, Bonni, CITES)

JELENTÉS A FERTŐ-HANSÁG NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG 2011. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

No.	A faj magyar és tudományos neve	Fajvédelmi terv (+,-)*	Védettség foka**	A tevékenység és az eredmények rövid ismertetése
10	Szitakötő védelem: lápi szitakötő (<i>Leucorrhinia pectoralis</i>)	x	Natura 2000	Állományok és potenciális élőhelyek felvétele, élőhely preferenciák, ökológiai igények felderítése, a szükséges kezelési eljárások és élőhely létesítési paraméterek kidolgozásához. (Natura 2000)
11	Szitakötő védelem: díszes légivadász (<i>Coenagrion ornatum</i>)	x	Natura 2000	Kisvízfolyások felmérése a faj állományainak potenciális és aktuális előfordulásának megállapítására. Kezelési elvek meghatározása a kisvízfolyásokra (Natura2000 és Víz Keret Irányelv)
12	Szitakötő védelem: hegyi szitakötő (<i>Cordulegaster heros</i>)	x	FV, Natura 2000	Kezelési eljárások kidolgozása a faj potenciális és aktuális populációinak védelme érdekében. (Natura2000 és Víz Keret Irányelv)
13	Szitakötő védelem: folyami szitakötők (<i>Gomphidae: Ophiogomphus cecilia, Stylurus flavipes</i>)	x	Natura 2000	Állományok monitorozása, az összes potenciális élőhely fölvétele. (Natura2000 és Víz Keret Irányelv)
14	Pókbangó (<i>Ophrys sphecodes</i>)	-	FV	Állományok felmérése és az élőhelyek kezelése.
15	Adriai sallangvirág (<i>Himantoglossum adriaticum</i>)	-	FV	Cserjeirtás, kaszálás, virágzó állomány
16	Fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>)	+	FV	Lásd. szöveges részben.

* Van (+); Nincs (-); Fajvédelmi/kezelési terv kidolgozása a cél (x)

** Védett(V)/fokozottan védett(FV); Natura 2000, illetve nemzetközi egyezmények hatálya alá tartozik (Berni, Bonni, CITES)

5.5 Tájvédelem

5.5.1 Egyedi tájértékek

2011-ben Igazgatóságunk befejezte a TÉKA program keretében gyűjtött adatok importálását a Természetvédelmi Információs Rendszerbe. Új felmérése anyagi erőforrások hiányában nem került sor.

5.5.2 Település- és területrendezési tervek

Igazgatóságunk a 347/2006. (XII.23.) kormányrendelet 37.§ e) alapján vesz részt a településrendezési, illetve térségi rendezési tervek véleményezésében. 2011-ben Igazgatóságunk 201 eljárásban vett részt. A következő településekről érkezett megkeresés:

Abda, Acsalag, Ásványráró, Bágyogszovát, Beled, Bezenye, Bezi, Csorna, Dunakiliti, Duna-szentpál, Dunasziget, Écs, Egyházasköves, Farád, Fertőboz, Fertőendréd, Fertőrákos, Fertő-szentmiklós, Győr, Győrladamér, Győrszemere, Győrújbarát, Harka, Hédervár, Hegyeshalom, Hövej, Ikrény, Kimle, Kisbodak, Komárom, Kóny, Kópháza, Kunsziget, Lövé, Magyarke-resztúr, Máriakálnok, Mihályi, Mosonmagyaróvár, Mosonszentmiklós, Mosonszolnok, Nagy-bajcs, Nagycenk, Nagyszentjános, Nyúl, Öttevény, Pannonhalma, Pereszteg, Petőháza, Piny-nye, Potyond, Rábacsanak, Rábakecöl, Rajka, Sobor, Sopron, Sopronkövesd, Sopronnémeti, Szil, Szilsárkány, Tápszentmiklós, Tárnokréti, Tét, Uraiújfalu, Vámoscsalád, Vámoszabadi, Vásárosfalva, Zsebeháza.

Éves szinten általában a véleményezési eljárások felénél szükséges észrevételt tenni, feltételt szabni, az esetek másik felében a módosítások nem sértenek táj- illetve természetvédelmi ér-dekeket. Azokban az esetekben, amikor észrevételt tettünk állásfoglalásunkban, a további szó-beli, vagy írásbeli egyeztetések során sikerült megegyezni a település képviselőjével. A na-gyobb városok (Sopron, Győr), illetve a szigetközi települések esetében gyakran hossz-as egyeztetésekre van szükség a végleges dokumentáció kiadása előtt. Néhány esetben (2011-ben 3 ilyen volt) nem foglalták bele szövegszerűen a jóváhagyott dokumentációba az észrevé-telünket.

5.5.3 Tájvédelmi szakértői tevékenység

A tájvédelmi szakértői tevékenysége Igazgatóságunknak nem különíthető el teljesen a termé-szetvédelmi szakértői tevékenységtől. A Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőségektől, illetve a Minisztériumtól véleményezésre küldött tervek a tájvédelmi vo-natkozásokon túl természetvédelmi problémákat is felvetnek. A szakértés során előkerült tipikus tájvédelmi problémák: szélrózsa tájba illesztése, magas épületek takarása, légvezetékek kiváltása.

5.6 Saját állatállomány

Az Igazgatóság a kezelésében lévő gyepterületeket elsősorban saját állatállománnyal hasznosítja, legeltetéssel, illetve az állatok részére történő szénakészítéssel. A fertő-hansági magyar szürke szarvasmarha, rackajuh és bivaly állomány országosan is jelentős tényezővé vált. 2011-ben továbbra is javítottuk a tenyésztői munkát.

Az Igazgatóság 2008 novemberétől, mint ökogazdaság, bio minősítést kapott. Ez lehetőséget biztosít számunkra a hazai és a külföldi biopiacon történő megjelenésre.

Magyar szürke szarvasmarha

Az általunk rekonstruált, nagy rámájú, igás típust tenyésztjük. A mennyiségi és minőségi fejlesztés mellett 2006-ben elkezdtük egy tenyészbika nevelő telep létrehozását. A tárgyévben március- augusztus folyamán az „arany gulyába sorolt” teheneket a sarródi területeken kívánjuk tartani. Miután 2006-ban elindult a bika nevelési program és a növendék tenyészállatainkat szeretnénk ezekből a jó küllemi és származási tehén csoportból biztosítani. Az ország számos tenyészeteiből kaptunk felkérést a növendék bika borjak felnevelésére és későbbi minősítésére.

A szürke ágazatban képződött ún. árualapot elsősorban a tenyésztők részére értékesítjük, mint tenyészüsző, illetve tenyészbika. A kiselejtett idős és tenyésztésre alkalmatlan hím- és nőivarú ivarú állatokat pedig főként tökehúsként és részben feldolgozott (vákuumfóliázott, védőgázos, osztályozott, csomagolt) húsaruként értékesítjük. Távlati terveink piackutatás alapján az éttermi hálózat ellátását, szárazárú gyártását célozzák meg. 2007 évben elkezdtük a terület és a rendelkezésre álló állatlétszám arányát összhangba hozni, ami további piackutatást indukál. 2011-ben 4 db tenyész bikát értékesítettünk. 3 éve a Hortobágyi NP KHT-val a HIPP bébitápszer gyár beszállítói vagyunk biohús tekintetében 6-8 t/év mennyiségben.

Bivaly

Az országosan második legnagyobb bivalygulyával főleg a hansági mocsaras területeket hasznosítjuk. A bivaly tenyésztésben, hasonlóan a szürke marha tenyésztéshez, igyekszünk az ismert származású tenyész növendék állatok létszámát növelni az állományon belül. Lehetséges lépést jelent az állomány genetikai vérvizsgálata, ami biztosítaná a piacképes növendék üsző értékesítést is. A bivaly bikák nevelését 2007-ben kezdtük el, részben saját szaporulatból, részben Körös-Maros NPI állatainak a felvásárlásából. 2012-től bivaly bikanevelés indítását tervezzük, indulás 10-15 db állattal. Jelenleg 8 db tenyész bikánk van beállítva gulyánkban.

Racka

Az országosan második legnagyobb egyedszámú racka juhnyájjal a fertő menti szikes réteket és ürge élőhelyeket, valamint a rákosi vipera egyes élőhelyeit tartjuk karban. A jövőben a létszám növelése elsőrendű fontosságú. Osztott karám létesítésével bevezettük a háremszerű pároztatást, aminek eredményeképpen külön kerültek a fekete és fehér állatok.

Hárembe helyezett anyacsoportok egyéni kezelésével 2009-től folyamatosan tudjuk tartani azt a vállalásunkat, hogy már ismert származású jerek és kosbárányok gyarapítják a nyáj számát.

5.6 táblázat: Saját állatállomány

Faj	Korcsoport	Egyedszám	Változás 2011-ban
Szarvasmarha /magyar szürke/	Tehén	638	128
	Tenyészbika	31	5
	Üsző	116	-203
	Választási üszőborjú	288	112
	Választási bikaborjú	201	73
	Bikaborjú	0	0
	Üszőborjú	0	0
	Ökör	0	0
	Összesen:	1274	115
Bivaly	Tehén	96	-4
	Növendék üsző	54	0
	Növendék bika	37	-5
	Borjú üsző	7	4
	Borjú bika	6	1
	Tenyészbika	6	-3
	Összesen	206	-7
Juh /Racka/	Anyajuh	469	-41
	Tenyészkos	13	-1
	Jerke toklyó	69	-11
	Kos toklyó	49	-23
	Jerke bárány	156	156
	Kos bárány	22	22
	Összesen:	778	102
Ló	Kanca	3	0
	Összesen	3	0
Őshonos baromfi		0	0
Mudi		2	0
Komondor		1	0
Anyakecske		0	0

5.7 Erdőterületek, erdőgazdálkodás

5.7.1 Természetvédelmi kezelésben lévő területeken történő erdőgazdálkodás

A Fertő-Hanság Nemzeti Park és Szigetközi Tájvédelmi Körzet területén, a Soproni Tájvédelmi Körzetben és a Pannonhalmi Tájvédelmi Körzetben 2011. évben folytatott erdőgazdálkodási tevékenységet jellemző főbb adatok:

- Folyamatos erdősítéseink területe 2011 évben 66,53 hektár.
- Fahasználati tevékenységünk: A véghasználatokat az átvett nemesnyárasokra korlátoztuk. Az őshonos fajokból álló állományokban csak egészségügyi termeléseket végeztünk. Véghasználat (TRV) 5,61 hektár, egészségügyi termelések közül területes termelés 0,5 ha széldöntött nemesnyár állomány volt.
- Nevelővágások (NFGY) 6,92 ha területen két erdőrészt érintettek.
- Erdőfelújítási munkáink során nehézségként jelentkezett a szigetközi és a hansági területeken egyaránt a rendkívül aszályos tavaszi, és nyári időszak. Eredményesen befejezett területünk 5,2 hektár volt az év folyamán. Aszálykár 1,6 ha területen 1 erdőrészt érintett, ahol határidő módosítási kérelmet kellett előterjesztenünk a sikeres első kivitel határidejére vonatkozóan. Az erdőfelújítási munkákat - a fafajcserét - vágásérett nemesnyárasok véghasználatából finanszírozzuk.
- Erdőtelepítést a klímaerdők telepítésére kiírt program keretében kapott 10 millió forint támogatásból 9,83 ha területen végeztünk Dunasziget község határában még 2010 évben. A telepítések fejlődése 2011 évben is kielégítő, 2012 évben minimális pótlásra szorulnak az elegyarány javítása érdekében.

Bejelentkeztünk erdőgazdálkodónak 19,0577 ha erdő területre, melyet pályázati pénzből vásároltunk.

5.7.2 Erdőgazdálkodás egyéb védett és Natura 2000 területeken

Igazgatóságunk működési területén 85 696 ha üzemtervezett erdő található, ez a teljes működési terület 21 %-a. Az összes erdőterület 86 %-a, azaz 74 026 ha tartozik valamely védelmi kategóriába. Ebből 5 620 ha fokozottan védett, 31 640 ha védett és további 36 766 ha nem védett Natura 2000 terület.

Működési területünkön erdőgazdálkodás az érvényes erdőtervek alapján folyik. Igazgatóságunk közreműködik a körzeti erdőtervek elkészítésében. 2012 évben az Észak-Hanság és Szigetközi, majd 2013-ban a Soproni Erdőtervezési Körzetben - az érintett erdőrésztelkekre - természetvédelmi kezelési javaslat kerül kidolgozásával. Emellett Igazgatóságunk minden évben, természetvédelmi szakvélemény formájában közreműködik a védett területeket érintő, éves erdőgazdálkodási tevékenység engedélyezési folyamatában.

A nem védett, de Natura 2000 hálózatba tartozó erdőterületek egy részének kezelési javaslata a várhatóan 2012 évben induló, a Natura 2000 területek fenntartási tervének elkészítésére irányuló pályázat keretében kerül kidolgozásra.

5.8 Vadászterületek, vadgazdálkodás

5.8.1 Vadászterületek

A Fertő-tavi, 103810 kódszámú természetvédelmi és génállomány megőrzési célú különleges rendeltetésű vadászterület kiterjedése 9145 hektár. Tulajdonosi megoszlása 2011 év során nem változott, ez a következő: Észak-Dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság vagyonkezelésében (52 %), a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelésében (44 %), egyéb nem állami tulajdon (4 %).

5.8.2 Személyzet

A fővadással együtt 8 fő hivatásos vadász látta el 2011 év folyamán a vadgazdálkodással, vadászattal kapcsolatos teendőket. Jelenleg ebből 6 fő az őrszolgálat tagja, és az itt ellátott munkája mellett működik közre a munkában. Egy fő – szakirányú végzettséggel rendelkező nyugdíjas természetvédelmi őr – megbízás alapján működött közre a vadgazdálkodásban. A hivatásos vadászok közül 4 fő felsőfokú és 4 fő középfokú vadgazdálkodási szakképzettséggel rendelkezik. Két szakirányú végzettséggel szintén rendelkező munkatársunk – nem hivatásos vadászati minőségben - igazgatói vadászati megbízással segítette a hivatásos vadászok munkáját a vaddisznóállomány redukálásában. Az év során ezzel a konstrukcióval teljes körűen megoldott volt a vadgazdálkodási feladatok ellátása.

5.8.3 Gazdálkodás

A területen sportvadászat, vadásztatás 2011-ben sem volt. A természetvédelem érdekében szükséges állományszabályozó beavatkozásokat a fent részletezett szakszemélyzet látta el. Ez a tevékenység a vaddisznó, a róka és az egyéb dűvad állományának apasztására valamint a megyében általánosan magas létszámban jelenlévő őzállomány és a gímszarvas állományának szabályozására irányult. A vaddisznó állomány apasztása elsősorban fegyveres lesvadászattal valósult meg. A vadászható ragadozók - kiemelten a róka –állományának apasztása fegyveres vadászattal történt, elsősorban a természetvédelmi szempontból kiemelt jelentőségű területekre (élőhely-rekonstrukció) koncentrálnak. Ezeknek eredménye 2011 naptári évre vonatkoztatva: (a vadgazdálkodási év III. 1-től II. 28-ig tart) 5 gím tarvad, 5 őzbak 8 őz tarvad, 20 vaddisznó, 10 róka, 1 aranyakál volt. Társas vadászat, vízivad vadászat továbbra sem volt a területen. A számunkra kiemelt jelentőségű területeken a szomszédos vadgazdálkodókkal együttműködve rendszeresen kotorékvadászatot folytatunk.

A területen a korábbi években megjelent az aranyakál (*Canis aureus*) továbbra is megtalálható, első példány terítékre is kerül az év folyamán.

5.8.4 Tervek

A vaddisznó, és a rókaállomány további intenzív apasztását folytatni kívánjuk. Vizsgálni kívánjuk az aranyakálnak a védett és vadászható fajok állományaira gyakorolt hatását.

5.8 táblázat: Vadászterületek

No.	Vadászterület megnevezése (ahol az igazgatóság a vadászatra jogosult)	Kiterjedése (ha)
1	Fertő-tavi természetvédelmi és génmegőrzési különleges rendeltetésű	9145
Összesen:		9145

5.9 Halászati vizek

Igazgatóságunk a Hanság Tóköz nevű területén két fokozottan védett vízterületen, a Fehér-tavon és a Barbacsi-tavon rendelkezik halászati haszonbérlettel. 2011 év során a két vízteren halászati tevékenységet nem végeztünk. A Hanságban a Nyirkai-Hany vizes élőhely-rekonstrukciós területén, nem végeztünk lehalászást a 2011. év során.

Az élőhely-rekonstrukció teljes vízterületével 2009 évben (410 ha) jelentkeztünk az ökológiai halgazdálkodás ellenőrzési rendszere alá. A Biokontroll Hungária Ellenőrző és Tanúsító Non-profit Kft. a jelentkezésünket elfogadta. A lefolytatott ellenőrzések alapján az itt folyó extenzív haltermelési tevékenységünk megfelel az ökológiai haltermelés feltételeinek.

A Fertő tó teljes magyarországi részének halászati haszonbérletével 2004. július 1. óta rendelkezünk.

2011 évben 8 fő őstermelő halász számára bocsátottunk ki területi engedélyt halászati tevékenység folytatására. A halászok két háromfős halászbokor keretében folytatták tevékenységüket. Egy fő nyugdíjas halász csökkentett területen (63ha) halászott. A négy halászati kerületből a fokozottan védett Madárvárta-öböl kerületet lezárva tartottuk, ott halászati tevékenységet nem folytattunk. A Rákosi-öböl térsége szintén halászat mentes volt. Ez a terület a horgászaté. A halászati és horgászati víz térbeli elkülönítésével igyekszünk enyhíteni az örökös halász-horgász ellentétet.

Az év első hetére elkészültek a 2011. évi horgász területi engedélyek formanyomtatványai. Ezeket azonnal eljuttattuk az érintett horgászegyesületekhez, valamint a bizományosi értékesítést végző szaküzletekhez. Az év során vizsgázott halőreink (6 fő), valamint a természetvédelmi őrszolgálat által ellenőriztük mind a halászati mind a horgászati tevékenység szakszerűségét, a szükséges halfogásra jogosító okmányok meglétét.

A tervszerű halgazdálkodási tevékenység keretén belül 2011-ben 5000 kg egy- és kétnyaras pontyot, 150 kg kétnyaras csukát és 100 kg kétnyaras süllőt telepítettünk a Fertő tóba.

Az év során haltelepítési pályázat nem került kiírásra és így pályázati pénzből nem tudtunk telepítési anyagot beszerezni, valamint állami haltelepítésre sem került sor.

A korábbi évben elkezdett együttműködés keretében ez év során is tartottuk a kapcsolatot a Fertő tó osztrák oldalának halászaival, a Fertő tó halgazdálkodási tevékenységének összehangolása tárgyában.

5.9.1 Védett vizek

A védett vizek adatállományának kitöltésénél a rendelkezésünkre álló digitális adatbázisból válogattuk le a tó, patak, csatorna, stb. művelési ágú területeket. Ezek minden esetben csak a nyílt vízterületek nagyságát mutatják. A Fertő tó jogi partvonala által határolt terület így lényegesen nagyobb: 7523,3 hektár, míg a nyílt víz ebből csak 1245,1 hektár. Ez igaz a többi állóvízre is.

5.9.2 Védett halastavak

A Hanságban a Nyirkai-Hany vizes élőhely-rekonstrukciós területe a 2007 év óta halastó művelési ágban van.

5.9.1 táblázat: Halászati vízterek

No.	A halászati víztér megnevezése (ahol az igazgatóságé a halászati jog)	Kiterjedése (ha)
1	Barbacs-tó	20
2	Fehér-tó	20
3	Fertő-tó	1744
Összesen:		1784

5.9.2a táblázat: Védett vizek

No.	Országos jelentőségű védett vizek	Kiterjedése (ha)	Kezelési terv (+/-)
1	Fertő-tó nyílt vízfelülete	1245	+
2	Dél-Hanság (Királytó /5,4 ha/, Fövényes-tó, Nyirkai-Hanyi rekonstrukció, illetve a vízfolyások)	98	+
3	Észak-Hanság (kis tavak, vízfolyások)	23	+
4	Tóköz (Barbasi-tó /15 ha/, Fehértó /19 ha/, Kónyi-tavak /17 ha/, illetve vízfolyások)	137	+
5	Répcse-mente (vízfolyások)	20	+
6	Soproni TK (Fehérúti tó /2,4 ha/, Szalamandra-tó /0,6 ha/, illetve a vízfolyások)	8	+
7	Szigetközi TK (Duna-ágak, Mosoni-Duna, holtágak)	2639	+
8	Pannonhalmi TK (Holt-Rába)	20	+
9	Rába-folyó	184	(-)
Összesen:		4564	

* lápterület

(-) a természetvédelmi kezelési terv elkészült, de még nincs kihirdetve

5.9.2b táblázat: Védett halastavak

No.	Országos jelentőségű védett vízterek	Kiterjedése (ha)	Kezelési terv (+/-)
1	Nyirkai-Hany	410	+
Összesen:		410	

6. Projektek

6. táblázat: A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság gondozásában futó projektek

Pályázat címe	Időtartama	Pályázati forrás megnevezése	Pályázat rövid tartalma	Pályázat teljes költségvetése	Pályázat státusa
Kerékpárral a Fertő-Neusiedler See kultúrtájon II. forduló	2011. augusztus 31-án befejeződött	Nugat-dunántúli Operatív Program (2007-2008) aktív turisztika intézkedés	Kerékpáros turizmushoz kapcsolódó fejlesztések ügyében 9 helyi önkormányzattal alkot konzorciumot Igazgatóságunk a Fertő-tájon és az Alpokalján. Az FHNP Sarród-Lászlómajorban természetvédelmi bemutató majorság kialakítását kezdi meg, míg a településeken kerékpárutak és pihenőhelyek létesülnek	371 071 536 HUF amelyből Igazgatóságunk része: 119 557 452 HUF	Sikeresen befejeződött
Turisztikai fejlesztések a Fertő/Neusiedler See kultúrtáj, valamint a Rábaköz, Hanság területein	várható befejezés 2012 augusztus 13.	Nugat-dunántúli Operatív Program (2009 – 2010) aktív turisztika intézkedés	Közös konzorciumban pályáztunk turisztikai fejlesztésekre a Kapuvár-Beled Többcélú Kistérségi Társulással (benne 12 önkormányzattal), valamint Sarród Önkormányzatával. Az FHNP része az előző NYDOP projektben megkezdett Sarród-Lászlómajorban kialakítandó természetvédelmi bemutató majorság befejező üteme, valamint Öntsmajorban a Hanság-Élővilága kiállítás elkészítése. Sarród település kerékpárutat épít, míg a kistérség kerékpárutat épít, valamint bringás pihenőhelyeket alakít ki a projekt keretében	511 265 456 HUF ebből FHNP-re eső rész: 289 677 296 HUF	A projektet tovább folytattuk az építésekre a nyílt közbeszerzési eljárásokat lefolytattuk, és rendben haladtak a munkálatok.
FERTO-NEU-NAT	várható befejezés 2012. szept. 30.	Ausztria-Magyarország Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007-2013	A határon átnyúló közös nemzeti park (Fertő-Hanság Nemzeti Park - Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel) közös fejlesztése a környezeti nevelés, szemlé-	836 339,83 EUR, amiből FHNP rész: 448 766 EUR (kb. 121 166 820 Ft)	A 2011. évre tervezett ütem szerint valósítottuk meg a projekt esedékes részét.

JELENTÉS A FERTŐ-HANSÁG NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG 2011. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

Pályázat címe	Időtartama	Pályázati forrás megnevezése	Pályázat rövid tartalma	Pályázat teljes költségvetése	Pályázat státusa
			letformálás és ökoturizmus érdekében. pl. közös kiadványok, közös NP monográfia kiadása, közös NP film, közös kiállítások, közös NP, közös ökoturisztikai programok újság stb...		
PaNaNet	várható befejezés 2013. dec. 31.	Ausztria-Magyarország Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007-2013	A Nyugat-Pannónia (Ny-Magyarország és Burgenland) vidég természetvédelmi területeinek (nemzeti és naturparkok, tájvédelmi körzetek) hálózati együttműködésének kialakítása a természetvédelem érdekében. pl. közös kiadványok, honlap, közös képzések, kisebb ökoturisztikai beruházások (pl. tanösvények, terepi információs táblák, ökoturisztikai és környezeti nevelési központok (kenus csónakház-felújítás) stb...	1 949 936 EUR, amiből az FHNP rész: 227 766 EUR (kb. 61 496 820 Ft)	A projekt az éves ütemterv szerint zajlott 2011-ben is.
Határtalanul Duna-Menti Természeti Értékeinkért És Környezetünkért (DUNA/DUNAJ-NAT)	A projekt 2011. október 31-én befejeződött	Magyarország-Szlovákia Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007-2013.	A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatósága a szlovákiai Kisudvarnok (Malé Dvorniky) Községgel és a Tökési Ág Kistérséggel közösen pályázatot nyújtott be egy magyar példára alapuló közös oktatási tematika kidolgozására, valamint a Nemzeti Park természetvédelemben szerzett tapasztalatainak (best practice) átadása céljából. A projekt részét képezi Igazgatóságunk Öntésmajori (Hanság) és Gombócosi (Szigetközi TK) környezeti nevelési és ökoturisztikai központjának teljes épület-rekonstrukciója	67 492 498 HUF	A projekt a terveink szerint megvalósult. Jelenleg a záró jelentések és elszámolások fázisában van.

JELENTÉS A FERTŐ-HANSÁG NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG 2011. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

Pályázat címe	Időtartama	Pályázati forrás megnevezése	Pályázat rövid tartalma	Pályázat teljes költségvetése	Pályázat státusa
Komplex természeti értékvédelmi Program a Fertő-Hanság Nemzeti Parkban	várható befejezés 2012. június 30.	KEOP-2009-3.1.2 Élőhelyvédelem, és -helyreállítás, vonalas létesítmények természetkárosító hatásának mérséklése c. konstrukció	Komplex értékvédelmi program a Fertő-Hanság Nemzeti Parkban (hansági vizes élőhelyrekonstrukció /visszaárasztás/, kétéltűvédelmi terelőrendszer kiépítése forgalmas utak mellett a Fertő-tájon, barlangi és forrásvédelmi projektelemek a Soproni TK-ban)	367 981 545 HUF	Minden kivitelezés befejeződött, a vízjogi üzemeltetési engedély megszerzését követően történik projektzárás.
A Fertő tó nádasainak és a tómeder vízpótló csatornáinak rekonstrukciója (FHNPI – ÉDUKÖVIZIG konzorcium) 1.FORDULÓ	várható befejezés 1. forduló: 2013. március 2. forduló: 2014. november	KEOP-2009-3.1.2 Élőhelyvédelem, és -helyreállítás, vonalas létesítmények természetkárosító hatásának mérséklése c. konstrukció	A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság és az Észak-Dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság közös projektje a Fertő-tó vízminőségének javítása (a nádasokban a vízáramlás biztosítása) céljából.	1. forduló: 58 650 00 Ft (FHNPI rész: 12 625 000 Ft 2. forduló kb. 1 000 000 000 Ft	jelenleg a projekt 1. fordulójának (tervezések) végrehajtása zajlik. Sajnos több probléma nehezítette végrehajtást (pl. elavult, gyakorlatilag használhatatlan ingatlan-nyilvántartás a Fertő-tó nádparcelláiról, valamint a fertőszentmiklósi nádgazdaság (korábbi állami cég) privatizációja után az új tulajdonos, mint földhasználó akadályozta a projekt megvalósítást. A tervező beszerzésre került 2011 novemberben, elkezdte a munkát.
A Fertő-tó / Neusiedler See Világörökségi Kultúrtáj területén lévő sarródi László-major kármentesítése	várható befejezés: 2015 .április 30.	KEOP-2009-2.4.0 Szennyezett területek kármentesítése	A Fertő-tó vízgyűjtőjén lévő egykori Esterházy-majorsági ingatlan, az ún. László-major területén a korábbi TSZ használat révén nehézfémek és vegyszerszármazékok nagy koncentrációja van a talajban és a talajvízben. Ezek eltüntetése	546 654 000 HUF	A projekttel kapcsolatos közbeszerzések lezajlottak, azonban az azokkal kapcsolatos jogi eljárások miatt a tényleges munkák csak 2011. decemberében kez-

JELENTÉS A FERTŐ-HANSÁG NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG 2011. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

Pályázat címe	Időtartama	Pályázati forrás megnevezése	Pályázat rövid tartalma	Pályázat teljes költségvetése	Pályázat státusa
			a projekt célja.		dődhettek meg.
CONVIPURSRÁK (Rákosi vipera LIFE projekt)	várható befejezés 2012. dec. 31.	LIFE07/NATH/H/000322 partner	A projekt átfogó célja a kiemelten veszélyeztetett rákosi vipera állományainak védelme Közép-Európában. Igazgatóságunk konzorciumi tag az MME által irányított projektben, melynek keretében a faj hansági élőhelyeinek bővítése folyik, egykori élőhelyeinek visszaalakításával	FHNP rész: 135 128 000 HUF	A projekt az ütemterv szerint halad
Kisalföldi meszes homokpuszták LIFE projekt	várható befejezés 2013. dec. 31	LIFE08 NAT/H/000289	A Honvédelmi Minisztérium konzorciumi vezetésével dolyó projekt célja a Pannon homokpusztagyepék helyreállítása (ezen belül a főbb tevékenységek: öznövények irtása, illegális hulladék összegyűjtése, természetes domborzat helyreállítása (kísérlet), illegális motocrosspálya felszámolása, tanösvény kialakítása) a Győr környéki katonai területeken.	475 478 850 HUF amiből az FHNP rész 64 649 354 HUF	Az AUDI beruházás átfedése miatt a korábbi pályázatot át kellett dolgozni. Jelenleg a projekt előkészítése zajlik
Mezőgazdasági gépüzem kialakítása Sarród-Lászlómajorban	2013. június 30.	KEOP – 3.2.0/09-11-élőhelykezelésekhez kapcsolódó infrastruktúra fejlesztés	A Sarród-Lászlómajorban szeretnénk a természetvédelmi célú élőhelykezelésekhez szükséges mezőgazdasági gépekberendezések bázisát kialakítani	kb. 250 000 000 HUF	A projektet benyújtottuk, jelenleg elbírálás alatt van.
Mezőgazdasági infrastruktúra fejlesztés az FHNP-ben (utak, kutak, gépek)	2013. június 30.	KEOP – 3.2.0/09-11-élőhelykezelésekhez kapcsolódó infrastruktúra fejlesztés	A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság területén a mezőgazdasági utak rendbetételét célozza meg a projekt, továbbá a régi magyar háziállatok itatására új kutak létesítése, valamint egyes mezőgazdasági gépek beszerzése valósulna meg a projekt keretében	kb. 170 000 000 HUF	A projektet benyújtottuk, jelenleg elbírálás alatt van.

JELENTÉS A FERTŐ-HANSÁG NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG 2011. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

Pályázat címe	Időtartama	Pályázati forrás megnevezése	Pályázat rövid tartalma	Pályázat teljes költségvetése	Pályázat státusa
NAT-NET-DUNA/DUNAJ	2014.augusztus	Magyarország-Szlovákia Határon Átnyúló Együtműködési Program	Természetvédelmi kutatási és környezeti nevelési tevékenységek közösen Somorja közszolgáltató intézetével, valamint a Szlovák Természetvédelmi Hivatallal	250 000 EUR (FHNP rész)	A projektet benyújtottuk, jelenleg elbírálás alatt van.
DANUBEPARKS 2	2014. December	EU Délkelet-Európai Transznacionális Együtműködés	Donau Auen NP (A) vezetésével összehangolt természetvédelmi tevékenységek a Duna menti védett területeken	88 000 EUR (FHNP rész)	A projektet benyújtottuk, jelenleg elbírálás alatt van.

7. Jogi és ügyiratforgalommal kapcsolatos tevékenység

7.1 Az Igazgatóság ügyiratforgalma

7.1.1 Szakvéleményadás/adatközlés a hatóságok számára

2005. január 1-től Igazgatóságunk hatósági és szakhatósági jogköre megszűnt, azt az újonnan létrehozott egységes Zöld Hatóságok vették át. Működési területünk két felügyelőség, a győri Észak-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőségét és a szombathelyi Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség, illetékességi területét érinti. A Felügyelőségek és Igazgatóságunk együttműködését megállapodások formájában rögzítettük.

A szakértői munka zömét a Természetmegőrzési és Ökológiai Osztály végezte 5 fős személyzettel, míg a terepi munkarészeket a Természetmegőrzési és Ökológiai Osztály és az Őrszolgálati és Területfenntartási Osztály munkatársai végezték el.

A hatósági megkeresések száma 2011-ben összesen 213 volt. A szakértői közreműködések többsége természetkárosítás, környezetvédelmi, vízjogi és építési engedélyezési eljárás, illetve telekalakítás véleményezésére irányult.

2011-ben 7 közérdekű adat (védett területek adatai és határai) megismerésére irányuló írásbeli megkeresés érkezett igazgatóságunkhoz, amelyeknek a törvényben meghatározott határidőn belül eleget tettünk.

Igazgatóságunk a 347/2006. (XII.23.) kormányrendelet 37.§ e) alapján vesz részt a településrendezési, illetve térségi rendezési tervek véleményezésében. 2011-ben Igazgatóságunk 201 eljárásban vett részt.

7.1.2 Jelentési feladatok a Minisztérium számára

A minisztérium felé adott jelentési feladatokról külön nyilvántartást nem vezettünk 2011-ben, így csak az iktató rendszerből származó tájékoztató adatok állnak rendelkezésünkre:

Feladat	Ügyszám
Informatikai adatszolgáltatás	7
Gazdasági, költségvetési adatszolgáltatás, jelentés	~30
Egyéb jelentés	~15
Összesen:	52

7.1.3 Ügyfelekkel történő levelezés, egyeztetés

Az Igazgatóság 2011. évi tevékenysége során a fentiekén kívül 1659 főszámon történt iktatás, amely a valóságban kb. 6000 ügyet/levélváltást érint. Az ügyek többsége alá 1-3 levélváltás tartozik, de egyes esetekben 100-150 levélváltás is előfordul. A fegyvertartással kapcsolatban kiadott igazolások száma önmagában 1943 ügyet jelent, ezek az iktatórendszerben egy főszám alá besorolva jelennek meg.

Igazgatóságunk a megkeresésekre a lehető legrövidebb időn belül válaszol.

7.2 Szabálysértés

Szabálysértési eljárásra 2011. évben 5 esetben került sor.

7.3 Természetvédelmi bírság

Helyszíni bírságolás egy esetben történt – 5000 Ft értékben.

7.4 Büntető ügyek

Tárgyévben egy büntető feljelentést tettünk védett madarak illegális mérgezése miatt – a nyomozás az egyértelmű nyomok ellenére eredménytelenül zárult.

7.5 Polgári perek

Igazgatóságunknak 2011-ben két polgári peres eljárása volt folyamatban. Az Ilonamajor Lovassport Kft-vel állami terület elbirtoklása miatt állunk perben alperesként. A H és L Kft.-vel folytatott perben pedig igazgatóságunk felperesként adásvételi szerződés megsemmisítését és az eredeti állapot helyreállítása kérte.

A 2010-ben kezdődött 2 munkaügyi per 2011 januárjában megegyezéssel megszűnt.

7.1 táblázat: Ügyiratforgalom

	Ügyek száma	Másodfokon			Közigazgatási per	
		helyben hagyva	új eljárás	megváltoztatva	helyben hagy	új eljárás
Szakértői közreműködés	213					
Saját jogú eljárás	201					
Jelentési feladatok						
Egyéb ügy						
Összesen	414	0	0	0	0	0

7.2 táblázat: Bírságok

	Ügyek száma	Kiszabott bírság összege (e Ft)
Szabálysértési eljárás	5	40
Helyszíni bírság	1	5

7.3 táblázat: Büntető ügyek

	Feljelentések száma	Eredményes	Eredménytelen
Természetkárosítás	1	0	1
Egyéb büntető ügyek	0	0	0

7.4 táblázat: Polgári perek

	Ügyek száma	Nyert	Vesztett	Folyamatban
Munkaügyi peres ügy	2	0	0	0
Polgári perek	2	0	0	2

8. Őrszolgálat

8.1 Személyi állomány

2011-ben természetvédelmi őrszolgálatunk 15 fővel látta el feladatait. A végzettségek szintje nem változott, de 2 kollégánk felsőfokú képesítés megszerzése folyamatban van - egyébként az őrszolgálati feladatellátáshoz szükséges vizsgákkal mindenki rendelkezik, 6 főnek vízi járműre érvényes vezetési engedélye is van (kisgéphajó vezetői). 6 fő csatolt munkakörben hivatásos vadász, 4 fertői őr pedig halóri feladatokat is ellát. Idegen nyelv ismerete 7 főnek van, német, illetve angol nyelvből középfokú nyelvvizsgával rendelkeznek. A kollégák közül 8 rendelkezik felsőfokú képesítéssel – ebből 3 fő természetvédelmi mérnök, további 1 kolléga esetében e képesítés megszerzése folyamatban van.

8.2 Felszereltség

A jogszabályban előírt egyenruhával az őrszolgálat minden tagja rendelkezik, az utánpótlási ellátás folyamatos. A rendszeresen, minden tájegységben, tartott helyszíni őrszolgálat-vezetői ellenőrzések eredményeként azt az őrök előírászerűen viselik.

Tárgyév elején 15 gépjárművel rendelkezünk (3 db Ford Ranger, 2 db NIVA, 7 db Land Rover és 2 db Suzuki Jimny, továbbá 1 db motorkerékpár), átlagos életkoruk 12 év, műszaki állapotuk a Lada Niva kivételével – jónak mondható. Az őrszolgálat minden tagja rendelkezik szolgálati mobiltelefonnal, távcsővel. Tájegységenként 1-1 db digitális fényképezőgép (összesen 7 db) és egy teljes iroda (vezetékes telefon, faxgép, számítógép), spektív és GPS készülék áll rendelkezésre, illetve folyamatban van az EDR (digitális rádiórendszer) készülékek használatba vétele (összesen 11 db.)

A fertői, a hansági és a szigetközi őrkerületekben összesen 6 kisgéphajó van külmotorral, ezekkel rendszeres terület ellenőrzéseket folytattunk a Dunán és a Fertő tavon.

8.3 Szolgálatteljesítés jellemzői

- A szolgálat teljesítés jelenleg legjellemzőbb módja a hatósági őrzés rendszeres járműves terület bejárással, kiemelten a tavaszi tűzike, és a hóvirág virágzási idejében. Utóbbit a legfrekvenciáltabb területekre koncentráltuk, folyamatos ügyeletet biztosítva a virágzási időszakban, különösen a hétvégeken – kiemelten a csáfordjánosfai tűzikes erdőben, ahol 6 héten át összesen 8 természetvédelmi őr volt jelen.
- A tárgyévben egy helyszíni bírságot szabtuk ki, és 5 szabálysértési eljárás lefolytatására sor került.
- Rendszeresen együttműködtünk - a megkötött együttműködési megállapodások alapján - a területileg illetékes rendőri, katasztrófavédelmi szervekkel, 10 alkalommal tartottunk közös járőrszolgálatot a rendőrhatalóság tagjaival, elsősorban a védett területeken végzett engedély nélküli közlekedés, horgászat és terepmotorozás visszaszorítása érdekében.
- A Szlovák Köztársaság természetvédőivel (a Dunamenti Erdők TK-val) kötött szakmai együttműködési megállapodás alapján végeztünk monitoring tevékenységet a Duna szigetközi szakaszán, az osztrák madárvédelmi szervezetekkel (WWF Austria, Birdlife Austria) pedig a határmenti területek ragadozó madár monitoringját folytattuk a korábbi évekhez hasonlóan. Ezen túlmenően a Balatoni NPI-vel működtünk együtt a kerecsensólyom LIFE program során.

- A hatósági, szakhatósági eljárásokban az Észak-Dunántúli KTVF az Igazgatóság természetvédelmi őrszolgálatának bevonását kérte, elsősorban a friss terepi információk szükségessége, a helyszíni bejárások és a határozatokban foglaltak ellenőrzése miatt.
- Rendszeresen végezzük védett-, fokozottan védett, illetve Natura 2000 jelölőfajok monitoringját.
- Az örök részt vettek az élőhely-megőrzési, terület-fenntartási munkákban, irányították a közmunkások munkáját örkerületükben.
- Szükség szerint az örök részt vettek az ökoturisztikai osztály feladataiban.
- Az Őrszolgálat 3 tagja osztott munkakörben szakfelügyelői feladatot is ellát.

8.4 Fejlesztési tervek

A közeljövőben a természetvédelmi örök munkáját segítő új GPS-ek, és egyéb terepi adatrögzítők, új számítógépek és digitális fényképezők beszerzését, továbbá az EDR készülékek bevezetését tervezzük.

8. táblázat: Órszolgálat

	Felsőfokú végzettségű	Középfokú végzettségű	Összesen
Létszám	7	8	15

	Átlagosan	Minimum	Maximum
Az egy főre eső illetékességi terület (ha)	32261	5111	63138
Az egy főre eső védett természeti terület (ha)*	6454	2686	15109
Helyszíni bírságok száma	0		
Az igazgatóság által tett feljelentések száma	1		

*nem védett Natura 2000 területekkel együtt

9. Költségvetés és vagyon

9.1 Kiadások

Az Igazgatóságunk gazdálkodását ebben az évben is a takarékos gazdálkodás jellemezte. Az elemi költségvetésben meghatározott eredeti előirányzathoz képest a módosított előirányzat 580.350 eFt-tal emelkedett.

A módosítás főbb jogcímei:

Jogcím	Összeg
Kormányzati hatáskörben /kereset kiegészítés, zárolás/	-106.742 eFt
Fejezeti hatáskörben	177.169 eFt
Intézményi hatáskör	90.356 eFt
Előző évi pénzmaradvány	206.083 eFt
Összesen:	

Pénzeszköz átvételek:

Jogcím	Összeg
Működésre átvett pénzeszköz	
Felhalmozásra átvett pénzeszköz	
Összesen:	

9.2 Bevételek

Az Igazgatóság tevékenységéből származó bevételek részben mezőgazdasági és erdei termékek eladásából, turizmusból és egyéb értékesítésből származik.

Jelentős a mezőgazdasági támogatásokból származó bevétel, amely azonban teljes egészében a védett természeti területek kezelésére fordítódik. Területalapú támogatást 2011-ben 4080 ha-ra kaptunk. Agrár-környezetgazdálkodási programban, extenzív gyepgazdálkodás (2.228 ha), gyepgazdálkodás élőhelyfejlesztési előírásokkal (1.144 ha) területre pályáztunk.

Bevétel forrása	eFt
Tevékenységből származó bevétel	
Mezőgazdasági tevékenységből származó bevétel/állateladás, szántó, rét, legelő, nádas bérbeadás, halászat, vadgazdálkodás, /	40501
Ökoturisztikai bevétel	20562
Erdei fatermék	7424
Nemzeti Parkok boltja	7506
Szakértői tevékenység, szaktanácsadás	

<i>Tevékenységből származó bevétel összesen:</i>	75993
Mezőgazdasági támogatásokból származó bevétel	
SAPS	114228
AKG	62830
NUCLEUS	0
Anyajuh támogatás	1805
Extenzifikációs szarvasmarha	24582
Hízott bika történelmi bázis alapú	6895
Anyatehén történelmi bázis alapú	9280
Anyatehén termeléshez kötött	32887
<i>Mezőgazdasági támogatás összesen:</i>	252507
Pályázatokból származó bevétel (folyósítás és szállítói kifizetés)	
LIFE NAT/H000289	29040
HUSK/0901/2.2./0119/01 (ETE program)	13126
NYDOP-2.1.1/E-09-2009-001	47447
NYDOP-2.2.1/C-2f-2009-0005	56290
KEOP 3.1.2/2F/09-0009-0002	1523
LIFE 07/NAT/HU/00322	0
PaNaNet L00038 (ETE program)	14480
FertőNeuNat L00062 (ETE program)	13471
KEOP 7.3.1.2/09-2090-0020	0
KEOP- 2.4.0/F2/09-2011-0001	2444
KEOP-7.2.4.0/09-2009-0002	5834
<i>Pályázatokból származó bevétel összesen</i>	183654
Költségvetési támogatás összesen	184176
Összesen:	840073

9.3 Vagyon

Nincs külön szöveges megjegyzés.

Forrás	Téma	Összeg

9.4 Épületek

2011. évben épület felújításra 1.250 eFt-ot fordítottunk.

Megvalósult az igazgatóság vagyonkezelésében lévő kilátó felújítására.

9.5 Eszközök

2011-ben rendelkezésre álló pénzügyi eszközeinket a 9.1 és 9.2 táblázat foglalja össze.

9.1 táblázat: Kiadások

		Teljesítés (e Ft)
Működési kiadások	Személyi juttatás	228 026
	Járadék	57 761
	Dologi	415 260
	Egyéb	100
Felhalmozási kiadások	Intézményi beruházás	213 898
	Felújítás	1 250
	Egyéb felhalmozási kiadás	0
	Egyéb központi beruházás	
Kölcsönök nyújtása		0
Kiadások összesen		916 295

9.2 táblázat: Bevételek

		Teljesítés (e Ft)
Bevételek	Működési	698 126
	Felhalmozási	94 373
	Kölcsönök visszatérülése	0
Bevétel összesen:		792 499
Költségvetési támogatás	Működési	144 990
	Felhalmozási	39 186
Támogatás összesen:		184 176
Összes bevétel		976 675

9.3 táblázat: Vagyon (eFt)

		Bruttó érték	Értécsökkenés	Nettó érték
Vagyoni értékű jogok		16 373	4303	12 070
Szellemi termékek		7516	7 454	62
Ingatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogok	földterület	0		1 091 395
	Telek	0		0
	Épület	0	103 803	488 830
	építmény	277 977	81 036	196 941
	Erdő	9 198		9 198
Gépek, berendezések, felszerelések	ügyviteli	41819	34 564	7 255
	Egyéb	427 583	324 042	103 541
	képzőművészeti alkotások	425	55	370
Járművek		154 275	146 411	7 864
Tenyészállatok		155 846	82 949	72 897
Beruházások, felújítások /befejezetlen/		15 378		
Összesen (beflen nélkül)		2 790 640	784 617	2 006 023

9.4 táblázat: Épületek

Az épület típusa	Száma (db)	Növekedés a tárgyévben (db)
Iroda	19	
Állattartó épület	6	
Egyéb állattartó építmény	9	

9.5 táblázat: Eszközök

Az eszköz megnevezése	Száma (db)	Növekedés a tárgyévben (db)
Mezőgazdasági erőgép	10	0
Mezőgazdasági munkagép	21	3
Terepjáró	17	0
Egyéb gépjármű	10	0
Motorkerékpár	3	0
Kerékpár	175	0
Vízijármű	22	7
Videokamera	2	0
Digitális fényképezőgép	21	0
Hagyományos fényképezőgép	11	0
Spektív	16	2
Kézitávcső	89	1
Éjjellátó készülék	2	0
Számítógép	65	15

10. Bemutató, oktatás, társadalmi kapcsolatok

10.1 Ökoturisztikai és környezeti nevelési infrastruktúra

10.1.2 Látogató-, fogadó- és oktatóközpontok

- Sarród: Kócsagvár
- Fertőújlak: Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont
- Öntésmajor: Hanság Élővilága Kiállítás (az épület felújítása megtörtént a kiállítás felújítás alatt, nyitás 2012. május)
- Osli: Esterházy Madárvárta (mind a kiállítás, mind az épület állaga erősen leromlott)
- Fertőrákos: Püspöki Kőfejtő (önkormányzati kezelésben)

10.1.3 Tanösvények a védett természeti területeinken

Kitáblázott tanösvények:

- Sziki Ószirózsa Tanösvény (Fertő-Hanság NP) (kezelő: FHNPI)
- Hany Istók Tanösvény (Fertő-Hanság NP) (kezelő: FHNPI)
- Tőzike Tanösvény (Fertő-Hanság NP) (kezelő: FHNPI)
- Kővi Benge Tanösvény (Fertő-Hanság NP) (kezelő: FHNPI + Fertőrákos Önkorm.)
- Ciklámen Tanösvény (Soproni TK) (kezelő: TAEG Rt.)
- Gyöngyvirág Tanösvény (Fertő-Hanság NP) (kezelő: TAEG Rt.)
- Holt-Rába Természetvédelmi Bemutató Útvonal (Pannonhalmi TK) (kezelő: FHNPI + Reflex Egyesület)
- Ravazdi Tanösvény (Pannonhalmi TK) (kezelő: FHNPI + Reflex Egyesület)
- Ökoturisztikai Bemutató Útvonal (Szigetközi TK) (kezelő: FHNPI + Reflex Egyesület)
- Pannonhalmi Tanösvény (Pannonhalmi TK) (kezelő: FHNPI + Reflex Egyesület)

Nem kitáblázott, vezetővel látogatható túraútvonal:

- Vizi Rence Túraútvonal (Fertő-Hanság NP) (kezelő: FHNPI)

10.1.4 Egyéb bemutatóhelyek

Egyéb eszközök

A védett területeket látogatók a Nemzeti Park környező zónájában, valamint a megőrző zóna szabadon látogatható övezetében fordulnak meg. Igazgatóságunk a fentebb megemlített tanösvényekkel, túravezetőkkel és 124 kölcsönözhető kerékpárral valamint 4 db 3 személyes és 8 db 4 személyes kenuval segítette tavaly is a védett területeken zajló turizmust, úgy a Fertőtájon, mint a Hanságban.

A Fertő partján jelenleg három madármegfigyelő torony található, és a Hanságban is további három kilátó segíti a területeken megforduló látogatók élményszerzését. A fertői és a hansági

toronyok (a Király-tavi kivételével) teljes felújításra szorulnak. További két madármegfigyelő torony van a Szigetközi TK-ban, egy pedig a Pannonhalmi TK-ban a Holt-Rábánál.

Az Igazgatósághoz tartozó védett területeken kijelölt turista utak sűrűsége kielégítő, de az utak állapota több helyen továbbra is felújításra szorul. Igazgatóságunk a saját vagyongazdálkodásában lévőket lehetőségei szerint folyamatosan karbantartja. A Soproni Tájvédelmi Körzetben a 2011-es évben a térségben a kereskedelmi szálláshelyek nagy részén továbbra is stagnálást, ill. kevés helyen némi emelkedést mutattak az adatok a látogatók és a vendégéjszakák számának tekintetében. Ettől függetlenül a Soproni Tájvédelmi Körzet Sopron vonzerejénél fogva továbbra is látogatók tömegeit vonzza. A tájvédelmi körzetben 2012-ben a turisztikai infrastruktúra pályázati projektek révén tovább bővül (új tanösvény és tájékoztatótábla-rendszer).

A Szigetközi Tájvédelmi Körzetben

A Szigetköz a turisták körében egyre népszerűbb kirándulóhely, elsősorban a vízi túrázás jelentős, valamint a kiépített kerékpáros útvonalhálózat révén a biciklisprogramok népszerűek. Igazgatóságunk a Reflex egyesülettel közösen kerékpáros turisztikai bemutató útvonalat tart fenn pihenőhelyekkel, információs táblarendszerrel, illetve a Lipóti – holtág rehabilitációs területen, és az Öntés-tónál álló madármegfigyelő kilátókkal növeli az élményszerzési lehetőségeket. Az információs táblarendszert 2011 évben pályázati projekt keretében a Reflex egyesület felújította. 2011-ben is elsősorban szakmai csoportok számára szerveztünk programokat a TK-ban. A védett szárazföldi területeken túrázók mellett jelentős a Duna mellékág-rendszerében és a Mosoni-Dunán a vízitúrázók száma és szintén nagy jelentőséggel bír még ugyanígy a horgászturizmus is. A tájvédelmi körzet területén a kollégáink felügyelete mellett több gyakorlatos hallgató töltötte kötelező szakmai gyakorlatát.

A Pannonhalmi Tájvédelmi Körzetben

Az elmúlt évekhez hasonlóan a tájvédelmi körzetben megfordulók nagyobb részét 2011-ben is a Magyar Bencés Kongregáció Pannonhalmi Főapátságát, és közvetlen környezetét látogató tízezrek tették ki. A Pannonhalmi TK-ban a túravezetéseket igénylő diákcsoportok számában növekedés nem volt. A területet elsősorban győri oktatási intézményekből és környékbeli iskolákból és óvodákból keresték fel szervezeten, míg a TK tanösvényei továbbra is Győr és Győr környékének lakossága körében a legnépszerűbbek.

10.1.5 Társadalmi kapcsolatok

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóságnak jelenleg **57 partner oktatási intézménnyel** van a környezeti nevelési tevékenység hatékonyságának növelését elősegítő megállapodása. A megállapodásban foglaltak szerint az év során az iskolákból az Igazgatóság védett területeire kilátogató csoportok számára természetvédelmi, természetismereti, jeles napi programokat szervezünk, illetve az iskolákban előadások és bemutató foglalkozások megtartásával a környezettudatos szemlélet kialakítását igyekszünk segíteni.

1.	Acsalag	Deák Ferenc Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény, Acsalagi Tagiskolája	9168 Acsalag, Fő u. 20.
3.	Agyagosszergény	Babos József Általános Iskola, Agyagosszergényi Tagiskolája	9441 Agyagosszergény, Arany J. u. 2.

2.	Ágfalva	Váci Mihály Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény	9423 Ágfalva, Váci Mihály u. 1.
4.	Babót	Kapuvár Térségi Általános Iskola Előkészítő Szakiskola és Pedagógiai Szakszolgálat, Babóti Tagiskolája	9351 Babót, Fő u. 74.
5.	Bágyogszovát	József Attila Általános Iskola	9145 Bágyogszovát, Árpád u. 51.
6.	Beled	Mikrotérségi Általános Művelődési Központ, Beled	9343 Beled, Rákóczi u. 122.
7.	Bezi	Bezi - Fehértői Általános Iskola és Óvoda	9162 Bezi, Szabadság út. 65
8.	Brennbergbánya	Sopron Német Nemzetiségi Általános Iskola Tagiskolája, Brennbergi Általános Iskola	9408 Brennbergbánya, Soproni u. 24.
9.	Csorna	CSNOK Széchenyi István Körzeti Általános Iskola	9300 Csorna, Árpád u. 2.
10.	Enese	Általános Iskola	9143 Enese, Petőfi u. 24.
11.	Farád	Király Iván Körzeti Általános Iskola	9321 Farád, Győri u. 27.
12.	Fertőd	Babos József Általános Iskola	9431 Fertőd, Madách sétány 2.
13.	Fertőendréd	Endrédy Vendel Általános Iskola	9442 Fertőendréd, Iskola u.1.
14.	Fertőrákos	Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény	9421 Fertőrákos, Fő u. 236/a.
15.	Fertőszentmiklós	Felsőbüki Nagy Pál Általános Iskola, Fertőszentmiklós	9444 Fertőszentmiklós, Szent István u. 52.
16.	Fertőszéplak	Széchenyi Ferenc Általános Művelődési Központ Általános Iskolája	9436 Fertőszéplak, Soproni u. 1.
17.	Györsövényház	Deák Ferenc Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény, Györsövényházi Tagiskolája	9161 Györsövényház, Gárdonyi u. 45.
18.	Györsövényház	Vadrózsa Waldorf Iskola	9161 Györsövényház, Gárdonyi u. 45.
19.	Hegykő	Általános Iskola	9437 Hegykő, Iskola u. 9.
20.	Jánossomorja	Körzeti Általános Iskola	9243 Jánossomorja, Iparos u. 10.
21.	Kapuvár	Páli Szent Vince Katolikus Általános Iskola	9330 Kapuvár, Fő tér 27.
22.	Kapuvár	Kapuvár Térségi Általános Iskola Előkészítő Szakiskola és Pedagógiai Szakszolgálat,	9330 Kapuvár, Kossuth L. u. 9-11.
23.	Kapuvár	Kapuvár Térségi Általános Iskola Előkészítő Szakiskola és Pedagógiai Szakszolgálat, Széchenyi István Tagiskolája	9330 Kapuvár, Ifjúság u. 3.
24.	Kóny	Deák Ferenc Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény	9144 Kóny, Béke u. 1.
25.	Kópháza	Nakovich Mihály Általános Iskola	9495 Kópháza, Fő u. 23.
26.	Lébény	Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény	9155 Lébény, Iskola köz 3.
27.	Lövő	Általános Iskola és Óvoda	9461 Lövő, Fő u. 183.
28.	Mihályi	Kisfalud - Mihályi - Vadosfa Általános Iskola	9342 Mihályi, Árpád u. 2.
29.	Nagycenk	Széchenyi István Általános Iskola	9485 Nagycenk,

			Iskola út. 4.
30.	Osli	Kapuvár Térségi Általános Iskola Előkészítő Szakiskola és Pedagógiai Szakszolgálat, Osli Tagiskolája	9354 Osli, Rákóczi u. 7.
31.	Pereszteg	Általános Iskola	9484 Pereszteg, Fő u. 76.
32.	Petőháza	Felsőbüki Nagy Pál Általános Iskola, Fertőszentmiklós, Petőházi Tagiskolája	9443 Petőháza, Kinizsi u. 21.
33.	Rábatamási	Móra Ferenc Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény	9322 Rábatamási, Szent István u. 47.
34.	Sopron	Deák Téri Általános Iskola	9400 Sopron, Deák tér 78.
35.	Sopron	Hunyadi János Evangélikus Általános Iskola	9400 Sopron, Hunyadi u. 8-10.
36.	Sopron	Lackner Kristóf Általános Iskola	9400 Sopron, Révai M. u. 2.
37.	Sopron	Szent Orsolya Római Katolikus Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium	9400 Sopron, Orsolya tér 2-3.
38.	Sopronkövesd	Sopronkövesdi Általános Iskola és Óvoda	9483 Sopronkövesd, Kossuth L. u. 81.
39.	Szárföld	Kapuvár Térségi Általános Iskola Előkészítő Szakiskola és Pedagógiai Szakszolgálat, Szárföldi Tagiskolája	9352 Szárföld, Fő utca 7.
40.	Veszvény	Kapuvár Térségi Általános Iskola Előkészítő Szakiskola és Pedagógiai Szakszolgálat, Veszvényi Tagiskolája	9352 Veszvény, Fő u. 53.
41.	Vitnyéd	Kapuvár Térségi Általános Iskola Előkészítő Szakiskola és Pedagógiai Szakszolgálat, Vitnyédi Tagiskolája	9371 Vitnyéd, Mátyás kir. u. 4.
42.	Nyúl	Pilinszky János Általános Iskola	9082 Nyúl, Jókai út 21.
43.	Gönyű	Széchenyi István Általános Iskola	9071 Gönyű, Kossuth L. u. 65
44.	Győr	Móricz Zsigmond Általános Iskola	9011 Győr, Vajda J. u. 25.
45.	Győr	Kisfaludy Károly ÁMK-Győrszemerei Tagiskolája	9011 Győr, Vajda J. u. 25.
46.	Böny	Szent István Király Általános Iskola	9073 Böny, Ady E. u. 5.
47.	Pér	Öveges József Általános Iskola	9099 Pér, Szent I. út 7.
48.	Tényő	Ady Endre Általános Iskola	9111 Tényő, Győri út 53.
49.	Győrújbarát	II. Rákóczi Ferenc ÁMK	9081 Győrújbarát, Veres P. u. 98.
50.	Mezőörs	Magyar Műhely ÁMK	9097 Mezőörs, fő út 64.
51.	Écs	Általános Iskola, Óvoda-Bölcsőde és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény; Écs-Ravaszd Közoktatási Társulása	9083 Écs, Kossuth L. u. 41.
52.	Nagyszentjános	Hunyadi Mátyás Általános Iskola	9027 Nagyszentjános, Árpád u. 13.
53.	Töltéstava	Fiáth János ÁMK	9086 Töltéstava, Iskola u. 40-42.
54.	Pannonhalma	Pannonhalma Többcélú Kistérségi Társulás Radnóti Miklós Általános Iskola és Óvoda és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény	9090 Pannonhalma, Petőfi út 27.
55.	Sokorópátka	Sokorói Közoktatási és Közművelődési Központ	9112 Sokorópátka, Öreg u. 63.
56.	Gyömöre	GYŐR MENTI TELEPÜLÉSEK ISKOLA-TÁRSULÁSA Vitéz Hány László Általános Iskola és Kajár-	9124 Gyömöre, Rákóczi u. 5.

		pécsi Tagiskola	
57.	Győr	Szabadhegyi Közoktatási Központ Magyar-Német Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium	9024 Győr, Konini u. 2-4.

10.2 Ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások

10.2.1 Szakvezetési túrák

A Fertő-Hanság Nemzeti Parkban

A Fertő-Hanság Nemzeti Parkban jelentős a látogatóforgalom. Becslések szerint évente mintegy 300 000 ember fordul meg hosszabb-rövidebb időre a védett területeken, valamint a különböző védett objektumokban. Így például a Fertő-tájon a jó kerékpározási lehetőségek legalább 200 000 ember tartalmas kikapcsolódását segítik.

A természeti területeken (pl. a Fertő-táj keleti vidékén, a szikes tavak térségében a Hanságban az Esterházy-madárvárta környezetében, vagy a Csáfordi-erdőnél tőzike virágzáskor) Igazgatóságunk természetvédelmi őrszolgálat, valamint ökoturisztikai munkatársai a turisztikai főszezonban hétvégén is rendszeres ügyeletet tartva segítették a szabadon látogatható helyeket, tanösvényeket felkereső tízezrek élményszerzését, tartalmas kikapcsolódását. Kollégáink óvatosságot becsülése alapján a védett területeket önállóan felkereső látogatók száma a nemzeti parkban 2011-ben is meghaladta a 30 000-et.

A tájvédelmi körzetekben

Jelentős a Soproni Tájvédelmi Körzet látogatottsága a (csak a soproni székhelyű Soproni Erdőkért Környezetkultúra Alapítvány kezelésében lévő Károly-kilátó látogatottsága több mint 100 000 volt 2009-ben), továbbá Győr közelsége miatt a Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet tanösvényeinek látogatottsága is tízezres nagyságrendű (különösen a Gyirmót környéki Holt-Rába Tanösvényen). A jól kiépített szigetközi kerékpárutaknak, valamint a vízi turizmushoz kapcsolódó lehetőségeknek köszönhetően szintén több tízezres nagyságrendben beszélhetünk a Szigetközi Tájvédelmi Körzet látogatottságával kapcsolatosan.

Igazgatóságunk azonban az elmúlt évekhez hasonlóan úgy a látogatócsoportoknak, mint az egyéni látogatóknak megannyi térítéses szolgáltatást kínált. 2011-ben a korábbi éveknek megfelelően szép számú érdeklődő vett részt programjainkon, kiállításainkon. E tevékenységek során nem csak a nemzeti park bemutatására törekedtünk, hanem egyúttal megfelelő természetvédelmi szemlélet hiteles továbbadását is megcéloltuk.

Az Igazgatóság turisztikai kínálata a Fertő-Hanság Nemzeti Park területén alapvetően a megőrző, ill. környező zónában lévő területek és az ott kialakított tanösvények túravezetővel történő bemutatásán alapul. A Fertő nádasában egy kijelölt útvonalon rendszeresen szervez Igazgatóságunk kenus terepprogramot.

A diákcsoportok és egyéb szervezett csoportok az alábbi programokon vettek részt:

- Kirándulás a Fertő szikes tavai mentén
 - Kenutúra a Fertő nádasában
 - Kirándulás Hany Istók birodalmában
 - Lovas kocsival a nemzeti parkban
- Túrák ...

- a Soproni TK-ban
- a Szigetközi TK-ban
- a Pannonhalmi TK-ban

Igazgatóságunk 2011-ben többféle programot hirdetett meg egyéni látogatóink számára is. A turisták, valamint az érdeklődő helyiek a tavalyi évhez hasonlóan ezres nagyságrendben vettek részt ezeken a programokon. (Lásd alább statisztikai táblázat!)

- Kenutúra a nádasban
- Kalandos túra a Hanyban
- Hajnali madárles
- Madárles a szikes tavaknál
- Szomszédolás Ausztriában
- Madármegfigyelés a Nyirkai-Hanyban
- A tájvédelmi körzetekben is indítottunk túrákat egyéni látogatók számára

2011-ben is több ún. jeles napi programot szerveztünk, amelyeket térítésmentesen biztosítottuk az érdeklődőknek:

- Vizes Élőhelyek Világnapja (február 2.)
- Víz Világnapja (március 22.)
- Kezdő Madarászok napja
- Föld Napja (április 22.)
- Madarak és Fák Napja (május 10.)
- Európai Nemzeti Parkok Napja (május 24.)
- Nemzetközi Madármegfigyelő Nap a Fertő szikes tavainál, a Nyirkai-Hanyban
- Állatok Világnapja (október 4.)
- Vadludak húzása
- Adventi vásár és játszóház

A rendezvényeket statisztikáink szerint összesen 1 065 fő látogatta meg.

2011-ben a Nemzeti Parkok Hete alkalmával kiemelt egyhetes rendezvénysorozatot szerveztünk. A hét minden napján különböző programokkal vártuk az érdeklődő turistákat. Összesen 155 fő vett részt a meghirdetett programokon.

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság ökoturisztikai munkatársai a programok szervezése és vezetése mellett az év folyamán a következő feladatokat látták el:

- Információs ügyelet a látogatóközpontban, hétvégén és ünnepnapokon is
- Látogatóstatisztika készítése
- Kérdőíves felmérések
- Kiadványok szerkesztése
- Szállásnyilvántartás vezetése és szállás kiadása
- Szakmai rendezvényeken való részvétel

10.2.2 Erdei iskolák

A korábbi évekhez hasonlóan nagy érdeklődés közepette zajlottak az Igazgatóság által koordinált és vezetett oktatási programok. Az előre meghirdetett erdei iskolai programjaink iránti ér-

deklódás továbbra is meg van, viszont az iskolák helyzetéből adódóan egyre nehezebben jutnak el osztályaik az ilyen jellegű oktatási programjainkra. Ugyancsak jelentős érdeklődés mellett zajlottak a nyári természetismereti, természetvédelmi táboraink a nemzeti park és a Szigetközi TK területén. A lipóti táborhely 2011 évben egy szlovák-magyar projekt keretében egy rekonstrukción esett át, aminek eredményeképpen teljesen megújulva fogadta a táborozókat. Környezeti nevelési programjainkra alapvetően a Győr-Moson-Sopron megye területéről érkeznek a diákcsoportok, de egyes nyári tábori programjainkat a határon túli iskolák diákjai is szívesen látogatják.

Továbbra is jó a kapcsolatunk a térségben található óvodákkal, általános és középiskolákkal, valamint felsőfokú oktatási intézményekkel, ahol a programjainkat látogató célközönség, a diákság folytatja tanulmányait. A védett területre látogató óvodás korosztályból évek óta visszajáró erdei óvodai csoportunk van. Az általános iskolák részére erdei iskolai programok, szakköri foglalkozások, témanapok, vetélkedők alkalmával szakértő segítséget és terepi helyszínt biztosítottunk, valamint előadásokat, jeles napi programokat tartottunk. Ebből a korosztályból kerülnek ki a nyári táborok résztvevői is. A középiskolák diáksága szakmai programokra, gyakorlatokra kereste fel az Igazgatóság több védett területét. A felsőfokú oktatási intézmények hallgatói nyári szakmai gyakorlat letöltése kapcsán keresik fel évről-évre Igazgatóságunkat. A szakmai gyakorlat irányításán túl, jelentős számú diplomadolgozat elkészítésénél, mint konzulens segítik még munkatársaink a hallgatók tevékenységét.

A Fertő-tájon két helyszínen, Sarródon a Kócsagvárban, és Fertőújlakon a Csapody István Természetiskolában fogadtuk az erdei iskolai, illetve erdei óvodai programra érkező csoportokat. 2011-ben **3 helyszínen** szerveztünk nyári természetvédelmi táborokat: a Fertő-tájon a Csapody István Természetiskolában (Fertőújlak), a Tóközben a Fehér-tavi Madárvártánál (Fehértó), valamint a Szigetközben a Gombócosi Természetvédelmi Őrházban (Lipót). Az erdei iskolai, erdei óvodai programjainkon, és a nyári természetvédelmi táborainkban összesen **470 főt fogadtunk**.

10.2.3 Egyéb ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások

Természetismereti vetélkedők, pályázatok

Lezajlott a „Leselkedő” című természetismereti vetélkedő 2010/2011-es sorozata. A záró konferencián résztvevő csapatok az egész éves munkájukat és a konferenciára megadott feladatot előadások formájában mutatták be. A győztes csapatoknak járó értékes díjak átvétele után, a konferencia résztvevői egy csermajori kiránduláson vehettek részt.

Általános iskolai csapatok részére a 2011/2012-es tanévre ismét meghirdettük a „Leselkedő” című természetismereti vetélkedőt, melynek szlogenje: „Egészségünkre – Csak természetesen”. A záró konferenciára 2012 márciusában kerül sor. A vetélkedőre 10 iskolából 11 csapat jelezte részvételi szándékát.

Oktatási csereprogram

Egy közös szlovák-magyar projekt keretében 2011 őszén **500 kisdíák** számára szerveztünk csereprogramot. A **250 szigetközi és hansági kisdíáknak** nyílt lehetősége e projekt keretében megismerkedni a szomszédos szlovákiai Tökési Duna-ág természeti látnivalóival, kultúrtörténeti értékeivel. A szlovák oldalról ugyancsak **250 csallóközi magyar kisdíák** vehetett rész egy egész napos hansági programon.

Továbbképzések, szakmai találkozók

Az oktatással foglalkozó munkatársak részt vettek a nemzeti park igazgatóságok környezeti nevelői számára a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság által Biharugrán tartott szakmai tapasztalatcserét is magában foglaló rendezvényén. Az Igazgatóság környezeti neveléssel foglalkozó munkatársai részt vettek a KOKOSZ éves őszi ülésén, amelyet 2011-ben Tiszavasváriban rendeztek meg.

Szakmai gyakorlatok

Az Igazgatóság védett területein mind a tavaszi, mind pedig az őszi időszakban tanulmányi terepi gyakorlat keretében összesen **25 főt** foglalkoztattunk.

Az elsősorban élőhely-kezelést célzó terepi gyakorlatokon az alábbi intézmények diákjai vettek részt:

- NYME Roth Gyula Gyakorló Szakközépiskola és Kollégium (Sopron)
- Hermann Ottó Kertészeti, Környezetvédelmi, Vadgazdálkodási Szakképző Iskola és Kollégium (Szombathely)

Az egyetemisták nyári szakmai gyakorlat helyéül 2011 évben is nagy számban keresték fel a Fertő-Hanság Nemzeti Parkot. A nyári hónapok során **10 hallgató** teljesítette gyakorlatát intézményünknel. A gyakorlatosok feladata elsősorban ökológiai, ökoturisztikai, természetvédelmi jellegű, valamint állattenyésztéssel kapcsolatos feladatok megismerése volt.

2011-ben az alábbi felsőfokú intézményekből érkeztek gyakorlatra hallgatók:

- NyME Erdőmérnöki Kar (Természetvédelmi Mérnök Szak) (Sopron)
- NyME Környezetvédelmi Kar (Környezetvédelmi Mérnök Szak) (Sopron)
- NyME Mezőgazdasági- és Élelmiszertudományi Kar (Mosonmagyaróvár)
- Széchenyi István Egyetem (Győr)
- Szent István Egyetem (Gödöllő)
- Pannon Egyetem – Georgikon Kar (Keszthely)
- Pannon Egyetem – gazdaságtudományi Kar (Veszprém)
- Pécsi Tudományegyetem – Természettudományi Kar (Pécs)
- Szegedi Tudományegyetem
- Budapesti Corvinus Egyetem – Tájépítészeti Kar

PR és egyéb marketingtevékenységek

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság turizmusának eredményessége és hatékonysága érdekében munkatársaink az alább PR feladatokat végezték el:

- Honlap, Facebook oldal: Az Igazgatóság honlapjának turisztikai oldalait egész évben friss adatokkal töltöttük fel, mivel az interneten keresztül keresnek meg bennünket a legtöbben, ahogy az a hozzánk látogatókkal készített interjúkból kiderült.
- Turisztikai naptár: A turisztikai szezon ökoturisztikai programjait és a jeles zöld napokat tartalmazó kalendáriumot jelentettünk meg a korábbi éveknél megfelelően, amelyet a Fertő part szálláshelyeire és vendéglátó-ipari egységeibe, valamint a turisztikai-

lag frekvenciált információs helyekre juttattunk el.

- Programajánló: 2011-ben is megjelent az Igazgatóság programajánló füzet, amely először tartalmazta az osztrák oldali szomszédos nemzeti park programajánlatait is. Kiadványunkat, amelyet szakmai napokon, kiállításokon terjesztettünk, ill. digitális formában a honlapunkon letölthető formátumban is hozzáférhetővé tettünk.
- Egyéb elosztási csatornák: Egész évben megjelentettük turisztikai programjainkat, rendezvényeinket az alábbi csatornákon keresztül:
 - Soproni Programajánló
 - Soproni Est
 - Plakátok
 - Rábaközi Mozaik
 - www.fertopart.hu
 - Kócsagtoll és Geschnatter újságok
 - szolgáltatók (szállásadók, éttermek, kölcsönzők, stb.)
 - direkt marketing (e-mailon keresztül)
 - Szuperinfo
 - Kisalföld napilap – Sopron régió
 - Helyi városi TV-csatornák
 - Corvinus Rádió

Kiállításokon, rendezvényeken való részvétel

- UTAZÁS 2011 turisztikai kiállítás, Budapest
- Bird Experience – Ausztia
- MNPH nyitórendezvény - Pécs
- Tízforrás Fesztivál - Hegykő
- Rábaközi Gazdanapok, Kapuvár
- Ökoturisztikai Szakmai Napok - Mórahalom, KNPI
- Környezeti Nevelési Szakmai Napok - Biharugra, KMNPI
- KOKOSZ konferencia, Tiszavasvári
- OMÉK, Budapest

10.3 Kiadványok

Igazgatósági kiadványaink az alábbiak:

- Fertő-Hanság Nemzeti Park (angol és német nyelven is)
- Szigetközi Tájvédelmi Körzet
- Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet
- Soproni Tájvédelmi Körzet
- Élő Dezső: Sarród monográfia (reprint kiadás)
- Tőke Péter: Hany Istók (regény, nemzeti parki ismertetővel)
- Fertő-Hanság NP (térkép)
- Sziki Őszirózsa Tanösvény
- A/3-as túrasegédletek

- Ismerje meg a Fertő-táj keleti vidékét
- Ismerje meg a Fertő-táj nyugati vidékét
- Ismerje meg a Hanságot
- Ismerje meg az ausztriai Fertőzugot
- Ismerje meg a Nyirkai-Hanságot és a Répce árteret
- Ismerje meg az osztrák Hanságot
- A/4-es leporellók
 - Kócsagvár
 - Bemutatóhelyek
 - Tanösvények
- Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság (magyar, német, angol nyelvű kiadvány)
- Hany Istók Tanösvény (foglalkoztató füzet)
- Sziki Őszirózsa Tanösvény (foglalkoztató füzet)
- Környezeti nevelési füzet sorozat (14 témában)
- Fertő-Hanság Nemzeti Park Turisztikai programajánlója 2012
- Ökotúrák a Fertőtájon - kerékpáros útikalauz
- Értékek mentén Nyugat-Pannóniában - A Nyugat-pannon régió növényvilága
- Szigetköz-Csallóköz-Hanság turisztikai térkép
- Szigetközi TK (magyar-szlovák-angol nyelvű kiadvány)
- Hany-Istók tanösvényfüzet (szlovák-angol nyelvű kiadvány)
- Terepi oktatási segédlet (magyar-szlovák nyelvű kiadvány)
- Túravezetői segédlet a Fertő-Hanság / Neusiedler See-Seewinkel Nemzeti Park bemutatására
- Merülés! A nemzeti park titokzatos víz alatti világa (magyar-német nyelvű füzet)
- Összeköt a természet – Nyugat-Pannónia nemzeti parkjai és natúr parkjai

10.4 Látogató statisztika

Igazgatóságunk a 2011-es évben is színes programkínálattal jelentkezett a belföldi és a külföldi látogatók számára egyaránt. Ökoturisztikai programjaink több ezer aktív turistát mozgattak meg. A külföldi látogatók érdeklődése a regisztrált látogatószámokban kisebb növekedést mutatott a korábbi évek statisztikai adataihoz képest.

A Fertő-Hanság Nemzeti Parkban a térséget érintő folyamatos turisztikai beruházásoknak köszönhetően is jelentős a látogatóforgalom. Becslések szerint évente mintegy 300 000 ember fordul meg hosszabb-rövidebb időre a védett területeken, valamint a különböző védett objektumokban. A nemzeti park által kiépített turisztikai infrastruktúra (látogatóközpont, kiállítóhelyek, tanösvények, kilátótornyok, stb.) is a vendégek tartalmas kikapcsolódását segítik.

Regisztrált látogatók a Fertő-Hanság Nemzeti Parkban szervezett programokon:

Látogatottság	Látogatószám (fő)
Túravezetések részt vevők száma (fő)	6 175
Kenus program látogatói (fő)	2 435
Kiállítások látogatói (Esterházy Madárvárta, Fehértavi Madárvárta, László-major) (fő) *	2 194
Kócsagvár kiállításai (becsült)	6 355
Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont (fő)	9 839
Erdei iskola, erdei óvoda, nyári táborok (fő)	469
Jeles nap, nyílt nap (fő)	1 065
Összes regisztrált látogató (fő)	28 532

Ahogy a táblázatból is kitűnik a Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont 2011-ben összesen 9 839 főt fogadott. A központot 4 322 fő egyéni látogató és 5 517 fő csoportos látogató kereste fel a megnyitást követő negyedik évben.

**Megjegyzés: Az öntésmajori kiállítás épülete helyreállításra került, az épületben a kiállítás kiépítés alatt áll, várhatóan 2012 májusában nyitja meg kapuit a látogatók előtt. 2011-ben az előbbieket miatt vendégeket még nem fogadott.*

Túravezetések	2011
Óvodás	1 123
Diák (6-18 év)	4 197
Felnőtt	855
Külföldiek	230
Kenus program látogatói	2 435
Összesen	8 840

Az Igazgatóság által biztosított kerékpáros turisztikai szolgáltatásainkat 2011. évben összesen 523 fő vette igénybe.

Védett területen, de nem az Igazgatóság kezelésében lévő bemutatóhelyek regisztrált látogatótsága a kezelők tájékoztatása alapján az előző évvel közel azonos volt:

Látogatottság	Látogatószám (fő)
Fertőrákosi-kőfejtő	68 000
Károly-kilátó (Soproni TK)	102 000

A Csapody István Természetiskola és Látogatóközpontban kialakított 42 férőhelyes szálláshelyünket elsősorban a diákcsoportok, erdei iskolás csoportok, és szakmai tréningeken résztvevő csoportok veszik igénybe, míg a Kócsagvárat az erdei iskolás csoportok mellett, továbbra is elsősorban az egyéni látogatók, családok, részesítették előnyben. A szálláshelyeink egész év-

ben üzemelnek. Kapacitások csúcsát természetesen a nyári turisztikai szezonban érik el, a többi magyarországi szálláshelyhez hasonlóan.

10.5 Tervezett fejlesztések

Az Igazgatóság 2012. évi tervezett turisztikai fejlesztései között szerepel az Öntésmajorban található Hanság Élővilága kiállítás újraindítása, miután az épület és a kiállítási anyag is egy teljes felújításon ment keresztül. A négy teremből álló interaktív elemeket is tartalmazó kiállítás és az udvari installációk már a XXI. századi elvárásoknak megfelelően kerülnek kialakításra. A kiállítás tervezett megnyitása 2012. május közepe.

Pályázati források (NyDOP) felhasználásával készül a László-majori Bemutató majorság kivitelezésének II. üteme. Az I. ütemben elkészült fogadóépület és egyben természetvédelem- és gazdaságtörténeti kiállítás további épületekkel, karámrendszerrel, gyermekjátsszótérrel kiegészülve a tervek szerint 2012 augusztusától fogadja a látogatókat.

10.6 Együtműködési megállapodások

Az Igazgatóságunknak jelenleg 57 partner oktatási intézménnyel van a környezeti nevelési tevékenység hatékonyságának növelését elősegítő megállapodása. A megállapodásban foglaltak szerint az év során az iskolákból az Igazgatóság védett területeire kilátogató csoportok számára természetvédelmi, természetismereti, jeles napi programokat szervezünk, illetve az iskolákban előadások és bemutató foglalkozások megtartásával a környezettudatos szemlélet kialakítását igyekszünk segíteni.

Együtműködési megállapodásunk még nincsen, de a turizmus területén folyó tevékenységünket folyamatos kapcsolattartás jellemzi a nemzeti park vonzáskörzetében működő turisztikai szolgáltatókkal, Tourinform irodákkal, egyesületekkel és az osztrák társ nemzeti park védett területén a turizmust szervező kollégákkal.

10.7 Fontosabb események

10.7.1 Kiállítások

Kócsagvárban:

- „Földünk tüdeje – 2011 az Erdők éve”, időszakos kiállítás a plakátkészítő pályázatra beérkező pályaművekből
- „A természet dicsérete” – kiállítás Bokán csilla és Szepes Péter festőművészek munkáiból
- „Világtengely” – Borbély Károly festőművész kiállítása
- Patonai Tamás, amatőr természetfotós kiállítása

Csapody István Természetiskola és Látogatóközpontban

- A Fertő-táj és a Hanság diorámákon és posztereken állandó kiállítás
- Merülés! Állandó kiállítás
- Mogyorósi Sándor természetfotóinak kiállítása

10.7.2 Szakmai rendezvények

Legjelentősebbek ezek közül a következők voltak:

- UTAZÁS 2011, Budapest
- Környezeti Nevelési Szakmai Napok - KMNPI
- Magyar Nemzeti Parkok Hete – Szakmai napok, Pécs
- KOKOSZ őszi küldöttgyűlés, Tiszavasvári
- 2011. évi Turisztikai Szakmai napok (KNPI), a 10 nemzeti park részvételével a KvVM szervezésében

10.1 táblázat: Turisztikai infrastruktúra

	Száma	Férőhely/befogadó-képesség (fő)	Állapotuk rövid értékelése
Látogató/oktatóközpont	2	-	Felújításra szorulnak
Kiállítás	4	-	Jó, az öntésmajori kiállítás kivételével, amelynek új kiállítása 2012-ben fog elkészülni
Tanösvény	11	-	Rongálások miatt a felújítás folyamatos.
Szálláshely	3	126	Felújításra szorulnak (Lipót kivételével, ahol a felújítás 2011-ben megtörtént)

10.1a táblázat: Oktató- és Látogatóközpontok – szállás

Név	Cím	Férőhely/ befogadóképesség (fő)	Állapot rövid leírása	Kihasználtság (%)
Kócsagvár	9435 Sarród, Rév-Kócsagvár	44 fh; 28 ágy	Felújításra szorul	16,35
Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont	9434 Fertőújlak, Petőfi u. 23/a	42	Felújításra szorul	17,83
Lipót, Gombócosi Természetvédelmi Őrház	Lipót (0123/1 hrsz.)	20	Jó (nyári tábori igénybevételre)	6,8
Lipót, Gombócosi Természetvédelmi Őrház udvarán sátorozó hely	Lipót (0123/1 hrsz)	20	Jó (nyári tábori igénybevételre)	5,2

10.1b táblázat: Az Igazgatóság szálláshelyeinek kihasználtsága

Szálláshelyek nemzeti park igazgatósági működtetésben (2009)	
Szállóvendégek száma (fő)	2 152
Vendégéjszakák száma (fő)	4 407

Szállás	Vendég (fő)	Vendégéjszaka (éj)	Átlagos tartózkodási idő (nap)	Férőhely kapacitás kihasználtság (%)
Kócsagvár, Sarród (28 ágy)	1013	1680	1,65	16,35
Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont, Fertőújlak (42 ágy)	1139	2727	2,4	17,83
Összesen:	2 152	4 407	2,04	17,09

10.1c táblázat: Kiállítás

Cím	Befogadó-képesség (fő)	Kiállítás témája	Látogathatóság
Hanság Élővilága állandó kiállítás (Öntésmajor)	50-80	Hanság élővilága	A fentebb leírtak szerint!
Esterházy Madárvárta (Osli)	40	Hanság faunája	előre bejelentkezés alapján
Képek a múltból (Sarród – Kócsagvár) állandó kiállítás + időszakos kiállítások	150	Fertő-táj múltja + más, időszakos kiállítások	minden nap 8-16:30 óra között
Csapody I. Természetiskola és Látogatóközpont Fertő-Hanság Nemzeti Park kiállítása	50	Fertő-Hanság Nemzeti Park bemutatása	03.01-11.30.: minden nap: 9-16-ig, hétvégén és ünnepnap 10.00-17.00-ig, 12.01-02.28. előzetes bejelentkezéssel

10.1d táblázat: Tanösvények

Név	Helye	Hossza	Tanösvény jellege	Fenntartó, kezelő	Kiadvány
Holt-Rába Tanösvény	Pannonhalmi TK	6 km	természetismereti	FHNPI + REFLEX Egyesület	
Pannonhalmi Tanösvény	Pannonhalmi TK	3 km	természetismereti	FHNPI + REFLEX Egyesület	
Ravazdi Tanösvény	Pannonhalmi TK	16 km	természetismereti	FHNPI + REFLEX Egyesület	
Ciklámen Tanösvény	Soproni TK	7,4 km	természetismereti	TAEG Rt.	
Ökoturisztikai Bemutató Útvonal	Szigetközi TK	20 km	természetismereti	FHNPI + REFLEX Egyesület	
Gyöngyvirág Tanösvény	FHNP	3,5 km	természetismereti	TAEG Rt.	
Kövi Benge Tanösvény	FHNP	300 m	természetismereti	Fertőrákos Önkormányzat + FHNPI	
Sziki őszirózsa Tanösvény	FHNP	4 km	természetismereti	FHNPI	van
Hany Istók Tanösvény	FHNP	5 km	természetismereti	FHNPI	van
Vízi Rence Túraútvonal	FHNP	6 km	természetismereti	FHNPI	
Tőzike Tanösvény	FHNP	1 km	természetismereti	FHNPI	

10.2 táblázat: Környezeti nevelési intézkedések

Esemény	Helyszín	Résztevők száma
Vizes Élőhelyek Világnapja	Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont, Fertőújlak	1 065 fő
Föld Napja	Kócsagvár, Sarród	
Madarak Fák Napja	Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont, Fertőújlak	
Erdei Óvodai Program	Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont, Fertőújlak	22 fő
Erdei Iskolai Programok	Fertő-Hanság Nemzeti Park - Kócsagvár, Sarród; Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont, Fertőújlak	358 fő
Nyári természetvédelmi, természetismereti tábor – FHNP, Fertőújlak	Csapody István Természetiskola, Fertőújlak	40 fő
Nyári természetvédelmi, természetismereti tábor – FHNP, Fehértó	Fehér-tavi Madárvárta, Fehértó	19 fő
Nyári természetvédelmi, természetismereti tábor – Szigetközi Tájvédelmi Körzet, Lipót	Lipót - Gombócosi Természetvédelmi Őrház	30 fő

10.3 táblázat: Kiadványok

No.	A saját kiadvány címe	Kiadás éve	Készlet (pld.)
1	Fertő-Hanság Nemzeti Park (magyar, német, angol nyelven)	1995	2625
2	Szigetközi TK	1997	910
3	Pannonhalmi TK	1997	123
4	Soproni TK	1998	45
5	Élő Dezső: Sarród monográfia (reprint kiadás)	2000	328
6	Tőke Péter: Hany Istók	1999	7
7	Bárdosi János: A magyar Fertő Halászata	1995	9
8	Fertő-Hanság Nemzeti Park térkép	2000	508
9	Sziki Őszirózsa Tanösvény	2004	45

10.4 táblázat: Látogatottság

A Fertő-Hanság Nemzeti Park igazgatóság ökoturisztikai bemutatóhelyeinek regisztrált és becsült látogatói (2008)				
Bemutatóhely neve	Fizetős látogatók (fő)	Nem fizetős látogató (fő)	Összesen (fő)	Megjegyzés
Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont		9 839	9 839	regisztrált adat
Kócsagvár		6 355	6 355	becsült adat
Esterházy Madárvárta	1 894		1 894	regisztrált adat
Hanság Élővilága Kiállítás			-	-
Fehértói Madárvárta	120		120	regisztrált adat
László-major bemutató majorság	180		180	regisztrált adat
Sziki Ószirózsa Tanösvény		16 000	16 000	becsült adat
Gyöngyvirág Tanösvény		1 000	1 000	becsült adat
Fertő-parti kerékpárút menti bemutatóhelyek (a fertőbozi kétéltűvonulást és a hidegségi láprétet bemutató helyszínek összesen)		5 000	5 000	becsült adat
Tőzike Tansövény		6 000	6 000	becsült adat
Hany Istók Tanösvény		7 000	7 000	becsült adat
Ciklámen Tanösvény (Soproni TK)		20 000	20 000	becsült adat
Pannonhalmi TK tanösvényei összesen		10 000	10 000	becsült adat
Szigetközi Kerékpáros Bemutató Útvonal		30 000	30 000	becsült adat

JELENTÉS A FERTŐ-HANSÁG NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG 2011. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

Nyirkai Hany bemutatóhely		10 000	10 000	becsült adat
Regisztrált és becsült látogatók összesen:	2 194	121 194	123 388	

A nemzeti park igazgatóság ökoturisztikai szolgáltatásainak regisztrált igénybevevői (2009)

Szolgáltatás típusa		Fizetős látogatók (fő)	Nem fizetős látogató (fő)	Összesen (fő)	Megjegyzés
Szakvezetéses túra, nyílt túra		6 175		6 175	
Nyílt nap, jeles nap, saját szervezésű ökoturisztikai rendezvény			1 065	1 065	
Erdei iskolai program		380		380	Ei + erdei óvoda
Egyéb:	Kerékpárkölcsonzés	523		523	
Egyéb:	Természetismereti nyári tábor	89		89	
Egyéb:	Kenutúra	2 089	346	2 435	
Regisztrált igénybevevők összesen:		9 256	1 411	10 667	

10.5 táblázat: PR

		Megjelenés/részvétel száma	
		Írott	Elektronikus
Kiállítás, vásár		Utazás 2011, Tízforrás Fesztivál, Bird Experience Austria, MNPH rendezvény Pécs, Volt Fesztivál – Sopron, OMÉK Budapest, Rábaközi Gazdanapok – Kapuvár,	
Média	helyi	193	164
	regionális	77	41
	országos	67	155
	nemzetközi	19	26
Egyéb			
Honlap címe	http://www.ferto-hansag.hu http://fhnp.nemzetipark.gov.hu		

11. Kapcsolattartás hazai partnerszervezetekkel

11.1 Együttműködés hivatalokkal, intézményekkel:

Szervezet	Székhely	Tevékenység
Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság	Csopak	magyar-osztrák területi együttműködés program keretében PANANET projekt előkészítése
Órségi Nemzeti Park Igazgatóság	Óriszentpéter	magyar-osztrák területi együttműködés program keretében PANANET projekt előkészítése
Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság	Kecskemét	rákosi vipera védelmi program
Észak-dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	Győr, Árpád u. 28-32.	Vízjogi engedélyezések egyeztetése, természetvédelmi szakmai szempontok érvényesítése a vízügyi létesítmények kezelésében
Észak-dunántúli Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	Győr, Árpád u. 28-32.	Szakvélemények adása
Gy-M-S Megyei Főügyészség	Győr, Szent István u. 6.	Jogi ellenőrzés, tájékoztatás
Gy-M-S Megyei Kormányhivatal	Győr	Hatósági ügyek, engedélyezések, szakvélemények
Gy-M-S megyei Rendőr Főkapitányság	Győr Szt. Imre u. 2	Közös szolgálat, továbbképzések
Győr-Moson-Sopron Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság	Győr, Munkácsy u. 4.	Közös járőrszolgálat, továbbképzése, Fertő tó tűzvédelme
Magyar Turizmus Rt.	Budapest	Ökoturisztikai rendezvények
Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	Szombathely Vörösmarty u. 2.	Szakvélemények adása
Nyugat-dunántúli Regionális Marketing Igazgatóság,	Sopron, Új u.4	Térségfejlesztés, ökoturizmus, falusi turizmus
Sopron M.J. Város Rendőrkapitányság	Sopron, Lackner K. u. 5.	Rendszeres közös szolgálat a természetvédelmi segédelőadói státuszban működő rendőrrel
Győr-Moson-Sopron megye 50 általános iskolája	FHNPI védett területeihez közel található iskolák	környezeti nevelési programok
Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Győr-Moson-Sopron megyei Kirendeltsége	Győr	Természetvédelmi érinthetőségű agrár-támogatások ellenőrzése, szakértői tevékenység

11.2 Együttműködés civil szervezetekkel:

Szervezet	Székhely	Tevékenység
Bivalytenyésztők Egyesülete	Csopak, Kossuth u. 16.	Tenyésztési program
Castanea Környezetvédelmi Egyesület	Sopron, Károlymagaslati u. 14.	Környezeti nevelés a Soproni TK-ban
EUROPARC Federation	Grafenau (Németország)	Tagszervezete vagyunk a Szövetségnek, nemzetközi konferenciák, tanulmányutak, szakember csere programok
Fertő-táj Világörökség Magyar Tanácsa Egyesület	Fertőszéplak	Világörökségi státuszából adódó feladatok
Győr-Moson Sopron megyei Vadászakamara	Győr, Csaba u. 16.	Közreműködés a vadállományt érintő védelmi programokban a védett területeken
Győr-Moson-Sopron megyei Cigányok Érdekvédelmi Szervezete	Győr	Közmunkaprogramok
Írottka Natúrparkért Egyesület	9730 Kőszeg, Rajnis u. 7.	közös határon átnyúló projekt (PANANET) előkészítés
Kerekerdő Alapítvány	9700 Szombathely, Petőfi S. u. 24.	környezeti nevelési programok
Kitaibel Pál Tudományos Asztaltársaság	Sopron	Természetvédelmet érintő tudományos tevékenység
Környezet- és Természetvédelmi Oktatóközpontok Országos Szövetsége	8082 Gánt, Hegyalja u. 21.	környezeti nevelés
Magyar Cserkész Szövetség	Bp. Tömörkény u. 3/A	Természetvédelmi táborok
Magyar Szürkemarkhát Tenyésztők Egyesülete	Bp. Lőportár u. 16.	Tenyésztési program
Magyar Turisztikai Egyesület (MATUR)	1367 Bp. Rózsa u. 6.	Ökoturisztikai programok a védett területeken, konferenciák
MME Kisalföldi Helyi Csop.	Jánossomorja, Vadász tér 9.	Fehér Gólya kisalföldi állományának felmérése, haris felmérés a Hanságban
MME Soproni Helyi Csop	Sopron, Hátulsó u. 7.	Fertői parti madárvonulás-kutatás, Fertői vízivad szinkron
Mosonmagyaróvári Környezetvédelmi Egyesület	Mosonmagyaróvár, Pf. 72.	Szigetközi és hansági táborok, Föld Napi rendezvények
Nimphéa Egyesület	Szarvas	Halfaunisztikai kutatások a védett területeken
Országos Erdészeti Egyesület	Bp. Fő u. 68.	Erdők Hete Rendezvénysorozat Erdei iskolai program
Pro Silva Hungária	Budapest	Erdőgazdálkodás, tájékoztatók
Rackatenyésztők Egyesülete	Debrecen, Sumen u. 2.	tenyésztési program
Reflex Környezetvédelmi Egye-	Győr, Bartók B. u. 7.	Közreműködés kezelési tervek elkészí-

Szervezet	Székhely	Tevékenység
sület		tésében Tanösvények a Pannonhalmi TK-ban, Táborok a Szigetközi TK-ban TESZEDD mozgalom
Regional Environmental Center	Szentendre	Partnerként közreműködünk a Fellowship és Know-How programokban
Rotary Club	Sopron	Környezeti nevelési programok hátrányos helyzetű gyerekeknek
Scarbantia Leánycserkész Csapat	Sopron	Természetvédelmi Táborok
Sopron Tájegységi Vadászövetség	Sopron, Ady E. u. 5.	Közreműködés a vadgazdálkodásban és a vadállományt érintő védelmi programokban a védett területeken
Szalkay József Lepkészetű Egyesület	Budapest	Rétkezelések hatásának vizsgálata a hangyaboglárkákra.
Tourinform Iroda Sopron	Sopron	Turisztikai programkínálat értékesítése
Varangy Akciócsoport	Budapest	Kételtű-hüllő védelem
Wetlands International	Hollandia	Vizes élőhely-rekonstrukció monitoring a Hanságban
WWF Austria	Apetlon, Seewinkel-Hof	határon átnyúló környezeti nevelési programok, továbbá közös határon átnyúló projekt előkészítése (Ferto-Neu-Net)
WWF Magyarország	Bp. Németvölgyi út 78/b	Hód visszatelepítési program a Hanságban Vidra állományfelmérés stb.

12. Belföldi és külföldi együttműködés

Partnereink közül a Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel, az illmitzi Biológiai Állomás, valamint WWF Austria közvetlenül a határ túloldalán tevékenykedik. Velük a kapcsolattartás napi szinten működik, és már eddig is számos közös projektet valósítottunk meg sikeresen. Határon átnyúló több éves közös projektünket (FERTŐ-NEU-NAT) a környezeti nevelés és ökoturizmus témában 2012-ben fejezzük majd be, osztrák nemzeti parki partnerünkkel és a WWF Auszáriával egyetemben. Ennek eredményeként tavaly is közös nemzeti park újságot és közös turisztikai programajánlót, közös nemzeti parki filmet és közös kiállítást készítettünk el. A kismartoni székhelyű Regional Management Burgenland szervezet, a burgenlandi naturparkok és a Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel társnemzeti parkunk (továbbá hazai oldalról a Balaton-felvidéki és Őrségi Nemzeti Park Igazgatóságok) bevonásával egy osztrák-magyar területi együttműködés program keretében megvalósuló több évre kiterjedő közös projektet futtatunk a nyugat-pannóniai védett területek közös hálózatának kialakítására és közös tevékenységének fejlesztésére (PANANET projekt).

A Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel szervezettel a természetvédelmi programokat érintő együttműködés is napi kapcsolatokon alapul (réti sas program, tűzok program, vízivad-program, szikes gyepek fenntartása, kezelése stb.)

A Bécsi Egyetem Vadbiológiai és Ökológiai Kutatóintézet (Universitát Wien - Forschungsinstitut für Wildtierkunde und Ökologie) vaddisznó befogókat üzemeltet a határmenti nemzeti parki területeken, az osztrák oldalon. A befogásra kerülő vaddisznókat egyedi jelölésekkel, esetenként rádióadókkal látják el. Méréseket végezve következtetnek a térség vaddisznó állományának mozgáskörzetére. Határmenti vadgazdálkodási együttműködés keretében Igazgatóságunk, valamint szervezésünkben a környező magyar oldali vadásztársaságok fontos szerepet játszanak az eredmények előállításában, hiszen gyakran a magyar oldalon kerülnek terítékre a jelölt vaddisznók. A krotáliák, valamint az elejtési adatok (elejtés helye, ideje, az állat testmege stb.) rajtunk keresztül jutnak vissza a kutatóintézethez.

Tagszervezete vagyunk, és folyamatosan együttműködünk az EUROPARC szövetséggel, valamint az IUCN-nel. Ez utóbbi szervezet tavaly év végéig sarródon működtette az ún. Európai Green Belt (Európai Zöld Övezet) programot koordináló irodáját.

A holland De Bisch Bosch Nemzeti Park, a Duna-Delta Bioszféra Rezervátum, valamint a Nationalpark Neusiedler See Seewinkel és Nemzeti Park Igazgatóságunk között szoros együttműködésben rendszeres tapasztalatcsere folyik a vizes élőhelyek kezelése, ökoturizmus és környezeti nevelés terén.

Itt kell megjegyezni azt, hogy az EUROPARC Federation éves közgyűlésén tavaly ősszel Igazgatóságunk elismerő oklevelet vehetett át a Nationalpark Neusiedler-See Seewinkelle közösen a sikeres és példamutató határon átnyúló nemzeti parki tevékenységéért.

A holland Alterra kutatóintézettel közösen vadlúd-fajok vonulásának vizsgálatára közösen folytattunk jelöléseket tavaly is a Fertő-tónál, ennek keretében egy madárra műholdas nyomkövető került.

Kisudvarnok (Szlovákia) településsel, valamint a Tökési-Duna Ág Kistérséggel együttműködve sikeresen befejeztük 2011-ben közös határon átnyúló projektünket a Magyarország-Szlovákia Határon Átnyúló Együttműködési Program keretében. Ennek köszönhetően az Öntésma-jorban lévő Hanság Élővilága Kiállításunk épülete, valamint a Szigetközben lévő Gombócson a környezeti nevelési és tábori központunk fel lett újítva. Közös környezeti nevelési programokat bonyolítottunk le a határ két oldalán élő gyerekek számára, számos kiadványt adtunk ki közösen, és kiadtuk a Szigetköz-Csallóköz-Hanság közös természetvédelmi és ökoturisztikai térképét is (Duna/Dunaj-Nat projekt).

Somorja település (SK) közszolgáltató intézményével közösen előkészítettünk egy újabb közös Magyar-Szlovák Határon Átnyúló Együttműködési Program keretében tervezett projektet

(NAT-NET-DUNA/DUNAJ). Terveink szerint a kétéves projekt 2012 szeptemberében kezdődne, és elsősorban környezeti nevelési, valamint természetvédelmi kutatási tevékenységeket céloz meg a Szigetköz és Csallóköz térségében. A projektben további szlovákiai partnerként a Szlovák Természetvédelmi Hivatal is részt vesz. A projekt elbírálási szakaszban van jelenle.

A Donau-Auen Nemzeti Park (A) vezetésével a Duna-menti országok különböző természetvédelmi szervezeteinek és nemzeti parkjainak összefogásával előkészítettünk egy közös projektet a Duna-menti összehangolt természetvédelmi akciók elvégzésére az EU Délkelet-Európai Transznacionális Együtműködési Programja keretében.

A Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatallal az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program természetvédelmi vonatkozású intézkedései (agrár-környezetgazdálkodási kifizetések, Natura 2000 kompenzációs kifizetések, nem termelő beruházások támogatása) végrehajtásában, valamint a közvetlen agrártámogatások és egyes vidékfejlesztési kifizetések igénybevételeinek feltételül szabott, természetvédelmi vonatkozású kölcsönös megfeleltetési szabályok – Jogszabályban Foglalt Gazdálkodási Követelmények helyszíni ellenőrzése során együtműködik Igazgatóságunk évente megújuló megállapodás szerint.

12. táblázat: Belföldi és külföldi együttműködés

Partnerszervezet	Ország (nemzetközi szervezet esetén székhelye)	Az együttműködés rövid ismertetése
BfN (Német Szövetségi Természetvédelmi Ügynökség)	Németország (Bonn)	„Európai Zöld Övezetek” programok terén
Birdlife Austria	Ausztria (Bécs)	Természetvédelmi monitoring
Kisudvarnok és a Tőkési Ág kistérség	Szlovákia	Határon átnyúló közös projekt (Duna/Dunaj-Nat)
Europarc Federation	Németország (Grafenau)	Tagszervezete vagyunk a Szövetségnek
Duna Delta Bioszféra Rezervátum	Románia	Együttműködés kutatások, vizes élőhelyek kezelése, tapasztalatcsere területén.
De Bisch Bosch Nemzeti Park	Hollandia	Együttműködés kutatások, vizes élőhelyek kezelése, tapasztalatcsere területén.
Bratislavsky Kraj (Pozsony Megye)	Szlovákia	Közös határon átnyúló projekt
IUCN Green Belt Office	Sarród	Az egykori vasfüggöny mentén található természetközeli állapotú területek megóvása, népszerűsítése előadásokkal
IUCN Regional Office	Belgium (Brüsszel)	„Európai Zöld Övezetek” konferencia szervezése
Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel	Ausztria (Apetlon)	Napi együttműködés a nemzeti parki védett területek kezelésére, bemutatására, közös projektek (PANANET, FERTŐ-NEU-NAT)
Regional Management Burgenland	Ausztria (Kismarton)	Közös határon átnyúló projekt (PANANET)
SOPSR (Természetvédelmi ügynökség)	Szlovákia (Besztercebánya)	Együttműködés kutatások, pályázatok és természetvédelmi kezelések terén
WWF Austria	Ausztria (Bécs)	Szakmai és diák csereprogramok a Fertő-tó környékén élők bevonásával, továbbá közös projekt (Ferto-Neu-Net) előkészítése
Verein Jordsand természetvédelmi egyesület	Németország (Hamburg)	Madárvédelem és a kétéltűvédelem.

JELENTÉS A FERTŐ-HANSÁG NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG 2011. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

Partnerszervezet	Ország (nemzetközi szervezet esetén székhelye)	Az együttműködés rövid ismertetése
Bécsi Egyetem Vadbiológiai és Ökológiai Kutatóintézet (Universität Wien - Forschungsinstitut für Wildtierkunde und Ökologie)	Ausztria (Bécs)	Vadbiológiai kutatások
Nationalpark Donau-Auen	Orth (Ausztria)	Transznacionális projekt előkészítés (DANUBEPARKS)
Somorja város közszolgáltató intézménye, valamint a Szlovák Természevédelmi Hivatal	Somorja és Pozsony (Szlovákia)	Magyarország-Szlovákia Határon Átnyúló Projekt előkészítése (NAT-NET-DUNA/DUNAJ)

13. Ellenőrzés

Lásd táblázat.

13. táblázat: Ellenőrzések

Ellenőrzést végző szervezet	Típusa/célja	Fontosabb megállapítások, intézkedések rövid ismertetése
MVH	Mezőgazdasági támogatások igénylése	Hiányosság nem került megállapításra
APEH	ÁFA ellenőrzés	Hiányosság nem került megállapításra

14. Fontosabb célkitűzések a következő évre (Munkaterv)

14.1 Gazdasági téren

- Annak érdekében, hogy a jövőben a működésünkre vonatkozó törvényeknek, rendeleteknek megfelelően eleget tudjunk tenni könyvvezetési, beszámolási és adatszolgáltatási kötelezettségünknek, valamint pontosabb legyen a vezetői információs igények ki-elégítése, 2012. évtől bevezetésre kerül egy integrált ügyviteli rendszer.
- Célunk, hogy a hatékonyabb legyen a gazdálkodás folyamatainak nyomon követése és a kötelező adatszolgáltatásokhoz történő információgyűjtés.
- Ezáltal javul az Igazgatóság valós vagyoni és pénzügyi helyzetének és ezek változásának bemutatása, elemzése, a döntés-előkészítési munka hatékonysága, a pályázatok naprakész elszámolásának követése.
- A rendszer moduljai lépcsőzetesen kerülnek bevezetésre 2012. év folyamán.
- Az Igazgatóság likviditási helyzetének javítása érdekében célkitűzés az intézményi saját működési bevételek növelése és a működési költségek radikális csökkentése.
- Az Igazgatóságon futó projektek sikeres menedzselése (lásd 12. táblázatot):

14.2 A bemutatás, az oktatás, látogatás terén

- A 2012-es évben, a korábbi évekhez hasonlóan törekszünk arra, hogy minél hatékonyabban tudjunk pályázati forrásokat bevonni a természetvédelmi tudatformálásba és az ökoturisztikai fejlesztéseinkbe.
- A Győr-Moson-Sopron Megyei Pedagógiai Intézettel közösen akkreditált pedagógus továbbképzésünket 2012-re szeretnénk megújítani.
- A tervek szerint az Öntésmajorban álló kiállítási épületben az új kiállítás berendezésének átadására és a kiállítás megnyitására 2012 májusában kerül sor.
- Szintén a pályázati források segítségével várhatóan még 2012-ben elkészül a László-majori Bemutató majorság kivitelezésének II. üteme..
- A helyi és környékbeli oktatási intézmények számára az elmúlt években nagy sikerrel lebonyolított „Leselkedő” vetélkedősorozatot a 2011/2012. tanévben is útjára indítottuk. Ennek zárása 2012 márciusában lesz.
- A Magyar Nemzeti Parkok Hete kapcsán újra érdekes és attraktív programokkal várjuk majd az érdeklődőket.
- A meglévő tanösvények és kilátótornyok folyamatos karbantartásáról is - hasonlóan a korábbi évekhez - gondoskodni szeretnénk.
- A 2012-es esztendőben is megjelentetjük a Turisztikai programajánlónkat.
- Az alapfokú oktatási (óvodai/iskolai) intézmények részéről érkező megkereséseknek eleget téve, bővíteni szeretnénk az igazgatósággal együttműködő, pl.: az erdei iskolai programjainkba, bemutató foglalkozásainkba bekapcsolódók körét.

14.3 Társadalmi kapcsolatok terén:

- Szakmai összejövetelek, megbeszélések szervezése
- Részvétel az Utazás 2012 kiállításon, Budapesten

- Jeles zöld napi rendezvények szervezése
- Részvétel tavasszal a nemzeti parkok környezeti nevelőinek szervezett szakmai napokon a Bükk Nemzeti Parkban, valamint az őszi ökoturisztikai szakmai napokon
- Részvétel a „Nemzeti Parkok Hete” szakmai rendezvényén az Aggteleki Nemzeti Parkban.
- Magyar Nemzeti Parkok hetén programok szervezése
- Helyi és regionális kiállításokon való részvétel

14.4 Természetvédelmi, tájvédelmi és erdészeti téren

- A parlagi vipera védelmére elnyert Life+ pályázat 2012. évre tervezett feladatainak sikeres végrehajtása és a 2013. évi munkák előkészítése.
- A Kisalföldi Meszes Homokpuszta Life+ pályázat beindítása, amennyiben a szerződésmódosítás sikeres
- Az Osló-Hanyi vizes élőhely-rekonstrukció kivitelezésére elnyert KEOP pályázat lezárása.
- Nemzeti Fejlesztési Tervben prioritás szerint finanszírozásra kerülő programok végrehajtása.
- Vizes élőhely-rekonstrukciók vízellátásának és kutatásának biztosítása
- Invázió fajok (pl. kárókatona, bütykös hattyú, szürke varjú, róka, bálványfa) visszaszorítása
- A fokozottan védett Kistóalmi láprét évi egyszeri kaszálásának biztosítása.
- A Fertő-Hanság Nemzeti Park, a Soproni Tájvédelmi Körzet és a Szigetközi Tájvédelmi Körzet természetvédelmi kezelési tervének befejezése és a területi egyeztetés elkezdése.
- 2011-ben folytatjuk vadgazdálkodási tevékenységünket a 2007-17 üzemtervezési ciklusra megalakított Fertő-tavi (103810 kódszámú) vadászterületen.
- 2011-ben folytatjuk a fafajcserés állomány-átalakítást a saját kezelésben lévő véghasználatra érett nemes nyarasoknál.
- Megkezdjük a szálaló üzemmódba sorolt erdőterületeinken a 2008. év végén elkészült kezelési tervnek megfelelő gazdálkodást.
- A Természetvédelmi Információs Rendszer adatokkal történő feltöltésének befejezése.

14.5. Hatósági tevékenység terén

- A vonatkozó 347/2006. (XII.23.) Korm. rendelet rendelkezése szerint a Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség megkeresésére a lehető legrövidebb időn belül szakvéleményt adunk a hatósági határozatok, szakhatósági állásfoglalások elkészítéséhez.
- Kialakítjuk az együttműködést a 2012. április 15-ével felálló új szabálysértési hatósággal.
- Őrszolgálatunk területi ellenőrzései során törekedni fog a már megszokott állampolgárbarát eljárásának fenntartására és továbbvitelére.